

На основу члана 38. став 1. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) и члана 10. Закона о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 49/19 и 108/25),

Влада усваја

**СТРАТЕГИЈУ
НАУКЕ, ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА И ИНОВАЦИЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2026. ДО 2030.
ГОДИНЕ, СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА
ПЕРИОД ОД 2026. ДО 2028. ГОДИНЕ**

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА.....	5
2.1. САЖЕТАК НАЛАЗА ВРЕДНОВАЊА ПРЕТХОДНЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	5
2.2. ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА	5
2.2.1. Национални правни оквир и развојне стратегије у Републици Србији.....	5
2.2.2. Међународни оквир за доношење Стратегије	13
2.2.3. Регионални оквир.....	17
2.3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	19
2.3.1. Институционални оквир и људски ресурси.....	22
2.3.2. Финансирање науке и улагања у истраживање и развој.....	27
2.3.3. Финансирање науке и иновација	30
2.3.4. Стратешке инвестиције у научноистраживачку инфраструктуру и технолошку модернизацију	34
2.3.5. Улагања у научноистраживачку инфраструктуру.....	34
2.3.6. Резултати научноистраживачког рада	35
2.3.7. Технолошки и друштвени допринос научноистраживачког рада.....	38
2.3.8. Међународна сарадња.....	40
2.4. Технолошки токови у свету и Републици Србији	48
2.4.1. Тематске области и истраживања неких најразвијенијих земаља	49
2.4.2. Тематске области од значаја за Републику Србију.....	49
2.4.3. Приоритетне технологије које имају шири економски и друштвени значај	62
2.5. АНАЛИЗА КЉУЧНИХ ИЗАЗОВА И ШАНСИ У ОБЛАСТИ НАУЧНОГ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	69
3. ВИЗИЈА	75
4. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ.....	75
4.1. Општи циљ Стратегије.....	75
4.2. Посебни циљеви Стратегије	76
5. МЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ	80
5.1. ОПИС МЕРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ	80
Табела: Матрица ризика по посебним циљевима и мерама	132
6. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	134
7. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ	134
8. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	134

1. УВОД

У савременом друштву, заснованом на знању, наука представља један од кључних стубова одрживог развоја, економског раста и унапређења квалитета живота. Научноистраживачка делатност такође представља један од основних предуслова националне безбедности, отпорности и способности државе да одговори на сложене кризе. Наука обухвата широк спектар истраживања, од фундаменталне науке, која има за циљ стварање и ширење знања, до примењене науке, која је мост ка технолошким променама. Све научне области, од природних наука и математике, до инжењерства, медицине, биотехнологије, друштвених и хуманистичких наука, подједнако учествују у овом процесу. Наука и технологија представљају основне покретаче дугорочног и одрживог привредног раста, иновативности, конкурентности и друштвеног развоја. Примена научно-технолошких решења у привреди омогућава раст продуктивности, стварање иновативних производа и услуга, креирање нових привредних сектора и привлачење нових инвестиција. Истовремено, наука доприноси повећању квалитета живота и изградњи инклузивнијег и еколошког одрживог друштва. Улога науке је нарочито наглашена у светлу глобалних изазова као што су климатске промене, дигитализација, енергетска криза, безбедносне, одбрамбене и здравствене претње. Наука пружа кључне одговоре за решавање ових сложених проблема, развијајући нове технологије и решења која подржавају одрживи развој и социјалну правду.

Да би научно-технолошке активности у пуној мери допринеле развоју и отпорности друштва, неопходно је њихово стратешко усмеравање и континуирано праћење. Због тога ***Стратегија науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за период од 2026. до 2030. године*** представља кључни документ којим се утврђују приоритети и циљеви будућег развоја науке и технологије. Стратегија је усмерена на успостављање стабилног и одрживог научноистраживачког система, унапређење изврсности у науци и њеног значаја путем утицаја на решавање друштвено-економских изазова.

Стратегија науке, технолошког развоја и иновација доноси се као јединствен документ који обухвата науку, технолошки развој и иновације. Израда документа спроведена је у сарадњи са надлежним органима државне управе, научноистраживачким организацијама, привредним сектором, организацијама иновационог екосистема и другим релевантним заинтересованим странама. У процес израде документа биће укључене и циљне групе од значаја за систем науке, технологије и иновација, како би се обезбедила потпуна усаглашеност стратешких циљева са потребама корисника политика.

Република Србија је у досадашњем периоду, кроз бројне програме међународне сарадње, постигла значајну интеграцију у глобалне научне процесе. Стратегија ће омогућити даље јачање њене улоге у међународној научној заједници.

Стратегија научно-технолошког развоја Србије 2021–2025 „Моћ знања” дефинисала је науку и истраживање као темељ друштвеног развоја. У претходном стратешком периоду унапређена је истраживачка инфраструктура, ојачана међународна сарадња и повећан број истраживача. Међутим, и даље постоје бројни изазови, који подразумевају већа улагања у истраживање и развој, јачање сарадње науке и привреде, задржавање младих талената и унапређење система процене и вредновања научних резултата.

Основна порука ове стратегије је „**Одговор науке на изазове савременог друштва**”. Овом стратегијом стварају се услови за јачање науке, њене улоге и значаја у друштву, како би

научноистраживачка делатност могла да створи видљиве и применљиве резултате од значаја за одрживи развој Републике Србије. Посебна пажња усмерава се на привлачење младих и талентованих истраживача и на њихово задржавање у земљи, путем стварања повољних услова за научноистраживачки рад, као и на примени мера које доприносе смањењу одлива научноистраживачког кадра, са којим се суочава већина малих земаља. Стратегија тежи успостављању рационалних, реалних и дугорочно одрживих мера усмерених на задржавање и привлачење високообразованог и научноистраживачког кадра у Републици Србији. Улагања у научноистраживачку делатност биће усмерена ка континуираном и постепеном повећању обима инвестиција, у складу са динамиком економског развоја и расположивим фискалним капацитетима државе, уз истовремено обезбеђивање изbalансираног развоја фундаменталних и стратешких истраживања као комплементарних стубова националног научног и технолошког напретка.

Стратегија је заснована и на концепту „Једно здравље” (One Health), који препознаје нераскидиву повезаност здравља људи, животиња и животне средине, у складу са савременим европским и глобалним научним, здравственим и развојним политикама. Она се заснива на принципима рационалног и промишљеног управљања, који подразумевају потпуно коришћење свих расположивих ресурса и сврсисходно и наменско трошење средстава. Потребно је да се систематски подстиче и награђује извршеност у науци на основу јасно дефинисаних критеријума, према оствареним, мерљивим и применљивим резултатима. На тај начин вреднује се квалитет и подстиче мотивација за бављење науком, а наука кроз мерљиве и применљиве резултате доприноси одрживом развоју Републике Србије.

Да би се остварио основни циљ Стратегије, који се огледа у унапређењу здравља грађана, просперитета и благостања, националне безбедности и отпорности Републике Србије, потребно је да она буде усаглашена са другим националним, регионалним и европским стратегијама, укључујући и стратегију којом се утврђују приоритетне области паметне специјализације.

Правни основ за доношење Стратегије

Стратегија је донета у складу са чланом 38. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/2018) и чл. 10. и 11. Закона о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 49/19 и 108/25). Израду стратегије је координирало Министарство науке, технолошког развоја и иновација, уз активну сарадњу и консултације са широким кругом заинтересованих страна. Стратегија интегрише савремене глобалне и европске трендове у науци, технологији и иновацијама, укључујући зелену и дигиталну трансформацију, вештачку интелигенцију и друге кључне области од стратешког значаја за Републику Србију. Приликом израде Стратегије узети су у обзир кључни изазови и недостаци идентификовани у научноистраживачком систему Републике Србије, као и резултати евалуације претходног стратешког оквира, што омогућава континуитет и јасно усмеравање ка његовом даљем унапређењу. Стратегија је усмерена на јачање научне извршености и релевантности, са јасно дефинисаним циљевима који одговарају на тренутне и будуће изазове, и у потпуности је усклађена са потребама друштва и привреде Републике Србије.

2. ПРЕГЛЕД И АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

2.1. САЖЕТАК НАЛАЗА ВРЕДНОВАЊА ПРЕТХОДНЕ СТРАТЕГИЈЕ

Евалуација Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године показала је да је планирано повећање броја истраживача и јачање истраживачких каријера остварено јер је забележен раст броја запослених истраживача, укључујући високо учешће жена. У односу на питање међународне сарадње и интеграције у истраживачки простор ЕУ, планирано учешће у програмима ЕУ (Хоризонт Европа, COST, ЕУРЕКА) је остварено, кроз повећано учешће и видљивост Србије у европским истраживачким програмима.

Укупни ефекти Стратегије, разврстани по позитивним и ограниченим ефектима, су: позитивни ефекти: раст буџетских издвајања, јачање истраживачке базе, боља међународна интеграција; ограничени ефекти: слабији утицај на привредне иновације, недовољна комерцијализација резултата истраживања, изостанак систематске завршне евалуације.

Општи закључак је да је претходна стратегија допринела стабилизацији и јачању система науке, али није у потпуности остварила амбициозне циљеве трансформације у иновационо вођену економију. Кључни структурни циљеви су делимично остварени, док су оперативни циљеви (људски ресурси, програми) у већој мери испуњени, с тим што се констатује да су у периоду трајања те стратегије наступиле и непредвиђене спољне околности као што је Пандемија COVID-19 која је додатно усложнила постојеће изазове.

2.2. ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА

2.2.1. Национални правни оквир и развојне стратегије у Републици Србији

За израду ове стратегије релевантна су секторска и међусекторска планска документа која доприносе развоју науке и технологије у Републици Србији. Оквир за њено доношење садржан је како у националним правним актима и планским документима, тако и у међународним планским документима.

Законодавни оквир релевантан за доношење Стратегије дефинисан је Законом о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 49/19 и 108/25), Законом о фонду за науку Републике Србије („Службени гласник РС”, број 95/18), Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС”, број 129/21) и Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18). Осим закона, национални оквир за доношење Стратегије укључује и следеће стратешке документе: Стратегију паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године („Службени гласник РС”, бр. 21/20 и 96/23), Стратегију развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 5/25), Стратегију развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године („Службени гласник РС”, број 63/21), Стратегију индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 35/20), Стратегију за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 9/23), Реформску агенду Републике Србије за период од 2024. до 2027. године и Стратегије и плански документи Министарства рударства и енергетике.

Приликом израде Стратегије узети су у обзир и стратешки и нормативни документи од

значаја за систем националне безбедности и одбране, нарочито Стратегија националне безбедности Републике Србије („Службени гласник РС”, број 94/19), Стратегија одбране Републике Србије („Службени гласник РС”, број 94/19) и Закон о одбрани („Службени гласник РС”, бр. 116/2007, 88/2009, 88/2009 – др. закон, 104/2009 – др. закон, 10/2015 и 36/2018), у делу који се односи на развој научноистраживачких, технолошких и иновационих капацитета од значаја за систем одбране Републике Србије.

Током периода примене Стратегије обезбедиће се њена континуирана усклађеност са важећим националним и међународним стратешким и планским документима. У случају доношења нових или ревизије постојећих стратешких докумената, активности и мере предвиђене овом стратегијом усклађиваће се са новим стратешким оквиром, у складу са прописаним механизмима праћења и ревизије, ради обезбеђивања континуитета и доследности у спровођењу јавних политика.

Циљеви реализације научноистраживачке делатности прописани су чланом 8. Закона о науци и истраживањима, и подразумевају:

- стварање нових знања ради подстицања друштвеног, технолошког, културног, уметничког и економског развоја, повећања друштвеног производа и подизања стандарда грађана и квалитета живота;
- очување и унапређење општег фонда знања, као услова за разумевање, јачање и допринос светским развојним процесима;
- унапређење укупних научноистраживачких капацитета (људских ресурса и институција);
- подизање општег нивоа технологија у привреди и обезбеђивање конкурентности робе и услуга на домаћем и светском тржишту;
- јачање међународне научне сарадње и допринос у регионалном, европском и глобалном истраживачком простору;
- подршка стварању иновација за привреду, трансферу технологија и јачању инжењерских капацитета са циљем стварања иновација за привреду, трансферу технологија и јачању инжењерских капацитета са циљем стварања компаративних предности на глобалном тржишту и промоција предузетништва;
- унапређење и ширење културног и уметничког амбијента и стваралачког образовања, са циљем очувања и афирмације националног идентитета као дела цивилизацијске баштине и системско подстицање сарадње између институција, као и мобилност истраживача, односно истраживачког и административног особља у оквиру српског, регионалног, европског и глобалног истраживачког простора.

Чланом 10. Закона о науци и истраживањима прописано је да стратегију научног и технолошког развоја Републике Србије доноси Влада ради планирања и остваривања дугорочних стратешких циљева, приоритета и праваца научног и технолошког развоја Републике Србије, на основу предлога министарства надлежног за научноистраживачку делатност и у складу са законом којим се уређује плански систем.

Закон о науци и истраживањима у члану 11. став 1. прописује да се „Стратегија усаглашава са стратегијом општег привредног и друштвеног развоја Републике Србије, као и другим националним, регионалним и европским стратегијама, укључујући и стратегију којом се утврђују приоритетне области паметне специјализације”.

Чланом 11. став 2. Закона о науци и истраживањима дефинисан је садржај Стратегије:

- стање у области научноистраживачке делатности;
- циљеви који се у области науке и технолошког развоја желе постићи на нивоу

Републике Србије;

- приоритети и правци научног и технолошког развоја;
- циљана средства за науку и истраживања, која се издвајају из буџета и привреде, изражена као проценат бруто националног дохотка Републике Србије;
- научне области и уже научне дисциплине као и интердисциплинарни и мултидисциплинарни правци које треба посебно развијати и материјално подржавати ради достизања циљева у развоју Републике Србије;
- приоритетне потребе у наци и технолошком развоју и приоритети улагања у научноистраживачке програме;
- материјални и системски предуслови за реализацију Стратегије;
- динамика и фазе реализације;
- мере за спровођење Стратегије и управљање њеном реализацијом;
- други елементи од значаја за спровођење Стратегије, као и
- приоритети за координацију рада Фонда за науку Републике Србије и мреже институција.

Истим законом, у члану 12. прописано је да се општи интерес у научноистраживачкој делатности остварује путем програма институционалног финансирања и других програма од општег интереса у складу са законом, као и путем пројектног финансирања преко Фонда за науку Републике Србије у складу са законом којим се уређује рад тог фонда. Чланом 3. Закона о фонду за науку прописано је да се научноистраживачке и развојне активности реализују преко научних, технолошких и развојних програма у оквиру којих се реализују пројекти, ради остваривања циљева садржаних у стратегији научног и технолошког развоја Републике Србије. Истом одредбом је предвиђено да се финансирање пројеката спроводи на начин којим се обезбеђује конкурентност и квалитет резултата, ефикасност примене истраживања, отвореност и доступност резултата програма и пројеката, као и развој научних кадрова, интеграцију у међународне научне и технолошке пројекте и системе, сарадња са научном дијаспором, привредним сектором и уређивање својинских права на резултатима истраживања, заштита интелектуалне својине и ауторских права, као и заштиту података.

Законом о иновационој делатности („Службени гласник РС”, број 129/21) уређују се циљеви и организација примене научних сазнања, техничких и технолошких знања и проналазаштва у функцији унапређења производа, процеса и услуга као покретача развоја Републике Србије, а посебно субјекти националног иновационог система, организација и надлежност Фонда за иновациону делатност, финансирање иновационе делатности и економске подстицајне мере и регистар субјеката националног иновационог система. Иновационим политикама које су садржане у документима јавне политике, а које Влади предлаже Министарство надлежно за научноистраживачку делатност, технолошки развој и иновациони систем, обезбеђују се системски услови за стварање, развој и примену иновација. Ово министарство одговорно је за утврђивање и реализацију иновационих политика, подстицање развоја иновационе делатности, трансфера знања и технологија у привреду, као и за развој и унапређење националног иновационог система у Републици Србији.

Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) уређује се плански систем Републике Србије, односно управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу

са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинка тих прописа. Чланом 13. Закона о планском систему дефинисано је да стратегија, по правилу, има један општи циљ и до пет посебних циљева који доприносе остварењу тог општег циља, при чему се мора посебно водити рачуна да циљеви буду јасно одређени, мерљиви, прихватљиви, реални и временски одређени. Истим чланом се дефинише обавезна садржина стратегије која мора имати следеће елементе: визију, преглед и анализу постојећег стања, опште и посебне циљеве, мере за постизање општих и посебних циљева, кључне показатеље учинка на нивоу циљева и мера, институционални оквир за праћење спровођења и вредновање учинка стратегије.

Стратегија паметне специјализације у Републици Србији од 2020. до 2027. године

Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године усвојена је ради усмеравања економског, научно-технолошког и иновационог развоја Србије ка друштву заснованом на знању. Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период од 2020. до 2027. године дефинише циљеве тако да кроз процес паметне специјализације усмерава развој Републике Србије ка томе да буде препозната као земља паметних и креативних људи, висококонкурентна у свету по својим производима и услугама који су резултат иновација изграђених на знању, креативности и партнерствима у областима: одрживе високотехнолошке производње хране; софистицираних софтверских решења за глобално тржиште; производних процеса и машина будућности; креативних решења; са високим степеном међусекторски интегрисаних индустријских и пословних решења и иновација.

Овим документом идентификоване су приоритетне области у којима земља има конкурентну предност, као што су информационо-комуникационе технологије, храна за будућност, креативне индустрије и машине / производни процеси будућности.

У оквиру приоритетних домена Стратегије паметне специјализације посебан значај имају одрживо сточарство, аквакултура, производња безбедне хране и хране за животиње и развој биоекономије. Ове области ослањају се на научноистраживачке капацитете у ветеринарској медицини, здрављу животиња, епизоотиологији, зоонозама, биосигурности, антимикробној резистенцији и безбедности хране, који представљају важну основу за развој иновација, јачање конкурентности и унапређење концепта „Једно здравље” (One Health).

Стратегија предвиђа ангажовање високообразованих, креативних и иновативних појединаца кроз партнерство науке, привреде, државе и друштва. Она тежи успостављању конкурентне привреде на међународном нивоу, засноване на производима и услугама знања. Документ је израђен према методологији „умрежавања” научне заједнице, технолошких паркова и привреде.

Стратегија утврђује пет посебних стратешких циљева: усмеравање научноистраживачких активности ка приоритетима 4С модела (наука, технологија, креативност, конкурентност); јачање сарадње између актера четвороструког хеликса (наука–привреда–држава–друштво); развој образовања оријентисаног ка иновацијама и предузетништву; дигитализацију и оптимизацију пословних процеса ради повећања ефикасности и транспарентности; као и интернационализацију привреде путем интеграције у регионалне и глобалне ланце

вредности. На тај начин, Стратегија представља кључни инструмент за трансформацију Србије у друштво засновано на знању и иновацијама.

Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године

Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године има за циљ убрзање развоја националних ресурса за вештачку интелигенцију у привреди и образовању, уз доступност за све грађане. Ова стратегија представља документ који поставља оквир за развој и примену вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године. Она произлази из ранијих активности у овој области и има за циљ да позиционира Србију као регионалног лидера у ИТ и АИ технологијама. У документу се наглашава улагање у инфраструктуру, образовање, иновације и законодавни оквир. Стратегија предвиђа примену вештачке интелигенције у јавном сектору, као и подстицање приватног развоја технологија.

Она предвиђа примену вештачке интелигенције у научним истраживањима и високом образовању, интегришући је у различите научне дисциплине и подржавајући развој талентованих појединаца. Кључни успех види се у јачању управљања истраживачким институтима и академским институцијама, као и у формирању екосистема који омогућава сарадњу између академских институција и привреде, подстичући иновације и комерцијализацију. Стратегија укључује финансирање и развој научноистраживачких пројеката у области вештачке интелигенције, посебно основних истраживања, и подршку истраживачима за глобално признање, као и имплементацију специјализованих курсева на универзитетима и у истраживачким институцијама.

У Стратегији развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период од 2025. до 2030. године истиче се значај реализације научноистраживачких пројеката у области иновација, инфраструктуре и основних и примењених истраживања. Основне тематске области су: општа вештачка интелигенција (*General artificial intelligence*), машинско учење (*Machine learning*), обрада природног језика (*Natural language processing*), планирање (*Planning*), разумевање знања (*Knowledge reasoning*), рачунарски вид и говорна комуникација (*Computer vision and speech communication*), интелигентни системи (*Intelligent systems*).

Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године

Интеграција образовања и науке представља кључни предуслов за иновативан, одржив и конкурентан развој. Образовање ствара капацитете и људске ресурсе, док наука производи нова знања, технологије и решења за привредне и друштвене изазове. Због тога су сарадња и координација између министарства надлежног за образовање и министарства надлежног за науку, технолошки развој и иновације од суштинске важности. Посебно значајну улогу у том процесу има трећи ниво студија, докторске академске студије, који представља симбиозу образовног система и научноистраживачког рада и представља кључну тачку сусрета образовања и науке.

Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године усвојена је ради унапређења квалитета, релевантности и ефикасности образовно-васпитног система. Документ наглашава потребу да образовање одговори променама на тржишту рада и

развоју компетенција ученика и будућих студената. Он такође уважава специфичности ученика са сметњама у развоју и припадника националних мањина. Стратегија предвиђа да више деце буде обухваћено образовањем, и усавршавање наставног особља и унапређење инфраструктуре. Одређује оквир за образовање оријентисано ка иновацијама и предузетничком духу.

Визија развоја образовања и васпитања ове стратегије ставља акценат на спремност сваке земље за што успешније савладавање будућих изазова, као и убрзани технолошки развој. У овој стратегији препознате су потребе за усаглашавањем политика у образовању са научним, техничким, технолошким и одрживим развојем и савременим кретањима у друштву и економији. Визија Стратегије развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030. године наглашава спремност земље да успешно одговори на будуће изазове и технолошки напредак. Ова стратегија препознаје потребу за усклађивањем образовних политика са научним, технолошким и одрживим развојем, као и са савременим токовима у друштву и економији.

За остварење визије ове стратегије неопходно је развијати културу целоживотног учења, као и трансформисати процесе учења и подучавања у правцу развоја критичког мишљења, медијске и информатичке писмености. Образовање мора бити усклађено са најновијим научним и технолошким достигнућима, одрживим развојем и партиципативношћу на свим нивоима образовног процеса.

Једна од мера у оквиру Стратегије је развој и примена модела финансирања који подстиче квалитет високог образовања, као и ефикасност и успешност студирања. Као кључни показатељ овог модела предвиђен је проценат наставника, истраживача и сарадника који су укључени у истраживачке пројекте, како на домаћем, тако и на међународном нивоу, кроз нови систем финансирања.

Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године

Стратегија индустријске политике Републике Србије у виду политичког оквира усмерена је ка развоју индустрије у периоду од 2021. до 2030. године. Она има за циљ трансформацију индустријске структуре Србије, повећање конкурентности и извозне оријентације индустријских субјеката. У фокусу су технолошки напредни системи, интеграција у глобалне ланце вредности и подстицање иновација у индустријским процесима. Она је део ширег плана да се индустрија развије у високотехнолошку, одрживу и конкурентну привредну грану.

Стратегија индустријске политике Републике Србије за период од 2021. до 2030. године препознала је као један од кључних стратешких изазова повећану потребу за развојем науке и истраживачко-развојне изврности, са циљем стварања и комерцијализације конкурентних иновативних производа и услуга, како на домаћем тако и на иностраном тржишту. Као одговор на овај изазов, стратешки посебни циљ 2 фокусиран је на развој индустрије засноване на иновацијама и напредним технолошким процесима. Овај циљ ће се реализовати, између осталог, кроз меру 2.1. – Подстицање индустријских субјеката за развој иновативних решења путем пројеката сарадње са научноистраживачком заједницом, као и меру 2.3. – Подршка развоју и унапређењу производних процеса кроз пројекте индустријске институционалне инфраструктуре, са посебним фокусом на подршку пројектима институционалне инфраструктуре.

Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године

Стратегија за младе до 2030. године усвојена је као оквир за омладинску политику Републике Србије, који обухвата различите аспекте положаја младих у друштву. Предвиђа стандардизацију локалних политика за младе и механизме међусекторске сарадње који омогућавају повећану подршку младима. Она тежи бољем укључивању младих у процесе доношења одлука, развоју њиховог потенцијала и стварању услова за њихово одрживо учешће у друштву. Стратегијом за младе у Републици Србији предвиђена је мера 4.1. – Подршка развоју младих талената, која има за циљ промоцију Фонда као механизма за повећање мотивације младих у областима науке и уметности. Међусекторска сарадња и координација на свим нивоима подразумевају подршку јачању свести о значају младих, кроз координирани развој и праћење омладинске политике, са посебним акцентом на препознавање младих као важног друштвеног ресурса. Влада Републике Србије основала је Фонд за младе таленте како би подстакла изузетна постигнућа младих и њихов професионални развој. Фонд годишње финансијски подржава више од 3.500 средњошколаца и студената, пружајући им могућности за стручне праксе и запошљавање. Развој научноистраживачког и иновационог система у значајној мери зависи од континуиране обнове, развоја и проширења истраживачког кадра. Стратегија препознаје значај младих истраживача као носилаца будућег развоја науке и иновација и усмерена је ка стварању услова за њихово укључивање у научноистраживачки рад, професионални развој и дугорочно задржавање у систему. У том циљу, посебна пажња биће посвећена развоју механизма за континуирано запошљавање младих истраживача, унапређењу њихових каријерних перспектива, подстицању независног истраживачког рада и успостављању дугорочне кадровске политике у научноистраживачком сектору.

Реформска агенда Републике Србије за период од 2024. до 2027. године

Реформска агенда представља значајан стратешки документ који уређује међудржавне споразуме, пројекте и реформске мере у периоду од 2024. до 2027. године. Она обухвата различите секторе јавне управе, финансија и привреде и има циљ да усклади мере са стратешким и међународним оквирима. Агенда омогућава праћење и координацију реформских активности између институција и доносиоца политика. Такође поставља основу за примену структурних и системских измена кроз пројекте и споразуме са међународним партнерима.

Реформском агендом Републике Србије за период од 2024. до 2027. године, у оквиру политике развоја пословног окружења и приватног сектора, предвиђена је Реформа 6.2.2: Даљи развој научног и иновационог екосистема за економију засновану на знању. Циљ ове мере је јачање иновационог екосистема кроз повећање броја финансираних истраживача и иноватора у националном иновационом систему, као и кроз повећање регистра субјеката на порталу е-Иновације. Ова мера тежи јачању конкурентности кроз повећање приватних инвестиција у истраживање и иновације, које би до краја 2026. године требало да достигну 50% укупних издатака намењених у те сврхе.

Стратегије и планска документа у области енергетике и климатских промена

Министарство рударства и енергетике израдило је Стратегију управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период од 2025. до 2040. године, са пројекцијом до 2050. године, Стратегију развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године („Службени гласник РС”, број 94/24), План праведне енергетске транзиције Републике Србије до 2030. године¹ (у даљем тексту: План), Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период до 2030. године са визијом до 2050. године (у даљем тексту: Интегрисани план) („Службени гласник РС”, број 70/24), док је Министарство заштите животне средине израдило Стратегију нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године².

У Стратегији управљања минералним и другим геолошким ресурсима Републике Србије за период од 2025. до 2040. године, са пројекцијом до 2050. године наведене су минералне сировине (металичне, неметаличне и енергетске) којима Србија располаже и које пружају могућност за експлоатацију.

У Стратегији развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године задаци који предстоје да би се постигла одржива енергетика јесу: повећање енергетске ефикасности, веће коришћење обновљивих извора енергије, заштита животне средине и смањење утицаја на климатске промене. У овој стратегији предлаже се „јачање научноистраживачког потенцијала у области водоничних технологија”, те „расположива домаћа средства треба циљано усмеравати у оне пројекте који креирају нову карику у ланцу вредности водоника и смањују зависност од увозних технологија”.

У Интегрисаном националном енергетском и климатском плану Републике Србије за период до 2030. године са визијом до 2050. године, наводи се: „Истраживање, иновације и конкурентност представљају посебну област која се односи на циљ да се покаже посвећеност земље пружању подршке иновацијама у области развоја нискоугљеничних технологија и чистих енергетских технологија”, а то је „прилика да се унапреди конкурентност националне привреде, а тиме и покретачи привредног раста и отварања нових радних места”.

Предвиђа се истраживање, развој и примена напредних технологија складиштења енергије, укључујући складиштење електричне и топлотне енергије, са циљем повећања енергетске ефикасности, доступности, отпорности и безбедности енергетских система, уз смањење трошкова примене. Посебна пажња биће усмерена на развој решења која доприносе смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште и ублажавању утицаја климатских промена у урбаним срединама, укључујући последице као што су повећање учесталости и интензитета топлотних таласа, екстремних температура, периода суше, интензивних падавина и поплава, као и повећано оптерећење енергетских система услед промена у потребама за грејањем и хлађењем. У том контексту, подржаће се и развој технологија за рециклажу материјала и поновну употребу енергије, као и иновативних технологија за складиштење и/или поновну употребу угљен-диоксида.

Стратегија науке треба да дефинише истраживачке потребе у условима различитих сценарија развоја енергетског система. Формулације о будућем коришћењу појединих горива, ценама угљеника или појединачним инвестицијама не треба представљати као унапред утврђене чињенице, већ као сценарије који се анализирају применом транспарентних техно-економских и еколошких методологија

У Стратегији нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. са пројекцијама до 2050. године постављени су услови које је потребно да Република Србија испуни до 2030. године, јер се на то обавезала Споразумом из Париза. У складу са Споразумом из Париза и кроз ажурирани Национално утврђени допринос (НДЦ), Република Србија је преузела обавезу смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште за 13,2% до 2030. године у односу на ниво из 2010. године (односно 33,3% у односу на 1990. годину), уз циљ смањења од 40,1% до 2035. године у односу на 1990. годину.

2.2.2. Међународни оквир за доношење Стратегије

Стратегија је заснована на смерницама из глобалних, европских и регионалних стратешких докумената и иницијатива у области науке, технолошког развоја и иновација. Усклађена је са савременим трендовима у домену зелене трансформације, дигитализације, отворене науке и вештачке интелигенције. Поред тога, Стратегија је утемељена на међународним принципима научноистраживачке етике, инклузивности, заштите животне средине, очувања културне баштине и друштвено-економске одрживости.

Агенда Уједињених нација за одрживи развој до 2030. године дефинисала је 17 циљева одрживог развоја који представљају глобални план за остваривање равнотеже између привредног раста, социјалне инклузије и заштите животне средине.¹ Ова агенда нарочито истиче науку и технолошки развој као кључне алате за решавање глобалних изазова попут сиромаштва, неједнакости, климатских промена, деградације животне средине, као и за успостављање мира и правде. Конкретно, Циљ 9 (Индустрија, иновације и инфраструктура) наглашава важност иновација и изградње инфраструктуре за подстицање одрживог развоја. Агенда такође наглашава потребу за повећањем улагања у истраживање и развој и промовише науку и образовање као суштинске елементе за постизање одрживог развоја. У оквиру Агенде 2030 успостављен је Механизам за преношење технологија који треба да омогући коришћење науке, технологије и иновација за постизање циљева одрживог развоја. Овај механизам је осмишљен ради унапређења сарадње између држава чланица, међународних организација, приватног и цивилног сектора, као и других заинтересованих страна. Главни инструменти у Механизму преношења технологија су мапе пута и акциони планови за усмеравање науке, технологије и иновација ка остваривању циљева одрживог развоја.²

Република Србија је једна од пет држава које су од 2019. године укључене у глобални пилот програм Уједињених нација за израду националне мапе пута „Наука, технологија и иновације за достизање циљева одрживог развоја”, која је у случају наше земље базирана на проширеном оквиру Стратегије паметне специјализације.

На иницијативу Републике Србије, Генерална скупштина Уједињених нација је 2023.

¹ United Nations (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

² United Nations (2018). Science, Technology and Innovation for the SDGs Roadmaps – Framework and Working Method. IATT Policy brief No. 1. <https://sdgs.un.org/sites/default/files/2021-05/Policy%20Brief%20No%201%20-%20STI%20for%20SDGs%20Roadmaps-%20Sep%202018.pdf>

године усвојила резолуцију „Међународна деценија наука за одрживи развој: 2024–2033”³ Резолуција потврђује кључну улогу науке у решавању глобалних изазова, постизању одрживог развоја и ствара платформу за сарадњу различитих заинтересованих страна у остваривању циљева одрживе будућности.

Организација за економску сарадњу и развој (OECD) у свом приступу научно-технолошкој политици нарочито истиче значај следећих елемената: образована и квалификована радна снага, повољно пословно окружење, ефикасан систем за стварање и ширење знања и развој јавних

политика у овој области.⁴ Имајући у виду актуелне глобалне трендове, OECD указује на неопходност обликовања научно-технолошке политике у складу са захтевима које намећу климатске промене, дигитална трансформација, геополитичке тензије и стратешка конкуренција у новим технологијама.⁵ Нови приступ научно-технолошкој политици обухвата креирање и спровођење иницијатива које ће покренути позитивне друштвено-економске трансформације. У том контексту, OECD утврђује правце за усмеравање научно-технолошких политика ка омогућавању трансформативних промена. Ове политике треба да буду усмерене на решавање друштвених и економских изазова, засноване на широко прихваћеним вредностима, оријентисане ка ширењу иновација, активне у промовисању поступног напуштања застарелих технологија, координисане на више нивоа, и довољно агилне и експерименталне како би се прилагодиле новим изазовима.⁶

Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу (UNESCO) донела је низ препорука за креирање и спровођење научно-технолошких политика које су етичке, инклузивне и усклађене са циљевима одрживог развоја. Посебан акценат стављен је на употребу научноистраживачких активности за стварање хуманијег и праведнијег друштва, уз унапређење културног и материјалног благостања.⁷ Поред тога, ова организација се залаже за интеграцију принципа отворене науке у националне научно-технолошке политике како би се омогућила већа доступност, транспарентност, одрживост и међународна сарадња.⁸ Отворена наука представља један од стубова савременог међународног научноистраживачког система и развија се у складу са препорукама UNESCO-а, принципима Европског истраживачког простора (European Research Area – ERA), као и европским иницијативама усмереним ка отвореном приступу научним резултатима и одговорном управљању истраживачким подацима. У том контексту, развој националног оквира отворене науке подразумева успостављање и унапређење инфраструктуре за

³ Resolution adopted by the General Assembly on 25 August 2023 [without reference to a Main Committee (A/77/L.100)] 77/326. International Decade of Sciences for Sustainable Development, 2024–2033, <https://docs.un.org/en/A/RES/77/326>

⁴ OECD (2015). The Innovation Imperative: Contributing to Productivity, Growth and Well-Being, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264239814-en>

⁵ OECD (2023). OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2023: Enabling Transitions in Times of Disruption, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/0b55736e-en>

⁶ OECD (2024). Agenda for Transformative Science, Technology and Innovation Policies, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/ba2aaf7b-en>

⁷ UNESCO (2018). Recommendation on Science and Scientific Researchers. Paris, France. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000263618>

⁸ UNESCO (2021). Recommendation on Open Science. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949>

доступност научних rezultata, укључујући националне репозиторијуме, обезбеђивање отвореног приступа публикацијама насталим уз коришћење јавних средстава, развој политика управљања истраживачким подацима у складу са принципима FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), као и подршку моделима отвореног приступа научном издаваштву. На овај начин обезбеђује се већа видљивост, доступност и поновна употреба rezultata истраживања, уз јачање интеграције националног научноистраживачког система у међународне токове отворене науке.

Међународна иницијатива која ће у великој мери обликовати будући развој науке и технолошког развоја јесте Глобално партнерство за вештачку интелигенцију (GPAI), које се бави развојем, етичком применом и међународном сарадњом у области вештачке интелигенције. Република Србија је постала чланица овог партнерства 2022. године, док је током 2025. године успешно обављала председавајућу улогу. У 2024. години OECD и GPAI су ујединили снаге како би унапредили амбициозну агенду за примену безбедне и поуздане вештачке интелигенције, засноване на OECD Препорукама о вештачкој интелигенцији. Треба препознати резолуције Светске здравствене организације које траже бољу интеграцију доказа из бихејвиоралних наука у развој и имплементацију здравствених политика, интервенција и комуникација, са циљем досезања Циљева одрживог развоја, а односе се на примену не само доказа и метода из медицинских наука и јавног здравља већ и из хуманистичких и друштвених наука, тзв. *примена behavioural (and cultural) insights – BCI* или *BI*.⁹¹⁰

Прва резолуција се односи на Европу и Србија је потписница те резолуције. *BCI* или *BI*

подразумева стицање увида у контекстуалне и индивидуалне факторе који утичу на понашање у

вези са здрављем и коришћење ових увида за развој и евалуацију политика, услуга и комуникација које делују на побољшање здравља и благостања, и смањују неједнакости у здрављу.

Усклађеност са политиком и легислативом ЕУ

Република Србија је након успешног отварања и привременог затварања поглавља 25 – Наука и истраживање, 13. децембра 2016. у Бриселу, још интензивније приступила иницијативама које су доступне земљама кандидатима. Истраживање и иновације су кључни инструменти за остваривање циљева Европског зеленог договора, тренутне стратегије раста Европске уније, која тежи трансформацији Европе у први климатски неутралан континент до 2050. године, кроз одрживи економски раст и заштиту животне средине.¹¹

⁹ WORLD HEALTH ORGANIZATION REGIONAL OFFICE FOR EUROPE. REGIONAL COMMITTEE FOR EUROPE NS. SEVENTY-SECOND REGIONAL COMMITTEE FOR EUROPE: TEL AVIV, 12–14 SEPTEMBER 2022: EUROPEAN REGIONAL ACTION FRAMEWORK FOR BEHAVIOURAL AND CULTURAL INSIGHTS FOR HEALTH, 2022–2027 . TEL AVIV: WHO REGIONAL OFFICE FOR EUROPE; 2022. AVAILABLE FROM: [HTTPS://IRIS.WHO.INT/HANDLE/10665/360898](https://iris.who.int/handle/10665/360898)

¹⁰ WORLD HEALTH ORGANIZATION. SEVENTY-SIX WORLD HEALTH ASSAMBLY, GENEVA, 21-30 MAY 2023: BEHAVIORAL SCIENCE FOR BETTER HEALTH. GENEVA: WHO; 2023. AVAILABLE FROM: [HTTPS://APPS.WHO.INT/GB/EBWHA/PDF_FILES/WHA76/A76_R7-EN.PDF](https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA76/A76_R7-EN.PDF)

¹¹ European Commission (2019). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

Стратешки план Европске уније у области истраживања и иновација за период од 2020. до 2024. имао је за циљ стварање новог знања и иновација које ће омогућити зелену и дигиталну трансформацију, унапредити привредни раст и запосленост, повећати отпорност на глобалне кризе и обезбедити инклузивност и једнакост.¹² Главне полуге за постизање ових циљева су нови оквирни програм за истраживање и иновације, Хоризонт Европа и унапређена иницијатива Европски истраживачки простор. Европски истраживачки простор, иницијатива покренута 2000. године за побољшање повезаности националних научноистраживачких и иновационих система, ажурирана је 2020. године. Нови приоритети укључују усмеравање инвестиција на зелену и дигиталну трансформацију, подршку извршним истраживањима, примену научноистраживачких резултата у привреди и бољу интеграцију истраживачких и иновационих политика (*European Commission, 2020c*).¹³

Један од важних аспеката Европског истраживачког простора је управљање истраживачком инфраструктуром како би се повећали квалитет, доступност и ефикасност истраживачких капацитета. Најважније иницијативе Европске уније у овој области су: 1) Европски стратешки форум за истраживачку инфраструктуру (ESFRI) као стратешки инструмент за научну интеграцију европске истраживачке инфраструктуре, 2) Европски конзорцијум за истраживачку инфраструктуру (ERIC) као правни оквир за успостављање и функционисање истраживачких капацитета и 3) Европски облак отворене науке (EOSC) као приступ који ће омогућити стварање виртуелног окружења у којем истраживачи могу једноставно чувати и користити истраживачке податке, решења и резултате.

Уважавајући значај изврсности у науци, технологији и инжењерству, Европска унија је 2022. године усвојила Нову европску иновациону агенду, која се ослања на низ мера за подршку „дубоким” технолошким иновацијама.¹⁴ Ове иновације се базирају на научним достигнућима у областима као што су вештачка интелигенција, квантно рачунарство, биотехнологија и напредни материјали, чиме се отварају могућности за решавање бројних глобалних изазова. Један од програма Европске уније, који ће подржати имплементацију ове агенде, јесте програм Дигитална Европа. Овај програм ће финансирати пројекте из области дигиталних иновација, дигиталне трансформације, развоја дигиталне инфраструктуре и унапређења дигиталних вештина. До краја 2027. године програм ће омогућити улагања од око 7,5 милијарди евра у области као што су рачунарство високих перформанси, вештачка интелигенција и сајбер безбедност.¹⁵ Република Србија је 2023. године потписала споразум о учешћу у програму Дигитална Европа чиме је домаћим актерима омогућено, у потпуности равноправно са субјектима из земаља чланица ЕУ, да аплицирају за финансирање пројеката.

У складу са документом *EUA Vision 2030* отворених универзитета, сви европски

¹² European Commission (2020). Strategic Plan 2020-2024 – search and Innovation.

https://commission.europa.eu/document/download/5ac1ff20-d41e-4c10-9a05-048b7339292e_en?filename=rtd_sp_2020_2024_en.pdf

¹³ European Commission (2020). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A new ERA for Research and Innovation. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A628%3AFIN>

¹⁴ European Commission (2022). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A New European Innovation Agenda. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0332>

¹⁵ Publications Office of the European Union (2021). Regulation (EU) 2021/694 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing the Digital Europe Programme and repealing Decision (EU) 2015/2240. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj>

универзитети биће одговорни, аутономни и слободни, али уједињени у заједничкој мисији образовања, истраживања, иновација и културе у служби друштва. Развој институционалне флексибилности универзитета омогућиће им да преузму проактивну улогу у обликовању и убрзавању друштвених трансформација. Они ће представљати отворен и подстицајан простор за заједничко стварање знања, обликујући будућност друштва заснованог на знању у сарадњи са свим друштвеним актерима. Универзитети ће обезбеђивати простор за развој нових идеја, унапређивати мултидисциплинарна истраживања и примењивати начела отворене науке као стандард унапређења знања. Истраживачки резултати биће отворено доступни, у складу са *FAIR* принципима. Активно ће унапређивати етичке стандарде и интегритет у истраживању, задржати одговорност за развој докторских студија и образовање нових генерација висококвалификованих истраживача.¹⁶ У развоју научноистраживачке и иновационе инфраструктуре, као и решења заснованих на вештачкој интелигенцији, неопходно је обезбедити усклађеност са важећим прописима и стандардима у области информационе безбедности, сајбер-безбедности и заштите података о личности. Поред релевантног регулаторног оквира Европске уније, укључујући NIS2 директиву, EU Стратегију сајбер-безбедности и Акт о вештачкој интелигенцији (AI Act), потребно је доследно примењивати и национални нормативни и институционални оквир, укључујући Закон о информационој безбедности, систем националног CERT/CSIRT и методологије за процену ризика ИКТ система од посебног значаја. Посебну пажњу потребно је посветити високоризичним системима вештачке интелигенције, у складу са принципима AI Act-a, нарочито у погледу управљања ризицима, транспарентности, документовања система и обезбеђивања одговарајућег људског надзора. Такође, потребно је подстицати сарадњу научноистраживачких организација са националним CERT/CSIRT телима, кроз размену информација о сајбер претњама, заједничке обуке и истраживања у области заштите критичне и научноистраживачке инфраструктуре.

2.2.3. Регионални оквир

Развој науке у Републици Србији у последњој деценији све више се посматра у контексту регионалне и европске сарадње. Као земља која тежи потпуном укључивању у Европски истраживачки простор (ERA), Република Србија настоји да своју научну политику усклади са приоритетима региона Западног Балкана, као и са стандардима Европске уније. Регионални оквир за развој науке обухвата више аспеката: заједничке истраживачке програме, сарадњу научних институција, мобилност истраживача и усклађивање правног и институционалног оквира. Посебна пажња посвећује се подстицању иновација, развоју технолошких паркова и јачању веза између науке и привреде. Србија је, заједно са осталим партнерима Западног Балкана, укључена у План раста за Западни Балкан (Growth Plan for the Western Balkans) Европске уније за период 2024–2027. године. Реформска агенда Републике Србије за период 2024–2027. године представља део Плана раста Европске уније за Западни Балкан и повезана је са Инструментом за реформе и раст за Западни Балкан, који представља финансијски оквир за подршку спровођењу договорених реформи. У оквиру овог процеса, Република Србија је дефинисала конкретне реформске кораке и обавезе у областима значајним за економски развој, конкурентност, пословно окружење и

¹⁶ European University Association. (2021, February). Universities without walls – A vision for 2030. Brussels: European University Association. <https://www.eua.eu/resources/publications/957:universities-without-walls-%E2%80%93-eua%E2%80%99s-vision-for-europe%2024-2027>

приближавање стандардима Европске уније. Испуњење преузетих реформских корака прати се кроз утврђене показатеље и представља основу за приступ предвиђеним средствима подршке.

У оквиру ових програма, Србија активно учествује у регионалним иницијативама као што су *Western Balkans Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation (WB-RI4S)* и програмима које финансира Европска комисија. Ове иницијативе доприносе бољој интеграцији научне заједнице, заједничком решавању друштвених и еколошких изазова, као и подизању капацитета истраживачких центара и едукацији младих истраживача. Циљ стратегије је да се креира одржив систем истраживања, који ће омогућити Србији и целом региону да повећају конкурентност, убрзају технолошки развој и унапреде квалитет живота. Агенда Западног Балкана за иновације, истраживање, образовање, културу, омладину и спорт, усвојена крајем 2021. године, поставила је темељ за сарадњу између Европске уније и економија Западног Балкана, с циљем подстицања друштвено-економског развоја и јачања регионалне сарадње. У сфери истраживања и иновација, агенда се фокусира на подршку изградњи друштава заснованих на знању, унапређење доношења одлука на основу доказа, придруживање ЕУ програмима финансирања и на трансформацију научноистраживачких и иновационих екосистема.¹⁷

Република Србија активно учествује у спровођењу две свеобухватне макрорегионалне стратегије: Стратегији ЕУ за Дунавски регион (EUSDR) и Стратегији ЕУ за Јадранско-јонски регион (EUSAIR). Дугогодишња имплементација макрорегионалних стратегија ЕУ показала је да су ове стратегије стабилне и флексибилне платформе за сарадњу, које омогућавају бољу координацију ресурса, усклађивање политика и заједничке иницијативе у бројним областима.

У оквиру Стратегије Европске уније за Дунавски регион Република Србија координира две приоритетне области: Приоритетну област 7 – Изградња друштва знања кроз истраживање, образовање и информационо-комуникационе технологије и Приоритетну област 16 – Унапређење мобилности и мултимодалности у железничком, друмском и ваздушном транспорту. Главне активности Приоритетне области 7 – Друштво знања су: координација националних, регионалних и ЕУ фондова с циљем подстицања изврности у домену истраживања, развоја и иновација; промоција учешћа земаља Дунавског региона у програмима Европске уније за истраживање и иновације, нарочито у програму Хоризонт Европа; јачање сарадње између универзитета, истраживачких организација и малих и средњих предузећа; повећање видљивости науке и иновација; размена знања и искустава у вези са формулисањем, имплементацијом и евалуацијом стратегија паметне специјализације; промоција хоризонталне научно-технолошке сарадње са другим приоритетним областима и другим макрорегионалним стратегијама.¹⁸

Стратегија ЕУ за Јадранско-јонски регион (EUSAIR)¹⁹ усмерена је на постизање одрживог, паметног и инклузивног економског развоја кроз неколико тематских приоритета, односно

¹⁷ European Commission (2021). A Western Balkans agenda on innovation, research, education, culture, youth & sport, Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2777/831554>

¹⁸ European Commission (2020). EUSDR Action plan. <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

¹⁹ European Commission (2020). EUSAIR Action plan. <https://www.adriatic-ionian.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSAIR-SWD-2020.pdf>

стубова. Република Србија координира Тематским стубом 2 – Повезивање региона, који обухвата области транспорта и енергетике. У оквиру Тематског стуба 1 – Развој одрживе „плаве економије”, који је усмерен на одрживо коришћење ресурса мора и приобалних подручја, као и развој иновација и нових пословних могућности у повезаним секторима, један од главних циљева је унапређење истраживања, иновација и сарадње у областима повезаним са морским ресурсима, биотехнологијом и биобезбедношћу, уз јачање трансфера знања и умрежавања истраживачких и привредних субјеката. Активности усмерене ка остваривању овог циља укључују развој научно-технолошких платформи у областима одрживе мобилности, коришћења природних ресурса, биотехнологије и биобезбедности; успостављање макрорегионалних кластера; подстицање мобилности истраживача; унапређење приступа европским фондовима и подршку развоју иновативних компанија и стартапова.

2.3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Обезбеђивање квалитета научноистраживачког рада, као и континуирани развој научноистраживачке делатности у Републици Србији, спроводи се у оквиру институционалног система који чине надлежни државни органи, стручна тела и саветодавне институције, у складу са законом и другим прописима који уређују област науке и технолошког развоја. У систему управљања, координације и унапређења научноистраживачке делатности посебно су надлежни следећи органи и тела: Национални савет за науку и технолошки развој, као највише стручно и саветодавно тело које утврђује стратешке приоритете, даје мишљења на предлоге прописа и стратегија у области науке и технологије, прати њихово спровођење и предлаже мере за унапређење научноистраживачког система Републике Србије; Одбор за акредитацију научноистраживачких организација, као стручно тело надлежно за спровођење поступка акредитације научноистраживачких организација, утврђивање испуњености услова за обављање научноистраживачке делатности и давање стручних оцена у вези са квалитетом истраживачких капацитета и резултата; Комисија за стицање научних звања, која одлучује о испуњености услова за избор у научна звања, врши стручну евалуацију научног опуса кандидата и обезбеђује примену јединствених критеријума квалитета у систему научних звања; Матични научни одбори, који делују у оквиру појединачних научних области и дисциплина, разматрају питања развоја одговарајућих научних поља, дају мишљења у поступцима вредновања научних резултата и учествују у дефинисању националних приоритета у оквиру својих области; Заједница института Србије, као струковно-координационо тело које заступа интересе државних и приватних научноистраживачких института, подстиче међусобну сарадњу, размену знања и унапређење услова за истраживачки рад; Конференција универзитета Србије, као облик координације високошколских установа у области научноистраживачког рада, која учествује у предлагању политика и мера за унапређење квалитета научних истраживања у оквиру универзитетског система; Одбор за међународну сарадњу и дијаспору, који координира активности усмерене на развој међународне научне сарадње, повезивање са истраживачима и институцијама српске дијаспоре и интеграцију домаћег научног система у међународне истраживачке токове; Министарство надлежно за послове науке и технолошког развоја, које врши управни и стручни надзор над спровођењем политика у области науке, обезбеђује

финансијску подршку научноистраживачким активностима, координира рад наведених тела и спроводи мере усмерене ка подизању квалитета и ефикасности научноистраживачке делатности у Републици Србији.

Доступни подаци показују да су услови за задржавање и привлачење истраживачког кадра и даље структурни изазов: према подацима РЗС, просечна нето зарада запослених са нивоима квалификација 7 и 8 у септембру 2025. износила је 157.914 динара, док је просек за све запослене био 109.147 динара, што само по себи не показује довољну конкурентност научне каријере у односу на алтернативе на међународном тржишту рада. Додатно, званични документи који прате реформу система науке констатују да су одлив високообразованог кадра и старење истраживачке популације и даље озбиљан проблем, док зараде нису довољно атрактивне да младе таленте подстакну на избор научне каријере, а OECD указује и на ограничене могућности развоја каријере и недовољне подстицаје за истраживаче. Истовремено, ограничена институционална подршка за административне и пројектне послове представља додатно оптерећење, док новија анализа учешћа Западног Балкана у Horizon Europe указује на недостатак административне, финансијске и пројектне подршке и наставак одлива истраживача у западну Европу; посебно је важно да се у наредном периоду системски унапреде услови рада, административна подршка, могућности независног истраживања младих истраживача и међународна мобилност и конкурентност научних институција.²⁰²¹²²²³

У европском контексту, питање статуса младих истраживача препознаје се пре свега кроз проблем нестабилност и несигурности запослења, ограничене предвидивости каријерног напредовања и потребе за конкурентнијим зарадама и условима рада. Подаци Европске комисије показују да је 2022. године око 19% истраживача у сектору високог образовања у ЕУ било ангажовано у привременим облицима запослења, док је академски сектор истовремено знатно мање успешан у обезбеђивању сталних уговора младим истраживачима у односу на привреду. Европска унија је због тога успоставила посебан оквир за унапређење истраживачких каријера, који као приоритете издваја конкурентне зараде, социјалну сигурност, стабилније каријерне путеве и смањење прекарности, што представља важан репер за даље унапређење положаја младих истраживача у Србији.

Стратегија науке и технолошког развоја од 2021. до 2025. године као општи циљ поставила је унапређење научно-технолошког и иновационог система који би доприносили убрзаном развоју земље. Овај циљ је требало да се оствари кроз повећање квалитета и ефикасности науке, технолошког развоја и иновација, и кроз даље укључивање (интеграцију) у Европски истраживачки простор. Поред општег циља Стратегијом је дефинисано пет посебних циљева:

- (1) обезбеђивање неопходних услова за динамични развој науке, технолошког развоја и иновација;
- (2) повећање ефикасности коришћења ресурса научноистраживачког система;

²⁰ https://www.enlargement-infohub.eu/wp-content/uploads/2025/08/Working-Document-Enhancing-Western-Balkans-Participation-in-Horizon-Europe-and-Framework-Programme-10.pdf?utm_source=chatgpt.com

²¹ https://fondzanauku.gov.rs/wp-content/uploads/2026/04/1.-AF-SAIGE-ESMF-Updated-April-26.pdf?utm_source=chatgpt.com

²² https://publikacije.stat.gov.rs/G2026/HtmlL/G20261073.html?utm_source=chatgpt.com

²³ https://projects.research-and-innovation.ec.europa.eu/en/knowledge-publications-tools-and-data/interactive-reports/she-figures-2024?utm_source=chatgpt.com

(3) обезбеђивање врхунског квалитета науке и технолошког развоја и јачање конкурентности привреде;

(4) усмеравање истраживања на друштвене изазове и приоритете и

(5) јачање међународне сарадње.

Према оцени Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије, већина наведених циљева је делимично остварена, док је значајан број активности остао недовршен.

Стратешки циљ „прелазак из економије у развоју у развијену економију” није остварен. Циљ који се односи на усмеравање истраживања на друштвене изазове и приоритете такође није испуњен.

Број истраживача у Србији наставио је да се повећава, али повећање броја повратника из иностранства (наших истраживача из дијаспоре) није остварен у довољном обиму. Такође, улагања у истраживачку инфраструктуру била су нижа од планираних, а ни предвиђене измене и допуне Закона о Фонду за науку нису спроведене. Од остварених кључних резултата претходне стратегије наводе се:

(1) успостављање обједињеног националног система е-Наука, са електронском базом података и регистрима (научноистраживачких организација и истраживача);

(2) увођење новог модела финансирања истраживача, као и додатак на извршност за 10% истраживача у научним звањима;

(3) усвајање новог Правилника о Регистру субјеката националног иновационог система („Службени гласник РС”, број 93/2023) и

(4) повећање учешћа у европским пројектима у области науке и иновација.

У Извештају Националног савета за научни и технолошки развој, за 2023. годину, истиче се недостатак научних радова који су од значаја за Републику Србију. „Број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка решења (M90 и M80) чине 1,1%. Техничка решења обухватају 200 резултата научноистраживачког рада, док су 198 – патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци се незнатно разликују од оних из 2022. године, али су још увек недовољни да би значајније утицали на привредне токове.” То се најбоље види и по томе што је од укупног броја свих остварених резултата број патената и техничких унапређења само 1,1%. Због тога и не може да се говори о неком значајнијем утицају српске науке на привредне токове. Даље се наводи да треба да се подстиче примена научних сазнања и технологија у савременом пословању и производњи, посебно у области вештачке интелигенције, машинског учења, биотехнологије и др. О недовољном броју патената говори податак о поднетим пријавама. Током 2023. године поднето је 117 националних пријава патената домаћих подносилаца, што је за 8% мање него у 2022. години. Од тога је 70 патентних пријава поднела су физичка лица, 31 пријава је поднета од стране института и факултета, а 16 пријава привредних друштва. У 2023. години поднето је и 66 пријава малих патената од стране домаћих подносилаца, а од тог броја 40 пријава малих патената физичких лица, 22 пријаве института и факултета и 4 пријаве привредних друштва.

Стога се може закључити да се број патената из године у годину константно смањује.

И у Извештају Националног савета за науку и технолошки развој за 2024. годину наводи се

иста оцена:

„Број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка унапређења (М80 и М90) чине 1,2%. Техничка решења обухватају 239 резултата научноистраживачког рада, док су 138 патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци су нижи од оних из 2022. године и још увек недовољни да би значајније утицали на привредне токове.”

Наведене оцене Националног савета за научни и технолошки развој понављају се из године у годину. У оцени Извештаја за 2019. годину наведено је: „Међутим, резултати научноистраживачке делатности Републике Србије који могу бити од значаја за привреду су на ниском нивоу јер у резултатима доминирају научни радови који су публиковани у домаћим и међународним публикацијама.” Према извештају Националног савета за научни и технолошки развој (2019), 97,7% укупних резултата научноистраживачког рада у 2017. години чинили су објављени научни радови, док патенти и техничка решења чине 2,3%. У области електронике, телекомуникација и информационих технологија остварен је највећи број техничких решења, док је највећи број патената остварен у областима биотехнологије и пољопривреде.”

2.3.1. Институционални оквир и људски ресурси

Законом о науци и истраживањима, Законом о иновационој делатности и другим релевантним прописима дефинисан је регулаторни оквир и актери научноистраживачке и иновационе делатности у Републици Србији. Према подацима доступним за 2024. годину, укупно је акредитовано 208 научноистраживачких организација (32 научна института, 38 истраживачко-развојних института, осам института у оквиру Српске академије наука и уметности, 18 универзитета, 120 факултета) и пет иновационих центара. Од наведених института девет има статус института од националног значаја. Овај систем представља основу за развој различитих научних области.

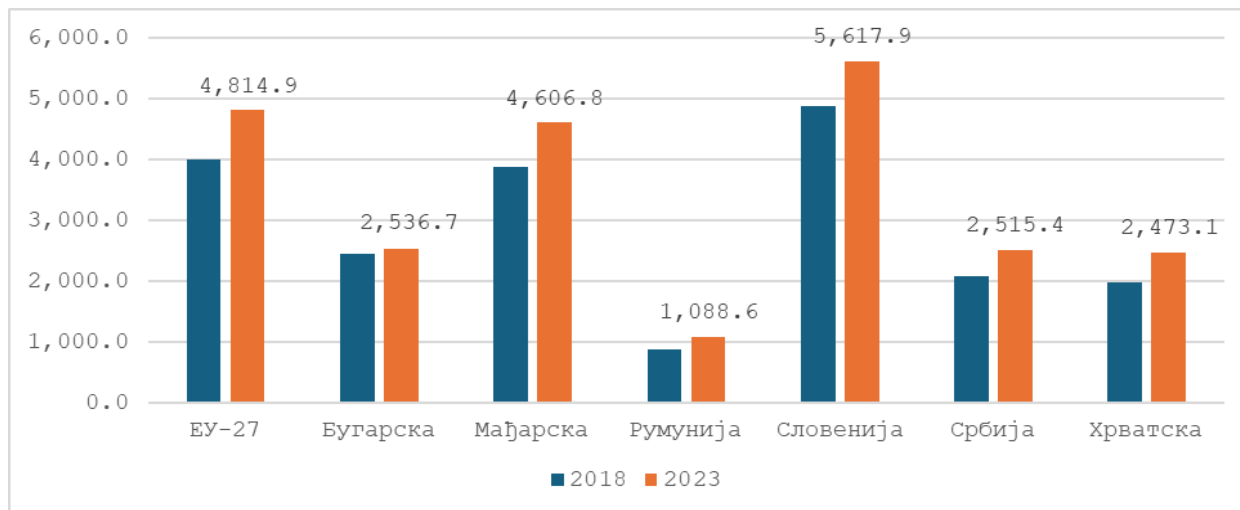
Научноистраживачке организације покривају широк спектар активности – од основних истраживања до примењених истраживања и развоја, развоја производа и услуга. Институције су акредитоване у различитим научним областима: 100 у друштвеним наукама, 44 у хуманистичким наукама, 50 у природно-математичким, 68 у техничко-технолошким, 35 у биотехничким и 28 у медицинским наукама. Сви подаци о акредитованим организацијама доступни су на платформи еНаука, јавном порталу који омогућава праћење научног учинка истраживача и институција у Републици Србији, са обједињеним приказом научне продукције, области истраживања и достигнућа научноистраживачких организација.

Према подацима Републичког завода за статистику, број истраживача у Републици Србији у периоду од 2016. до 2024. континуирано је растао, достигавши број од 19.323 у 2024. години.

„Министарство науке, технолошког развоја и иновација са поносом објављује да дигитални портал е-Наука тренутно броји преко 20.000 активних истраживача (фебруар 2024. године)”, наводи се на порталу еНаука. Ипак, Република Србија и даље значајно заостаје за просеком Европске уније по овом показатељу. Према подацима Еуростата, доступним за 2023. годину, у Европској унији је просечно на милион становника било 4.814 истраживача, док је у Србији тај број износио 3.036. Осим тога, Србија има нижи број истраживача и

спорији раст у односу на земље региона у периоду од 2018. до 2023. године (Графикон 1). Подаци указују на важност наставка активности усмерених на задржавање постојећих кадрова и привлачење нових талената.

Према подацима Републичког завода за статистику током 2024. године у Републици Србији било је укупно 487 организација које се баве науком и истраживањима. Од тога у области природних наука 155, у инжењерингу и технологији 181, у медицинским наукама и наукама о здрављу 22, у пољопривредним и ветеринарским наукама 32, у друштвеним наукама 72 и у хуманистичким наукама и уметности 25 организација. Према истом извору укупни број запослених у организацијама које се баве науком и истраживањима у 2024. години био је 19.323, од чега је било 10.191 жена (52,7%).

Графикон 1: Број истраживача (с пуним радним временом) на милион становника – одабране државе и ЕУ просек

Извор: Еуростат

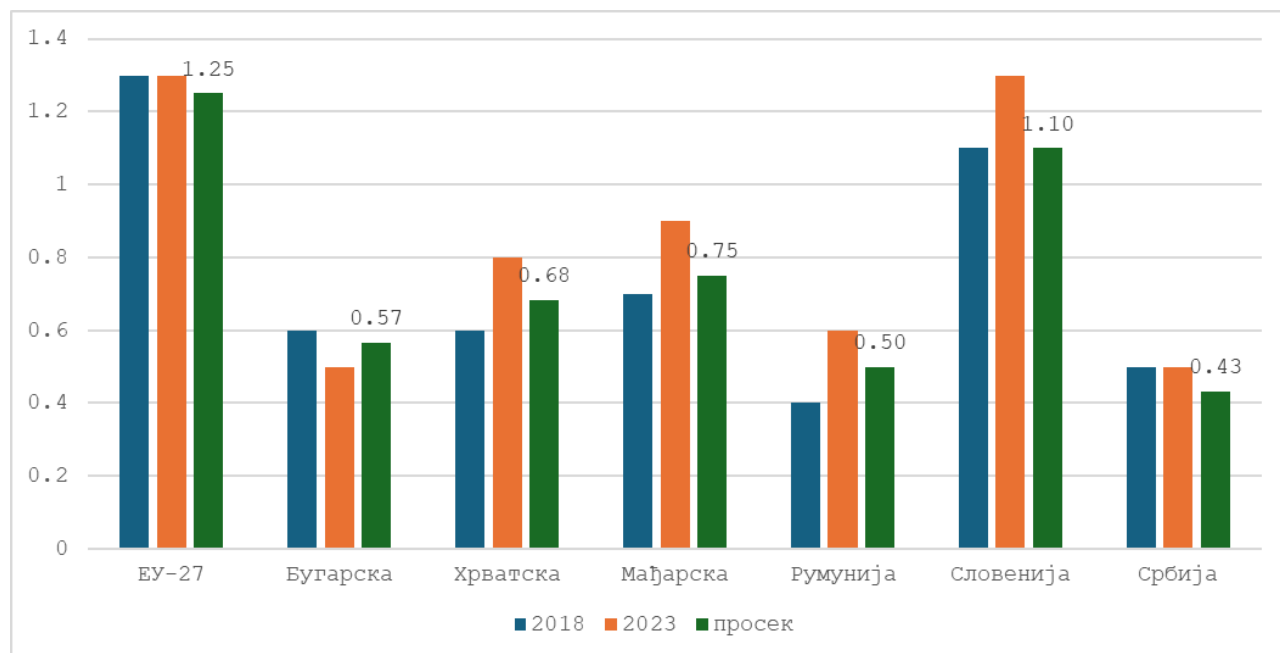
Према подацима Републичког завода за статистику за 2024. годину, 52,7% истраживача у Републици Србији чине жене, док је према истом извору за 2023. годину било 53,5%, што представља значајно већи удео у односу на просек Европске уније, где, према подацима из Еуростата, жене чине 34,4% укупног броја истраживача (Графикон 2). Висок ниво родне равноправности у истраживачком сектору Србије је посебно важан у контексту глобалних напора за унапређење укључености жена у науку и технологију.

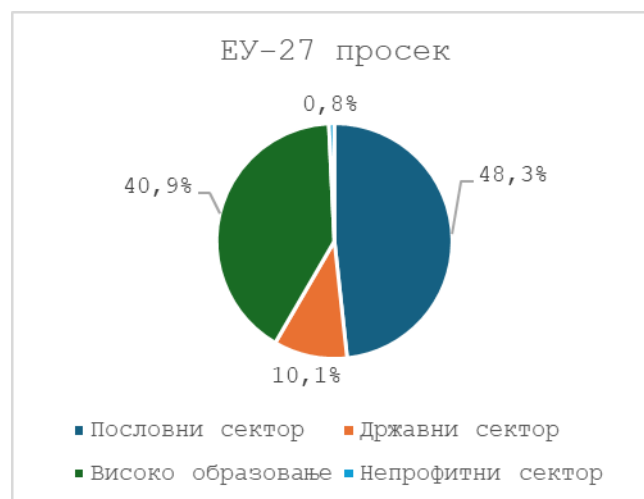
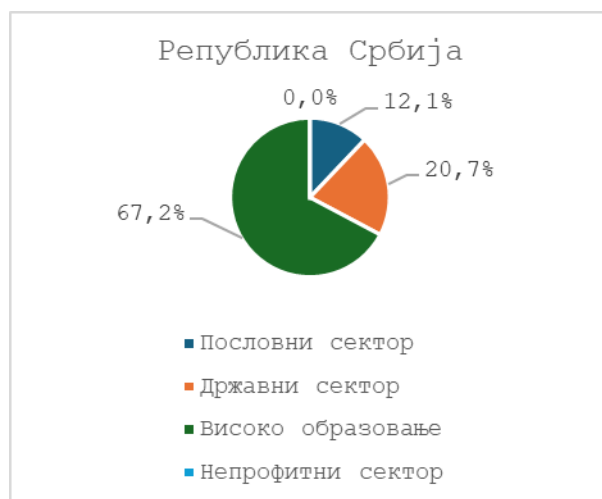
Графикон 2: Удео истраживача жена у науци у 2023. години – упоредни приказ: Република Србија и просек Европске уније
Извор: РЗС и Еуростат

Међутим, иако је учешће жена у науци значајно, постоје одређени изазови када је реч о њиховој заступљености на руководећим позицијама у НИО. Подаци из октобра 2025. године показују да жене заузимају тек 27,5% позиција декана или директора института у Републици Србији. У оквиру научних и истраживачко-развојних института, на само 30,9% директорских места постављене су жене, док се на факултетима на месту декана налазе њих 24,1%. Ови подаци указују на то да и упркос великом доприносу жена у науци, постоји простор за унапређење њихове заступљености на највишим позицијама у научноистраживачком систему Републике Србије.

Број лица која завршавају докторске студије у Републици Србији налази се испод просека Европске уније и земаља у региону. Са просеком од 0,43 докторанада на 1.000 становника у популацији од 25 до 34 године, Србија заостаје за просеком Европске уније, који износи - 27 (0,75), као и за већином земаља у окружењу (Графикон 3). Ови подаци указују на потребу за већим подстицајима како би се повећао број студената који завршавају докторске студије, што би допринело јачању научних капацитета и подршци иновацијама у Републици Србији. Број буџетских места на докторским студијама у Републици Србији за 2024. годину повећан је у односу на претходну годину, и износио је 967, тако да се очекује да сличне мере повећају број заинтересованих младих истраживача. Добра пракса у међународној отворености докторских студија може се видети у примерима универзитета у Холандији, који значајно подстичу долазак страних студената на мастер и докторске студије. Бројне државе, попут Естоније, Финске, Француске, Немачке, Италије, Холандије и Шпаније, препознале су значајне финансијске, економске и друштвене користи од привлачења међународних студената.

Графикон 3: Број доктора наука на 1.000 становника из популације од 25 до 34 године – одабране државе и просек Европске уније
Извор: Еуростат

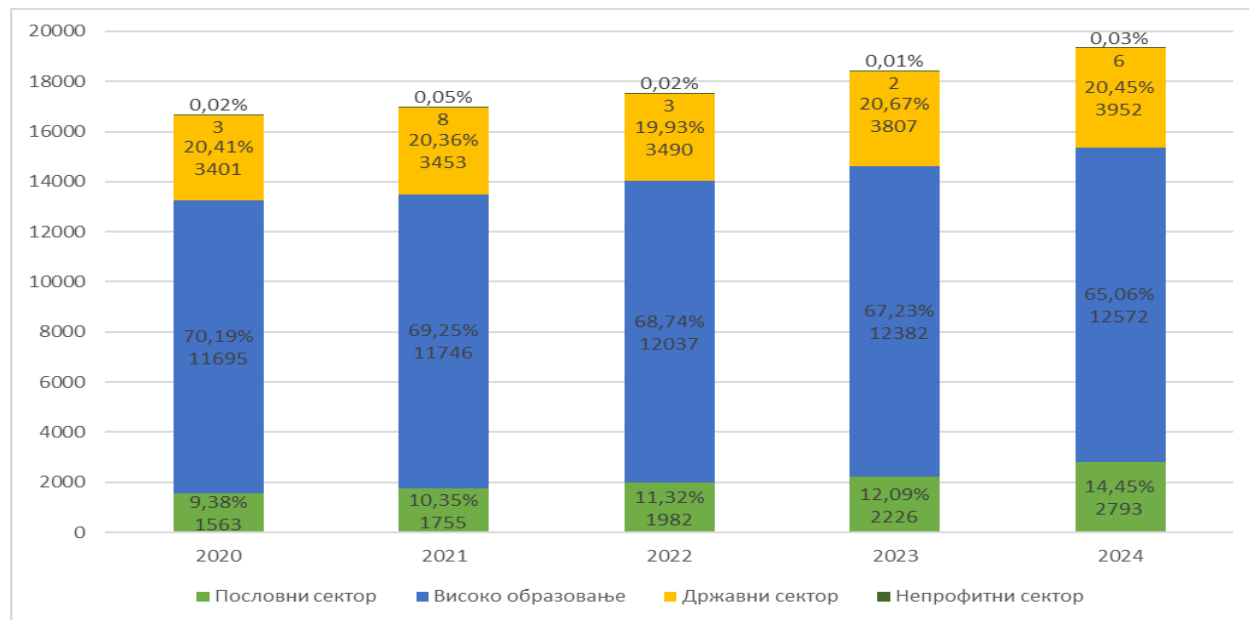
Графикон 4: Удео броја истраживача по секторима у 2023. години – упоредни приказ
Извор: Републички завод за статистику и Еуростат

У 2023. години, највећи удео истраживача у Републици Србији долази из сектора високог образовања, који обухвата 67,23% укупног броја истраживача. Државни сектор, односно државни научни и истраживачко-развојни институти, чини 20,67%, док је учешће истраживача из пословног сектора релативно мало, само 12,09%. Овај удео је значајно нижи у поређењу са просеком Европске уније, где чак 48,3% истраживача долази из пословног сектора (Графикон 4)

У 2024. години, највећи удео истраживача у Републици Србији долази из сектора високог образовања, који обухвата 65,06% укупног броја истраживача. Државни сектор, односно

државни научни и истраживачко-развојни институти, чини 20,45%, док је учешће истраживача из пословног сектора релативно мало, само 14,45%.

У апсолутним вредностима, укупан број истраживача расте у свим секторима (Графикон 5). Иако је удео истраживача у пословном сектору континуирано растао у последњих пет година (са 9,38% на 14,45%), овај сектор је и даље слабије заступљен у односу на европски просек, што указује на потребу за јачањем сарадње између научне заједнице и привреде.

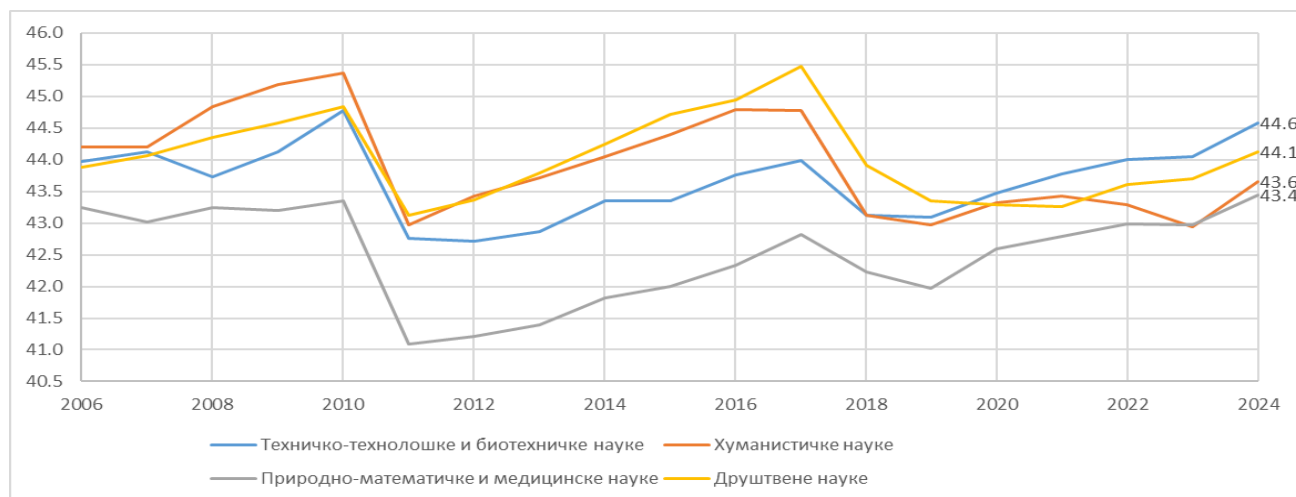
Графикон 5: Укупан број и процентуално учешће истраживача по секторима у периоду од 2020. до 2024. године

Извор: Републички завод за статистику

Анализа просечне старости истраживачког кадра у Републици Србији показује да је у 2024. години просечна старост истраживача износила 44,0 година. Иако је забележен умерен пораст

просечне старости, ово повећање је ублажено захваљујући мерама Министарства науке, технолошког развоја и иновација, усмереним на подршку запошљавању младих истраживача у

претходном периоду. Како би се очувала повољна старосна структура, тренд приказан на Слици 6 указује на неопходност наставка спровођења мера које подстичу запошљавање и развој младих истраживача.

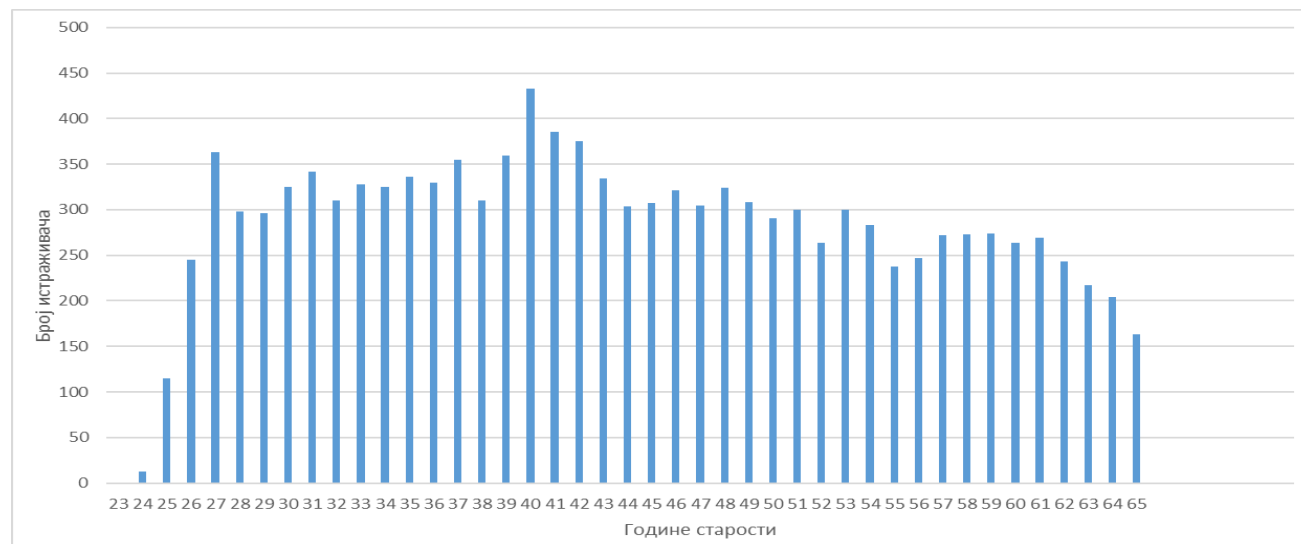

Графикон 6: Приказ просечне старости истраживача Републике Србије по областима науке

Извор: НИТРА

*Напомена: У обрачун просечне старости укључени су само истраживачи који су део система финансирања НИТРА

Хистограм расподеле истраживача према годинама старости у Републици Србији показује да је расподела углавном равномерна, са сличним бројем истраживача у свим старосним групама од 25 до 64 године, уз нешто већу концентрацију истраживача у старосном опсегу од 39 до 41 године

Графикон 7: Расподела истраживача према годинама старости у Републици Србији (децембар 2024)

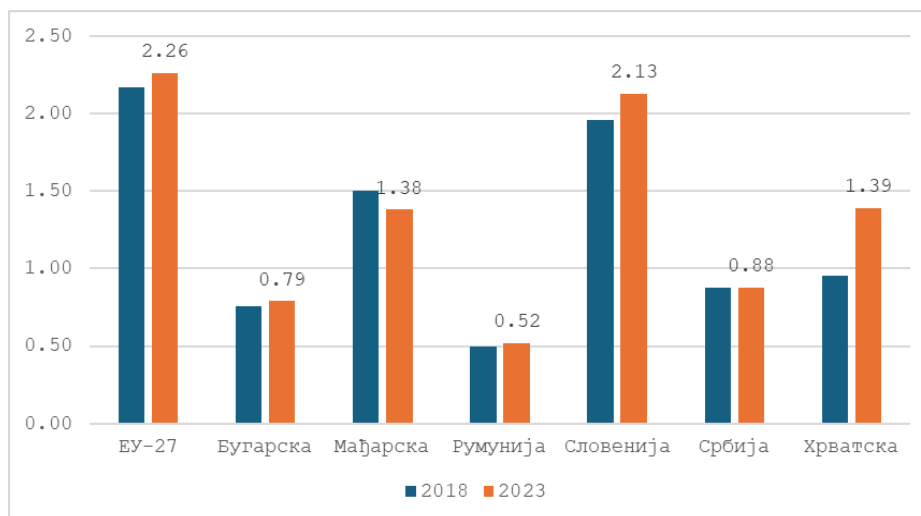
Извор: НИТРА

2.3.2. Финансирање науке и улагања у истраживање и развој

Укупни издаци за истраживање и развој у Србији у 2024. години износили су преко 90,58 милијарди динара, док су као проценат БДП-а износили 0,94%²²⁴. Овај показатељ је од

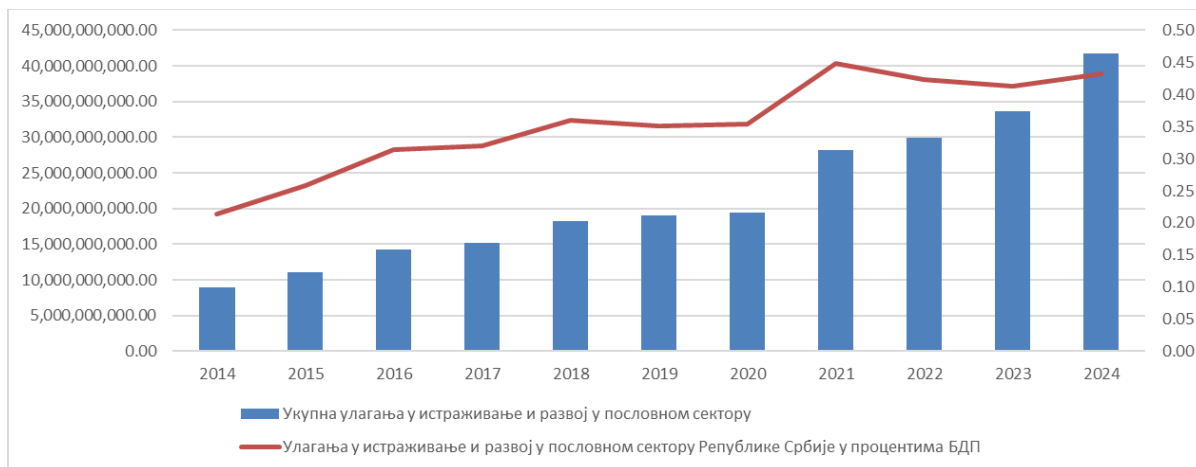
²⁴ Извор: Републички завод за статистику (<https://www.stat.gov.rs/vesti/20250829-naucnoistrazivacka-i-razvojna-delatnost/?a=0&s=090202>)

2017. године бележио константан раст, када је износио 0,87% БДП-а, а врхунац је достигао 2021. године са 0,99%. Међутим, у последње две године уочава се стагнација, са благим падом. Разлика у односу на просек Европске уније, који је према подацима Еуростата за 2023. годину износио 2,26% БДП-а, и даље остаје значајна. У регионалном контексту, Република Србија се позиционира изнад Бугарске и Румуније, али заостаје за Хрватском и Мађарском, док је Словенија знатно испред региона по овом показатељу (Графикон 8). Овај тренд указује на потребу за стратешким приступом у повећању улагања у истраживање и развој како би се побољшала конкурентност Србије на међународном плану.

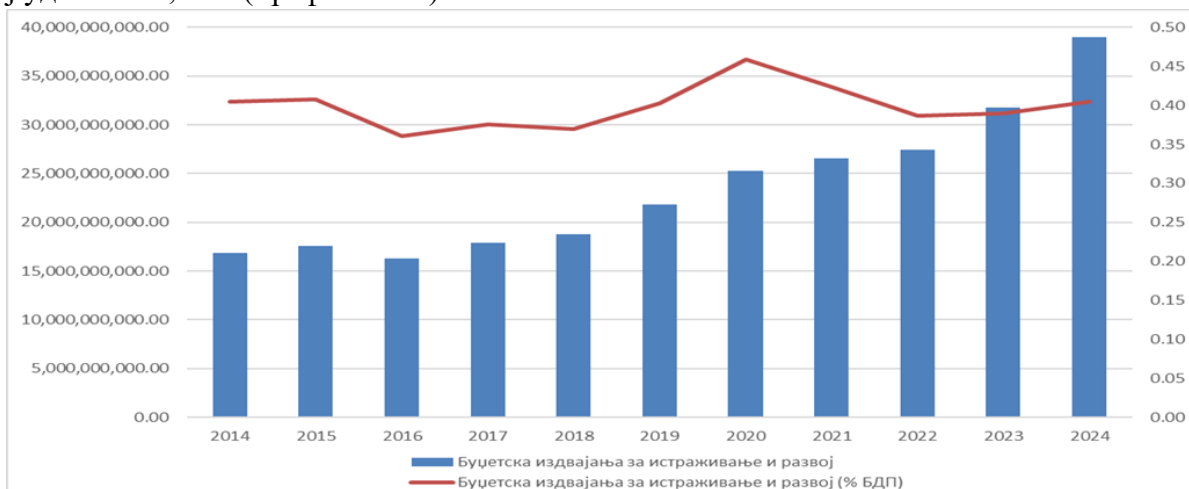
Графикон 8: Бруто домаћи издаци за истраживање и развој (% БДП) – одабране државе и просек Европске уније
Извор: Еуростат

Један од кључних изазова иновационог система Републике Србије је ниско учешће пословног сектора у улагањима за истраживање и развој, које и поред тренда раста, приказаног на Графикону 9, и даље остаје знатно испод европског просека. Иако у апсолутним вредностима улагање пословног сектора у истраживање и развој бележи значајан пораст, у 2024. години она су износила само 0,43% БДП-а, што је далеко мање од просека Европске уније од 1,48% БДП-а. Овај показатељ такође указује на недостатак сарадње између научног сектора и привреде, што ограничава примену и комерцијализацију научних резултата.

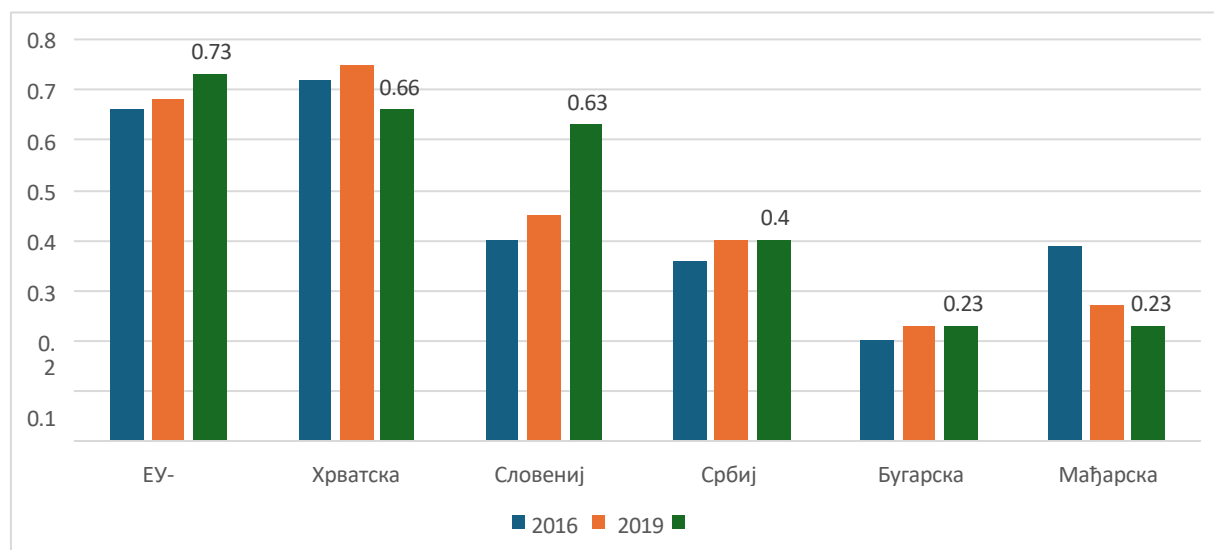
Графикон 9: Издаци за истраживање и развој у пословном сектору Републике Србије
Извор: РЗС

У 2024. години утрошено је 39,0 милијарди динара буџетских средстава за активности истраживања и развоја у Републици Србији, што представља повећање од 22,7% у односу на 2023. годину. Удео буџетских средстава за истраживање и развој у бруто домаћем производу износио је 0,40%, што је благи раст у поређењу са претходном годином, када је тај удео био 0,39% (Графикон 10).

Графикон 10. Удео буџетских средстава за истраживање и развој у бруто домаћем производу
Извор: РЗС

Са буџетским издвајањем за истраживање и развој од 0,40% БДП-а, Република Србија је испод просека Европске уније, који износи 0,7% БДП-а. Ипак, Србија показује боље резултате у поређењу са појединим земљама региона, као што су Мађарска и Бугарска (Графикон 11). Наведени упоредни подаци указују на неопходност даљег повећања буџетских издвајања за науку, али и на потребу за интензивнијим мерама за подстицање инвестирања приватног сектора у истраживање и развој, како би се укупна улагања значајно повећала и Србија приближила европском нивоу.

Графикон 11: Буџетска издвајања за истраживање и развој (% БДП) – одабране државе и просек Европске уније
Извор: Еуростат

2.3.3. Финансирање науке и иновација

Финансирање научноистраживачке делатности у Републици Србији обухвата научне институте, укључујући и институте чији је оснивач Српска академија наука и уметности (САНУ), високошколске установе, као и иновационе центре при државним факултетима. Према новоусвојеним параметрима финансирања, утврђеним Уредбом о нормативима и стандардима расподеле средстава акредитованим научноистраживачким организацијама („Службени гласник РС”, бр. 90/19, 96/23, 110/23 и 16/24), која се примењује од 1. јануара 2024. године, основни фокус је унапређење статуса и положаја истраживача са научним звањима (научни сарадник, виши научни сарадник и научни саветник) и настојање да се кроз њихово вредновање подстакне квалитет научног рада, пропорционално у односу на стечено научно звање. Модел финансирања обухвата две компоненте: основну, која обезбеђује стабилност финансирања, и развојну, која зависи од степена испуњености утврђених показатеља успешности.

Институционално финансирање огледа се у обезбеђивању основног финансирања, чији је циљ да обезбеди минимални ниво финансијске сигурности, неопходан за континуитет научног рада и спровођење истраживања као предуслова за научно и наставно напредовање запослених. На основу важећих правних прописа Републике Србије, институционално финансирање акредитованих научноистраживачких института регулисано је правним оквирима, пре свега Законом о науци и истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 113/2017, 95/2018 – др. закон, 106/2019). Чланом 108. Закона предвиђено је институционално финансирање акредитованих института, који су основани као установе чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе, као и институти чији је оснивач Српска академија наука и уметности. Законски је прописано да институционално финансирање укључује: средства за плате и друга примања

истраживача у научним звањима; средства за плате административно-техничког, стручног и помоћног особља; средства за режијске трошкове; средства за материјалне трошкове истраживања; средства за набавку, одржавање, амортизацију и осигурање опреме и средства за друге трошкове научноистраживачког рада. Министарство може да финансира научноистраживачки рад прерасподелом средстава за реализацију научноистраживачког рада тако што ће се средства са свих пројеката у којима учествује појединачна научноистраживачка организација чији је оснивач Република Србија, аутономна покрајина односно јединица локалне самоуправе као и Српска академија наука и уметности и институти чији је она оснивач, збирно исплаћивати тој научноистраживачкој организацији, уз сва припадајућа увећања према прописима о буџетском систему. Међусобна права и обавезе између Министарства и научноистраживачких организација, односно оснивача и научноистраживачких организација, регулишу се посебним уговором о привременом финансирању научноистраживачког рада по научноистраживачким организацијама.

Потребно је успоставити уравнотежен модел расподеле који ће обезбедити равноправне услове за унапређивање научноистраживачке делатности у свим областима науке на националном нивоу. Овај задатак ће бити утврђен у оквиру система институционалног финансирања свих државних НИО, у складу са степеном и обимом научног рада. Истовремено, финансирање институција биће уређено периодичним евалуацијама, које ће пре свега узети у обзир њихову релевантност (укључујући средства остварена на тржишту) и степен усклађености са приоритетима ове стратегије.

Други значајан задатак у процесу успостављања система институционалног финансирања јесте извршење правичне, транспарентне и мерљивим критеријумима засноване расподеле одобрених финансијских средстава унутар саме институције (интраинституционално финансирање). У случајевима када институционална средства стижу у виду такозваних блок буџета акредитованим научноистраживачким организацијама (НИО), постојећи модел финансирања предвиђа да одговорност за расподелу расположивих ресурса имају руководиоци тих институција, односно декани факултета или директори института. Принцип рационализације расподеле средстава подразумева унапређење ефикасности, транспарентности и стратешке усмерености финансирања научноистраживачке делатности, а никако смањење обима улагања у науку. Овај приступ заснива се на моделу који комбинује стабилно институционално финансирање са додатним механизмима подршке заснованим на научној изврсности, квалитету резултата и оствареним ефектима истраживања. У оквиру овог модела, део расположивих средстава усмераваће се ка истраживачима, истраживачким тимовима и институцијама које остварују значајне научне резултате, на основу унапред дефинисаних, мерљивих и транспарентних критеријума. Циљ оваквог приступа је подстицање научне изврсности, јачање конкурентности истраживача и стварање услова за препознавање и награђивање најзначајнијих научних достигнућа, уз пуно уважавање специфичности различитих научних области. Вредновање научног доприноса засниваће се на свеобухватној процени квалитета и значаја научних резултата, укључујући релевантне показатеље научне продуктивности, допринос у публикацијама, међународну видљивост и друге показатеље прилагођене специфичностима појединих дисциплина. На основу резултата периодичних евалуација могу се прилагођавати облици и ниво подршке, са циљем усмеравања ресурса ка развоју научног потенцијала и унапређењу укупне успешности научноистраживачког система. На овај начин, успоставља се подстицајан и одговоран систем финансирања који обезбеђује ефикасније коришћење

јавних средстава, подржава развој изврсности и доприноси дугорочном јачању научноистраживачког система Републике Србије.

Поред институционалног финансирања, научноистраживачке и иновационе активности подржане су кроз два државна фонда: Фонд за науку Републике Србије и Фонд за иновациону делатност, који обезбеђују пројектно финансирање. Комбиновани модел институционалног и пројектног финансирања, доприноси јачању научноистраживачких организација и финансирању најкомпетитивнијих истраживачких резултата. Осим тога, финансирање кроз фондове има за циљ јачање сарадње између института и факултета, развој партнерстава са привредом и другим министарствима, као и решавање стратешких циљева државе и друштвених изазова.

У периоду од 2020. до 2023. године, Фонд за науку је кроз различите изворе финансирања уложио више од 5,6 милијарде динара у имплементацију врхунских научних пројеката. Кроз различите програме подршке, финансирање је до краја 2023. године добило 2.813 истраживача из 145 научноистраживачке организације. Ипак, удео пројектног финансирања у укупном финансирању у 2023. години износио је само 7,41%. Овај проценат, иако показује тренд раста, указује и на потребу за повећањем буџетских издвајања за програме Фонда за науку како би се достигли резултати развијених земаља.

Члан 2. Закона о Фонду за науку Републике Србије („Службени гласник РС”, број 95/18) прописује да „Фонд кроз своје деловање омогућава развој научних истраживања и примену њихових резултата ради бржег друштвеног, технолошког, културног и економског развоја Републике Србије”. У члану 3. овај закон прописује да се научноистраживачке и развојне активности реализују преко научних, технолошких и развојних програма у оквиру којих се реализују пројекти, ради остваривања циљева садржаних у стратегији научног и технолошког развоја Републике Србије. Фонд за науку реализује програме развоја: основна и примењена истраживања и технолошки развој, који одговарају на конкретне потребе друштва и привреде, а који су у складу са Стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије и паметном специјализацијом. Према члану 12. Закона о Фонду за науку, Фонд треба да реализује и програме од стратешког значаја за Републику Србију, који одговарају на конкретне проблеме дефинисане у секторским стратегијама које је усвојила Влада, а који су у складу са стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије и паметном специјализацијом. Програми Фонда се дефинишу на основу стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије, Стратегије паметне специјализације (РИСЗ) и осталих секторских стратегија релевантних за развој друштва.

Пратећи одредбе Закона о Фонду за науку Републике Србије који прописује да се „програми Фонда дефинишу на основу Стратегије научног и технолошког развоја Републике Србије”, потребно је у већој мери ускладити програмски оквир Фонда за науку и националних стратешких приоритета. Према извештајима ФЗН већина реализованих програма била је тематски отворена што је омогућило широк спектар истраживачких тема, док је у наредном периоду потребно усмерити финансирање научних пројеката ка приоритетним областима од националног значаја.

Фонд за иновациону делатност (ФИД) игра кључну улогу у подршци иновацијама и јачању сарадње између науке и привреде. У периоду од 2016. до краја 2023. године, ФИД је уложио више од 109 милиона евра у различите програме подршке. Приметан је тренд значајног повећања годишњег буџета у последње три године, што указује на растући интерес и подршку иновацијама. Програми као што су Програм сарадње науке и привреде,

Иновациони ваучери, Доказ концепта и Програм трансфер технологије дизајнирани су да подрже сарадњу науке и привреде, као и да унапреде трансфер технологија и развој иновација са НИО. Ипак, упркос постојећој подршци, сарадња између науке и привреде и трансфер технологије захтевају и даље унапређе. Наведени изазови указују на потребу за развојем новог, ефикаснијег модела за трансфер технологије, како би се унапредила примена научних открића у привреди.

На основу улагања Републике Србије, односно Министарство науке, технолошког развоја и иновација, а кроз зајам и техничку подршку Светске банке у износу од 67 милиона евра и бесповратну финансијску подршку Европске уније у износу од 41,5 милиона евра, обезбеђена су средства за реализацију Пројекта акцелерације иновација и подстицања раста предузетништва у Републици Србији – SAIGE, за период од 2020. до 2027. године.

Пројекат SAIGE подржава даљу реформу истраживачког сектора и иновација кроз подршку раду оба фонда. SAIGE кофинансира више програма Фонда за науку са фокусом на унапређење релевантности и изврсности научних резултата и јачање сарадње са српском дијаспором, и подржава оснаживање Фонда за науку с циљем обезбеђења његове одрживости. Са друге стране, из ових средстава финансира се програм Фонда за иновациону делатност, Катапулт, усмерени на убрзање развоја иновационог предузетништва који обухватају менторску и финансијску подршку условљену обезбеђивањем инвестиција од стране пословних анђела фондова предузетничког капитала и других инвеститора, као и програми за увођење и унапређење примене вештачке интелигенције (AI) у пословању. Кроз посебну компоненту, пројекат SAIGE директно подржава и научноистраживачке организације (20 научних института) у изградњи институционалних капацитета за управљање истраживањем и иновацијама и трансфер знања и технологија, промовисање веза између привредног и академског сектора, као и јачање вештина истраживача и особља за приступ међународним и приватним изворима финансирања прилагођеним различитим фазама технолошке зрелости иновација. У оквиру даљег развоја програма Фонда за науку потребно је обезбедити да поред тематски усмерених програма од националног значаја се препознаје и значај истраживања која произилазе из иницијатива истраживача, укључујући фундаментална, базична и нова актуелна истраживачка питања. Истовремено, потребно је јасно разграничити улогу различитих извора финансирања, при чему истраживачи за области и теме које нису обухваћене приоритетним програмским линијама Фонда могу користити друге националне и међународне изворе финансирања, у складу са својим истраживачким капацитетима и приоритетима.

У даљем развоју система финансирања и вредновања истраживања потребно је обезбедити да се релевантност научноистраживачких организација процењује у складу са њиховом мисијом, врстом организације и научном облашћу. Приходи остварени на тржишту могу бити допунски показатељ тамо где је такав облик активности примерен. Поред тржишних резултата, потребно је равноправно вредновати допринос НИО јавном здрављу, образовању, јавним политикама, развоју стандарда, отвореној науци и другим областима од јавног значаја.

2.3.4. Стратешке инвестиције у научноистраживачку инфраструктуру и технолошку модернизацију

Република Србија је у претходном периоду спровела значајне инвестиције у научноистраживачку инфраструктуру са циљем јачања капацитета научноистраживачког и иновационог система и стварања предуслова за одржив технолошки и економски развој. Изграђени су научно-технолошки паркови у Нишу, Чачку, Београду и Новом Саду, у које је уложено преко 51,9 милиона евра, уз текућа проширења постојећих паркова у Нишу и Чачку. Планирани капацитети проширења, укључујући 17.104 m² новог простора у НТП Ниш и 12.759 m² у НТП Чачак, омогућиће значајно повећање броја корисника и предузећа. Започета је и изградња НТП Крушевац, инвестиције од 16,2 милиона евра, као и позиционирање БИО4 Кампуса као централне инфраструктурне платформе за биотехнолошке науке, са преко 166.000 m² развојних капацитета и више од 500 милиона евра планираних улагања.

Универзитети и научноистраживачке организације ојачали су своје инфраструктурне потенцијале кроз реконструкцију и изградњу специјализованих истраживачких објеката. Реконструкција лабораторија Хемијског факултета Универзитета у Београду, вредна 3,8 милиона евра, као и нови објекат Института БиоСенс у Новом Саду, површине 6.750 m² и вредности 19,7 милиона евра, значајно унапређују капацитете за развој дигиталне пољопривреде и биоинформатике. Центри изврности Универзитета у Крагујевцу, изграђени на 11.500 m² уз улагање од 15,7 милиона евра, доприносе развоју биомедицине, фармације, биоинжењеринга и функционалне хране, уз успостављање структурне сарадње са привредом.

Стратешки значај унапређења националних дигиталних капацитета и рачунарства високих перформанси (НРС) огледа се у успостављању суперкомпјутера у оквиру Државног дата центра, који представља једини ресурс те врсте у ширем региону. Ова инфраструктура је на располагању научним организацијама и иновативним компанијама, уз планирано даље проширење капацитета и интеграцију у образовни систем ради развоја дигиталних компетенција, посебно у области вештачке интелигенције и рачунарства високих перформанси.

Инвестиције у инфраструктуру прати усмеравање на развој приоритетних области, као што су биотехнологије, енергетика и пољопривреда, имајући у виду њихов стратешки значај за привредни раст, технолошку конкурентност и одрживост. Паралелно с тим, у складу са глобалним трендовима, јача се улога привреде у финансирању научних и технолошких активности. Република Србија у наредном периоду ће интензивирати механизме подстицања сарадње научног и привредног сектора, како би се обезбедила већа примењивост научних резултата, убрзао технолошки развој и повећао степен иновационе активности.

2.3.5. Улагања у научноистраживачку инфраструктуру

Република Србија, у оквиру Државног дата центра, поседује савремен суперкомпјутер, једини у овом делу Европе, који је доступан за научна истраживања, развој и иновације, и

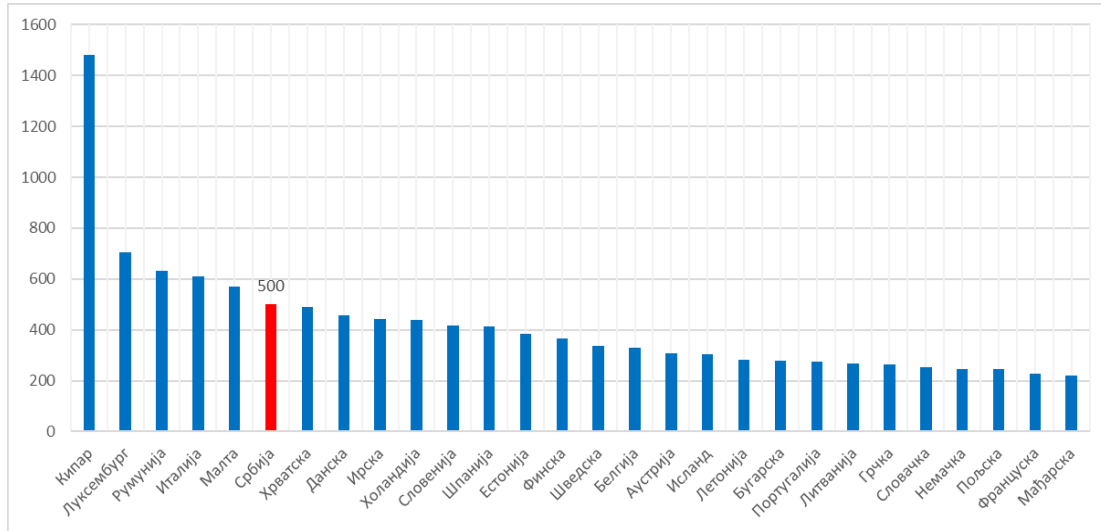
који се бесплатно ставља на располагање иновативним правним лицима, а у плану је надоградња и повећање капацитета. У наредном периоду, планира се унапређење хардверске инфраструктуре кроз инвестиције у суперрачунаре, као и реформа дела образовног система, која ће омогућити раније упознавање ученика са новим технологијама, њихову примену у образовању и развој талената у научно-технолошким областима. Циљ је да научна истраживања добију економску примену, чиме би се створила додата вредност и користи за друштво, као и средства за даља истраживања. Посебан акценат стављен је на развој биотехнологија, енергетике и пољопривреде као кључних привредних грана за Републику Србију.

Глобални трендови указују на то да велике компаније све више преузимају улогу главних финансијера науке, па се у Републици Србији такође разматрају начини за подстицање и унапређивање сарадње између научних и привредних субјеката, у корист како за истраживаче, тако и за привреду, државу и друштво у целини.

Истовремено, развој науке и истраживања захтева свеобухватно јачање капацитета научноистраживачких организација, које су основни носилац стварања новог знања и научне изврности, нарочито у домену фундаменталних наука. У том смислу, посебна пажња биће усмерена на континуирано унапређење истраживачке инфраструктуре кроз подршку набавци, модернизацији и одржавању научноистраживачке опреме, обезбеђивању услова за дисеминацију научних резултата, укључујући подршку публикацијама у часописима отвореног приступа, јачању међународног и међуинституционалног умрежавања, као и развоју компетенција истраживача у областима управљања пројектима, комерцијализације резултата истраживања и заштите интелектуалне својине. Комбинација развијене научне инфраструктуре, квалитетних људских ресурса, подстицајног истраживачког окружења и ефикасних механизма повезивања са привредом представља предуслов за развој изврсне и применљиве науке, која чини основу дугорочног технолошког, економског и друштвеног напретка.

2.3.6. Резултати научноистраживачког рада

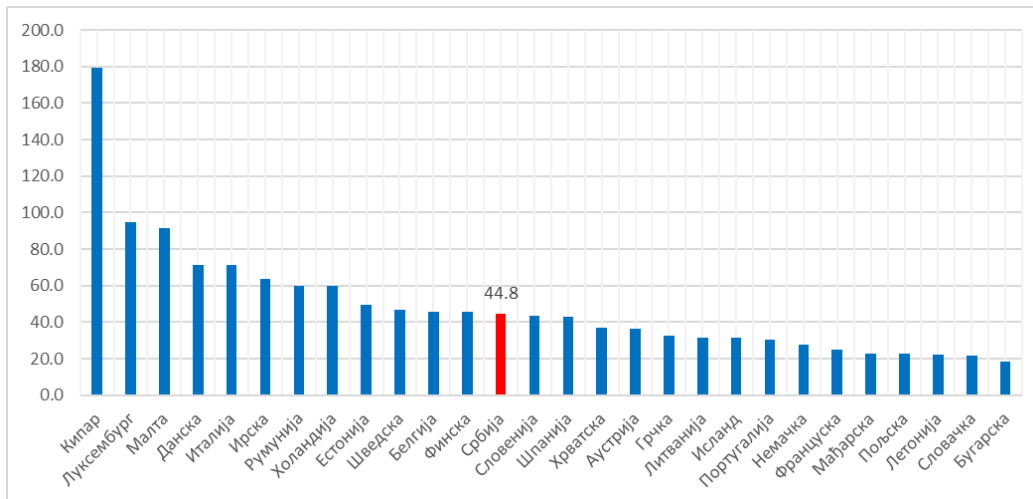
Република Србија остварује солидне резултате у области публикавања научних резултата, што је видљиво по броју радова реферисаних у престижној бази података *Web of Science* (WOS) и Scopus. Подаци показују да Србија, по броју радова на хиљаду истраживача, заузима високо место у поређењу са земљама Европске уније, што указује на изузетну продуктивност домаћих научника (Графикон 12). Висока продуктивност може се делимично објаснити политикама које су промовисале квантитативне критеријуме у вредновању научноистраживачких резултата. Имајући у виду да је достигнут циљ повећања броја радова, престала је потреба за подстицањем хиперп родуктивности, а самим тим и подстицања изврности кроз до сада коришћене параметре

Графикон 12: Упоредни приказ броја радова на 1.000 истраживача у 2024. години

Извор: Web of Science

Међутим, када се научна продуктивност анализира у контексту квалитета, мерење које укључује учешће радова у најцитиранијих 10% у свету открива значајан јаз. Релативна позиција Републике Србије у односу на овај показатељ значајно је нижа у поређењу са земљама Европске уније (Графикон 13), што указује на релативно мањи удео радова који имају висок утицај на глобалну научну заједницу. Овај дисбаланс између квантитета и квалитета научних радова наглашава потребу за новим приступима у подстицању научне изврности.

Графикон 13: Упоредни приказ броја радова у првих 10% најцитиранијих на 1.000 истраживача у 2024. години

Извор: Web of Science

У наредном периоду један од задатака треба да буде повећање укупне цитираности наших научника, а не само оних који спадају у 10%.

Према Извештају Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину, „захваљујући великом ангажовању истраживачке заједнице, наука Републике Србије се високо позиционира на међународним ранг-листама, што недвосмислено говори о потенцијалу који земља има у овој области и о њеној међународној конкурентности. На основу рангирања 233 земље (ентитета), које обавља *SCImago Journal & Country Rank*, Србија је у 2024. години заузела 60. место у свету”.

„За анализу успешности научне продукције коришћена је индексна база *Scopus*, која обухвата највећи број (25.000) најзначајнијих часописа у већини научних области. Спроведена евалуација објављених резултата показала је да је у 2024. години објављено преко 10.000 (тачније 10.951, бројање вршено 9. септембра 2025) научних радова у међународним научним часописима, што је више од 1.590 радова годишње на милион становника или 0,86 радова годишње по једном финансираном истраживачу са пуним радним временом (12.667 ФТИ у 2024), што је на нивоу развијенијих земаља ЕУ. У истом периоду је остварено 239 различитих нових техничких решења и 138 патената, соја, сорти или раса, на међународном или националном нивоу (M91 + M92). Током 2024. године докторирало је 636 истраживача ангажованих на пројектима, а на свим универзитетима у земљи одбрањене су 682 докторске дисертације, чиме је у извесној мери увећан истраживачки потенцијал земље” (Извештај Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину).

Укупан број објављених радова у 2024. години, према порталу *SCImago*, већи је за око 2,7% у односу на 2023. годину (1,7% већи према бази *Scopus*, а 13% мањи у бази Министарства науке, технолошког развоја и иновација (НИТРА). Од укупног броја остварених резултата 43,8% чине научни радови објављени у међународним или националним публикацијама са рецензијом. Од укупног броја научних радова 35,5% чине радови категорије M21–M24. У врхунским међународним часописима (радови категорије M21a и M21) публиковано је 43,8% од укупног броја M20 научних радова који потичу из Републике Србије. Цитираност радова који потичу из Републике Србије је у порасту, али још увек заостаје за европским просеком. Доминантни резултати у областима друштвених и хуманистичких наука јесу радови објављени у домаћим часописима категорије M24 и радови монографског карактера (M10) (Извештај Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину).

Број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка решења (M90 и M80) чине 1,2%. Техничка решења обухватају 239 резултата научноистраживачког рада, док су 138 патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци су нижи од оних у 2023. години и још увек недовољни да би значајније утицали на привредне токове. Посебно се истиче драстично смањење броја одбрањених докторских теза у последњих пет година. У 2024. години одбрањене су само 682 докторске тезе, што је за преко 200 теза мање него у 2023. години (Извештај Националног савета за науку и технолошки развој Републике Србије за 2024. годину).

У наредном периоду требало би повећати давања за ДМТ2 јер је то услов за повећање резултата научноистраживачког рада. И Национални савет за науку и технолошки развој Републике Србије упозорава у свом извештају на веома мала средства која су у претходних

пет година обезбеђивана за ДМТ2:

Средства за ДМТ2 у 2024. години, у укупном износу од 881.770 милиона динара, представљају само 4,01% од укупног буџета за програм институционалног финансирања за 2024. годину. У поређењу са 2020. годином (698.612.431 РСД, 4,74%), висина ових средстава се номинално повећавала 2021, 2022, 2023. и 2024. године (725.962.431 РСД; 728.067.579 РСД; 880.000.000

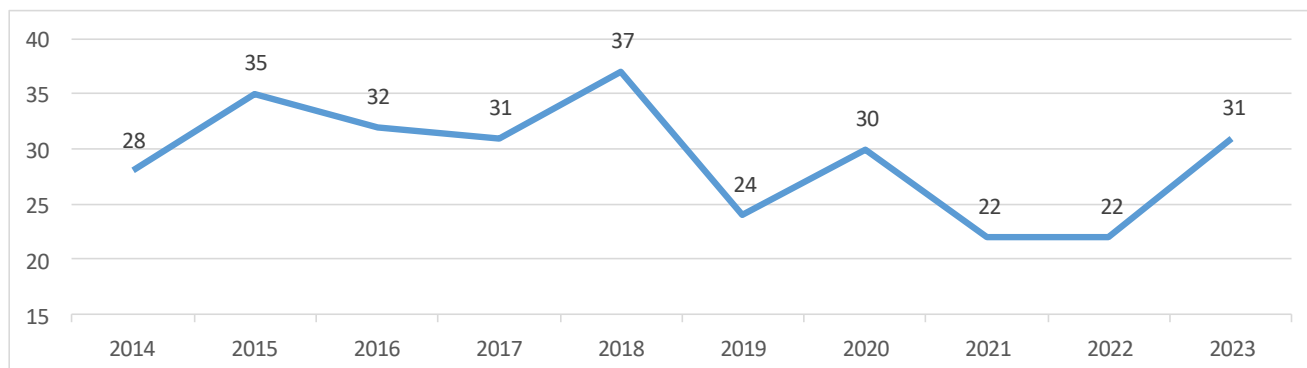
РСД; 881.770.000 РСД), али је висина процентуалног удела ДМТ2 у институционалном финансирању углавном опадала – 4,62% : 4,37% : 4,57% : 4,01% и није прелазила 5% средстава намењених институционалном финансирању, да би 2024. године опала на свега 4%. Истичемо да је висина финансијских средстава за ДМТ2 у посматраним годинама била нижа у поређењу са 2019. годином (893.915.183 РСД; 6,41%), а посебно у поређењу са базом 2018. годином (946.951.514 РСД; 7,59%). Опадање обима финансирања ове ставке институционалног финансирања био би номинално још нижи уколико би се узео у обрачун ниво инфлације сваке године.

У истом извештају наглашава се потреба за бољом расподелом средстава институција које се финансирају из буџета: „Постоји велика несразмера у финансирању појединих институција и тела који се старају о науци у односу на обим њихових послова. За Српску академију наука и уметности (77 милиона динара) и Матицу српску (19 милиона динара), научне институције од највишег националног значаја, издвојено је у 2024. години укупно 96 милиона динара. У истој години Центар за промоцију науке (јавна институција) финансиран је са 210 милиона динара, ЈУП ‘Истраживање и развој’ д.о.о. са 50 милиона динара, Фонд за иновациону делатност са 1.615 милиона динара, ЈП ‘Нуклеарни објекти Србије’ са 340 милиона динара итд.” Из наведеног се види да су САНУ и Матица српска у 2024. години укупно добили 2,2 пута мање средстава од Центра за промоцију науке или 3,54 пута мање средстава од „Нуклеарних објеката Србије”.

2.3.7. Технолошки и друштвени допринос научноистраживачког рада

Резултати научноистраживачке делатности Републике Србије, од значаја за привреду, тренутно су ограничени, јер су у великој мери фокусирани на научне радове објављене у домаћим и међународним публикацијама. Према Извештају Националног савета за науку и технолошки развој „број резултата који могу бити од значаја за привреду је низак. Од укупног броја свих остварених резултата патенти и техничка решења (М80 и М90) чине 1,2% укупне научне продукције. Техничка решења обухватају 239 резултата научноистраживачког рада, а 138 су патенти, сојеви, сорте или расе, на међународном или националном нивоу. Ови подаци су нижи од истих у 2023. години и недовољни да би значајније утицали на привредне токове”.

Анализом броја патентних пријава из научноистраживачких организација видна је флукуација у бројевима пријава током последњих 10 година (Графикон 14). Иако је број патентних пријава достигао врхунац у 2018. години, у последњих неколико година примећен је пад, што указује на потребу за унапређењем капацитета и подстицајних мера за иновације. Ова тенденција показује потребу за већим напорима у подршци технолошким иновацијама и комерцијализацији научних резултата.

Графикон 14. Укупан број патентних пријава које долазе из НИО

Извор: НИТРА

Анализа броја патентних пријава Европском патентном заводу (ЕРО) у поређењу са Европском унијом и земљама региона додатно указује на обим заостатка Републике Србије у овом индикатору. Према подацима Еуростата за 2023. годину, Република Србија има 2,11 патентних пријава на милион становника, што је значајно испод просека Европске уније, који износи 152,82 пријаве. Осим заостатка у односу на ЕУ, Република Србија заостаје и за већином земаља у региону. Румунија бележи 2,2 пријаве на милион становника, Бугарска 6,2, Мађарска 11,25, Хрватска 13,24. Словенија је знатно испред региона са 72,27 ЕРО пријава на милион становника.

Трансфер технологија у Републици Србији остаје недовољно развијен, посебно у погледу ефикасног повезивања научноистраживачких организација и привреде. Током претходних година, није се систематски прикупљала статистика о броју основаних спиноф компанија нити о приходима оствареним лиценцирањем технологија, што је отежало праћење и анализу учинка у овој области. Међутим, од 2023. године, увођењем унапређених образаца за годишње извештаје, доступни су први званични подаци. Према њима, научноистраживачке организације у Републици Србији су 2023. године оствариле приход од 67,2 милиона динара кроз лиценцирање технологија, док су основане две спиноф фирме. Ови резултати представљају почетак јаснијег сагледавања доприноса трансфера технологија, али указују на потребу за континуираним јачањем институционалних капацитета и подстицајних механизма за комерцијализацију иновација у оквиру НИО.

Министарство науке, технолошког развоја и иновација је 2024. године спровело истраживање које показује да је 11,9% научноистраживачких организација основало спинофе, углавном на иницијативу самих истраживача. До сада је основано 18 спиноф компанија, а 34,7% НИО пружа неки облик подршке оснивању спинофа, најчешће кроз приступ инфраструктури и ресурсима. Што се тиче институционализације процеса, 14,4% организација има развијене процедуре за комерцијализацију, углавном кроз лиценцирање, док је 23,7% у фази успостављања тих процедура. Посебно је значајно што 10 НИО планира оснивање нових спиноф компанија у наредној години, што указује на растући тренд подршке иновацијама и већем укључивању истраживача у предузетничке иницијативе. Ови налази указују на потребу за континуираном и систематском подршком развоју иновационог екосистема у Републици Србији, како би се додатно подстакло раст и омогућио већи утицај истраживања на привреду.

Према Извештају *European Innovation Scoreboard (EIS)* за 2024. годину, Република Србија сврстава се у категорију *Emerging Innovators* са перформансама од 62,8% у односу на ЕУ, и налази се на 30. месту од посматраних 39 земаља. Важно је истаћи да је Република Србија друга од 39 земаља према напретку у иновационим перформансама мереним EIS, остваривши раст од 4,4 процентна поена у односу на ниво ЕУ из претходне године. Такође, остварено је повећање од 7,4 процентна поена у поређењу са резултатима из истог извештаја за 2017. годину. Овакви резултати указују на присутан позитиван тренд раста перформанси, као и на то да постоји значајан потенцијал за даљу афирмацију позиције Републике Србије на европској сцени иновација кроз спровођење циљаних мера иновационе политике. У наредном периоду постоји потреба за улагањем додатних напора како би Република Србија унапредила своје иновационе капацитете и потенцијално се позиционирала међу *Moderate Innovators* на листи EIS.

У наредном периоду треба додатно инсистирати на успостављању јаснијег механизма за подршку технолошком трансферу кроз посебне подстицајне мере које треба дефинисати кроз посебан документ (или разрађен у Акционом плану) припремљен на нивоу Владе Републике Србије кроз међусекторску сарадњу министарстава.

Поред подршке иновацијама и комерцијализацији резултата истраживања, Стратегија препознаје и ширу улогу науке као јавног добра и основе за развој друштва заснованог на знању. Посебан значај имају фундаментална истраживања усмерена ка стварању нових знања и критичком сагледавању друштвених изазова, као и улога друштвених и хуманистичких наука у разумевању сложених друштвених процеса и креирању квалитетних јавних политика.

2.3.8. Међународна сарадња

Међународна сарадња представља један од кључних покретача развоја научноистраживачког и иновационог система Републике Србије и основни механизам њене интеграције у Европски истраживачки простор. У претходној деценији Србија је значајно ојачала своје учешће у европским, регионалним и глобалним иницијативама, повећала број укључених институција, успоставила широку мрежу партнера и остварила видљив напредак у апсорпцији међународних средстава за истраживање и иновације.

Учешће у оквирним програмима Европске уније

Република Србија је од 2007. године, као придружена чланица, учествовала у оквирним програмима ЕУ за истраживање и иновације. Тренутно актуелни оквирни програм, Хоризонт Европа, обезбедиће преко 90 милијарди евра за научноистраживачке и иновационе активности у земљама чланицама ЕУ и придруженим државама у периоду од 2021. до 2027. године. У поређењу са претходним оквирним програмом, Хоризонт Европа уводи низ новина, укључујући оснивање Европског савета за иновације, мисије Европске уније, унапређење политике отворене науке, као и јачање међународне сарадње и европских партнерстава.

Буџетска издвајања Републике Србије за учешће истраживача у европским програмима

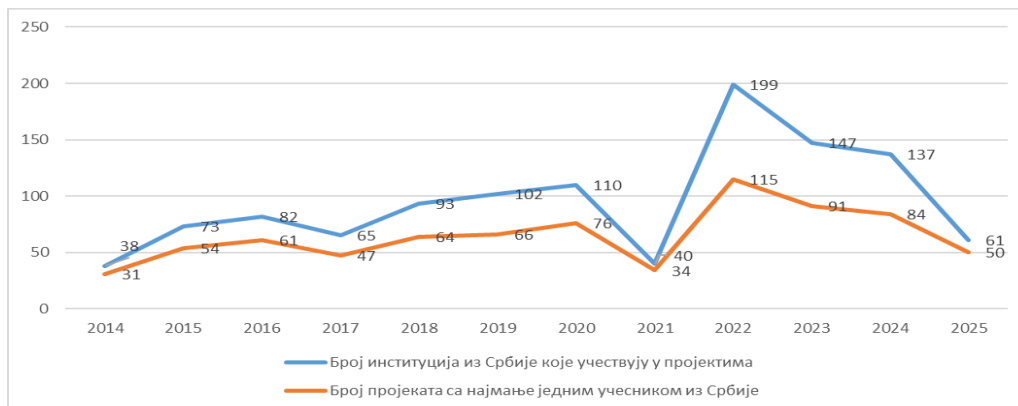
Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа значајно су порасла, достигавши у 2025. години 50,9 милиона евра (Графикон 15). Ова средства су усмерена на подршку истраживачима из Републике Србије за активно укључивање у међународне пројекте, што је резултирало јачањем међународне научне сарадње и видљивости Србије као релевантног партнера у оквиру европских истраживачких иницијатива.

Графикон 15: Будетска издвајања за учешће у оквирним програмима Европске уније (Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа 2019–2025) (у еврима)

Извор: НИТРА

У периоду од 2014. до 2023. године, који обухвата Оквирни програм 7, Хоризонт 2020 и програм Хоризонт Европа, видљив је тренд раста у погледу броја институција и броја пројеката (Графикон 16). Приметан пад у 2021. години може се приписати недовољној припремљености институција из Републике Србије за почетак новог оквирног програма, као и ограничењима које је проузроковао почетак пандемије COVID-19.

Графикон 16: Институције из Србије у оквирним програмима ЕУ у периоду од 2014. до 2025. године

Статистички подаци Европске комисије показују да је учешће институција из Републике Србије у програму Хоризонт 2020 значајно превазишло резултате из Оквирног програма 7

(Табела 1). Нето допринос Европске уније²⁵ и број институција укључених на пројекте више су се него удвостручили, док је број пројеката порастао са 238 на чак 419. Највећи број пројеката у програму Хоризонт 2020 одобрен је у следећим областима:

- 1) друштвени изазови (209 пројеката са буџетом за партнере из Србије од 55,86 милиона евра);
- 2) изврсна наука (85 пројеката са буџетом од 19,2 милиона евра);
- 3) индустријско лидерство (80 пројеката са буџетом од 36,32 милиона евра);
- 4) наука са друштвом и за друштво (22 пројекта и буџет од 2,23 милиона евра) и
- 5) ширење изврсности и учешћа (21 пројекат са буџетом од 21,36 милиона евра) (Европска комисија, 2024).

Табела 1: Република Србија у оквирним програмима Европске уније

	Нето допринос ЕУ (у милионима евра)	Број пројеката	Број институција из Србије	Стопа успешност и
Оквирни програм 7	64,12	238	105	15,35%
Хоризонт 2020	135,40	419	222	12,52%
Хоризонт Европа (до августа 2024)	140,10	400	544	15,56%

Извор: Европска комисија (новембар 2025). *Horizon Dashboard*. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/horizon-dashboard>

Подаци о учешћу на програму Хоризонт Европа у периоду од 2021. до новембра 2025. године указују на веома добре резултате институција из Републике Србије. У трогодишњем периоду

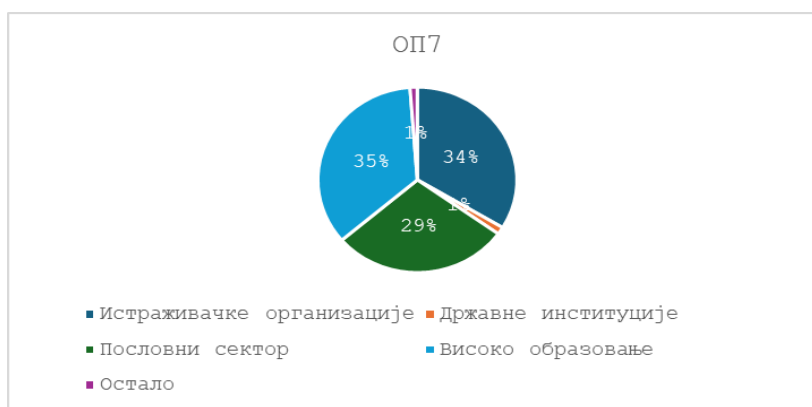
имплементације програма, 173 институције учествовале су у укупно 300 пројеката са буџетом од 106,3 милиона евра. Приметна је и нешто виша стопа успешности у програму Хоризонт Европа у односу на претходна два оквирна програма. Од укупно 300 финансираних пројеката, највећи број (193) припада области Глобални изазови и европска индустријска конкурентност, при чему укупан буџет партнера из Србије износи 63,62 милиона евра.

Основне компоненте стуба Изврсна наука у програмима Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа чине грантови Европског истраживачког савета (ERC), „Марија Склодовска Кири” акције (MSCA) и област Истраживачка инфраструктура. У последњих 10 година (2014–2023), три истраживача из Србије добила су престижне ERC грантове, док је одобрено укупно 70 MSCA акција. Општи циљ области Истраживачке инфраструктуре у оквиру програма Хоризонт Европа је да оснажи Европу кроз првокласну и приступачну истраживачку инфраструктуру, као део интегрисаног европског простора истраживачке и технолошке инфраструктуре. У програму Хоризонт Европа, институције из Републике Србије учествују у 12 пројеката у области Истраживачке инфраструктуре.

Уколико се учешће Републике Србије у оквирним програмима ЕУ посматра према врсти организација, приметна је доминација истраживачког сектора, високог образовања и

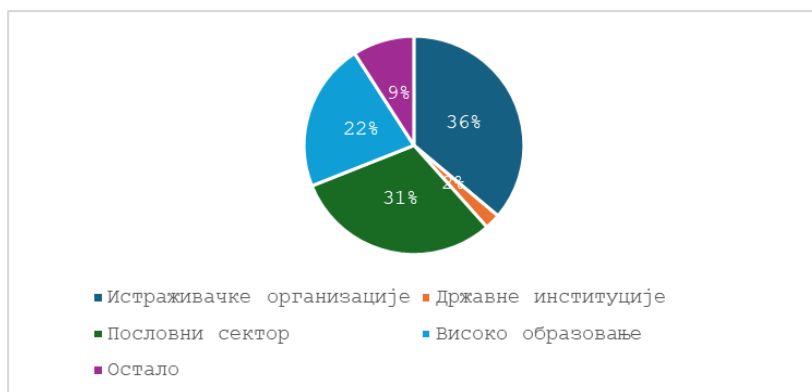
²⁵ Рачуноводствена категорија која представља финансијска средства учесника пројеката након одбитка средстава за њихова повезана трећа лица.

пословног сектора. У Оквирном програму 7,35% од укупног буџета свих пројеката из Србије чиниле су институције високог образовања, 34% истраживачке организације, а 29% приватни сектор. Удео државних институција и других организација био је укупно око 2% (Графикон 17). У програму Хоризонт 2020 примат су преузеле истраживачке организације (36%), док се удео сектора високог образовања значајно смањио у односу на ОП 7 и износио је 22%. Преостала три сектора су повећала своје уделе, нарочито остале организације чији је удео порастао на 9% (Графикон 18). У питању су пословни кластери, удружења цивилног друштва, организације за подршку пословању и слично. До 2024. године, у програму Хоризонт Европа највећи удео су имале истраживачке организације (33%), затим високо образовање (26%) и пословни сектор (23%). Остале организације су повећале свој удео на чак 15%, што указује на даље јачање капацитета непрофитног сектора у Републици Србији (Графикон 19).

Графикон 17: Учешће у Оквирном програму 7 према врсти организација (нето допринос Европске уније у %)

Извор: Европска комисија (2024). Horizon Dashboard.

Графикон 18: Учешће у програму Хоризонт 2020 према врсти организација (нето допринос ЕУ у %)

Извор: Европска комисија (2024). Horizon Dashboard.

Графикон 19: Учешће у програму Хоризонт Европа према врсти организација (нето допринос ЕУ у %)

Извор: Европска комисија (новембар 2025). Horizon Dashboard.

Посматрајући износ повучених средстава из оквирних програма (нето допринос Европске уније) по једном истраживачу, евидентно је повећање резултата Републике Србије у програму Хоризонт 2020 у односу на Оквирни програм 7, за око 75%. Наиме, научноистраживачка и иновациона заједница Србије повећала је износ добијених средстава Европске уније по истраживачу са 5.363,57 на 9.364,02 евра. Имајући у виду да је само у трогодишњој имплементацији програма Хоризонт Европа повучено 6.828,33 евра по истраживачу, очекује се да ће овај програм значајно надмашити претходне (Табела 2).

Табела 2: Нето допринос Европске уније по истраживачу у оквирним програмима (у еврима)

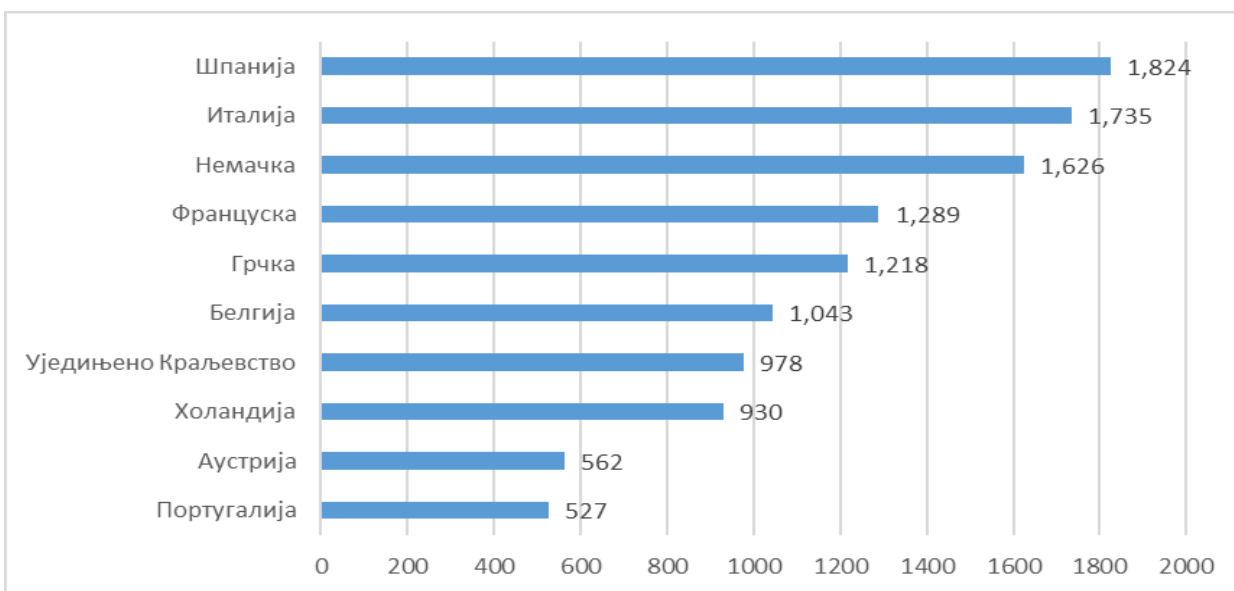
	Оквирни програм 7	Хоризонт 2020	Стопа раста (%)	Хоризонт Европа (2021 – август 2024)
Бугарска	8.445,19	23.817,67	182,03	7.729,04
Хрватска	13.710,04	17.848,15	30,18	10.669,03
Мађарска	12.138,70	11.517,23	-5,12	3.789,47
Румунија	9.585,74	16.954,51	76,87	12.914,02
Словенија	19.480,37	40.662,59	108,74	27.085,83
Србија	5.363,57	9.364,02	74,59	6.828,33

Извор: Европска комисија (Horizon Dashboard) и Еуростат

Нето допринос Европске уније по истраживачу омогућава и поређење Републике Србије са земљама у окружењу, чланицама ЕУ. Подаци из Табеле 2 јасно показују да је нето допринос Европске уније по истраживачу у Републици Србији мањи од свих посматраних држава, како у Оквирном програму 7, тако и у програму Хоризонт 2020. Међутим, стопа раста нето доприноса Европске уније по истраживачу указује на то да је Република Србија значајно поправила своју позицију у програму Хоризонт 2020 у односу на Оквирни програм 7, посебно у поређењу са Мађарском и Хрватском. У трогодишњој имплементацији програма Хоризонт Европа, једино Мађарска има мањи допринос Европске уније по истраживачу од Републике Србије.

Институције из Републике Србије успоставиле су разгранату мрежу међународних

партнера у оквирним програмима Европске уније. У прилог томе говори податак да су домаће организације у последња три оквирна програма (ОП7, Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа) сарађивале на међународним пројектима са партнерима из чак 116 држава (Европска комисија [2024], Horizon Dashboard). Према колаборативним везама²⁶ оствареним у овим програмима, институције из Србије су највећу сарадњу оствариле са Шпанијом, Италијом, Немачком, Француском, Уједињеним Краљевством, Грчком, Белгијом, Холандијом, Аустријом и Португалијом (Графикон 20).

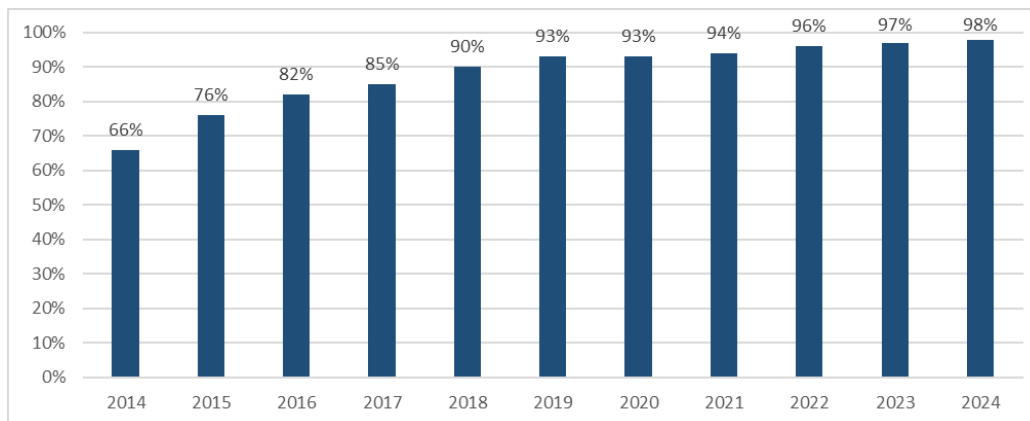

Графикон 20: Земље партнери Републике Србије у оквирним програмима Европске уније (ОП7, Хоризонт 2020 и Хоризонт Европа) – број колаборативних веза
Извор: Европска комисија (новембар 2025). Horizon Dashboard.

Програм Еурека, у којем Република Србија учествује од 2002. године, омогућава међународну научну сарадњу између научноистраживачких организација и привредних субјеката кроз пројекте вођене индустријским потребама. Ови пројекти имају за циљ развој нових или значајно унапређених технологија, услуга и производа намењених тржишту. У периоду од 2014. до 2023. године, одобрена су 32 пројекта у оквиру Еурека мреже, у којима су учествовали 21 институт, 39 факултета и 32 предузећа из Републике Србије. Највећи број ових пројеката реализован је у областима информационих технологија, медицинских технологија, биотехнологија, нових материјала и заштите животне средине.

Имајући у виду лакоћу приступа и препознат значај умрежавања, Европски програм за сарадњу у домену науке и технологије (COST) представља један од најзаступљенијих међународних програма у Републици Србији. У последњих 10 година видљиво је континуирано повећање учешћа домаћих истраживача у акцијама COST-а, а у 2023. години удео је достигао чак 97% (Графикон 21).

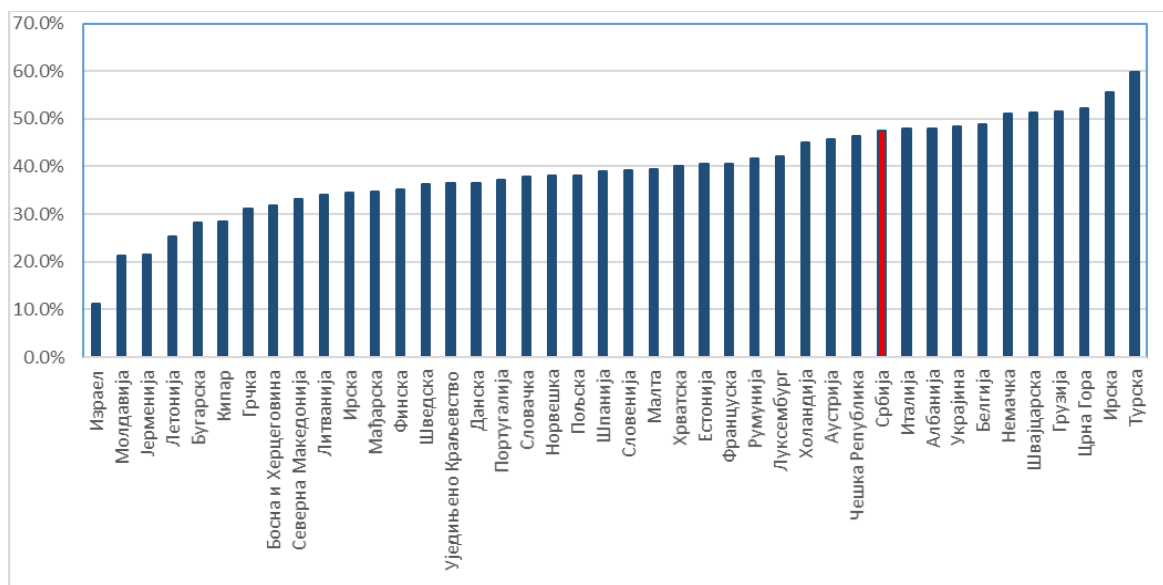
²⁶ Претпоставка је да колаборативна веза постоји између сваког пара учесника у одређеном пројекту. Када на пројекту постоји m учесника из једне и n учесника из друге земље, број колаборативних веза између две земље рачуна се као mn .

Графикон 21: Процентуално учешће Србије у активним акцијама COST-а (под учешћем се подразумева да земља има своје представнике именоване у управљачким одборима акције)
Извор: НИТРА

Истраживачи из Србије све активније учествују у првој фази аплицирања за акције COST-а. У 2023. години, од укупно 60 одобрених акција COST-а, истраживачи из Србије били су укључени у 40. Поред тога, током 2023. године постигнута је полна равнотежа међу именованим члановима Управног одбора из Републике Србије, при чему је удео жена чланица износио 50,8%.

Посебно се истиче ангажовање младих истраживача (према правилима COST-а сви истраживачи млађи од 40 година су млади истраживачи). Процентуално учешће младих истраживача из Србије у активностима COST-а током 2024. године износи 47,5% (Графикон 22).

Графикон 22: Процентуално учешће младих истраживача из Србије у активностима COST-а током 2023. године
Извор: НИТРА

Програм за финансирање мултилатералне научне и технолошке сарадње у Дунавском региону, покренут 2016. године, иницијално је укључивао Србију, Аустрију, Чешку и Словачку. Програму се 2019. године прикључила Француска, а 2022. године Бугарска и Црна Гора.

Република Србија је до данас учествовала у три заједничка позива. Из позива за период од 2017. до 2018. године, буџетским средствима финансирано је 11 пројеката са српским учешћем, у укупном износу од 8.812.500,00 динара. Из позива за период од 2020. до 2022. године, буџетским средствима финансирана је реализација 12 пројеката са српским учешћем, у укупном износу од 10.800.000,00 динара. Из позива за период од 2023. до 2025. године, у јуну 2023. године одобрено је за финансирање 12 пројеката са учешћем српских научноистраживачких организација, за чију реализацију су опредељена средства у укупном износу од 10.800.000,00 динара. Реализација одобрених пројеката у свим земљама учесницама позива, према националним процедурама финансирања, предвиђена је у периоду од јула 2023. до јуна 2025. године.

Република Србија има успостављену билатералну научну сарадњу са 14 земаља: Словенијом, Француском, Турском, Аустријом, Португалијом, Немачком, Мађарском, Црном Гором, Словачком, Хрватском, Индијом, Белорусијом, Кином и Италијом. Од 2014. до 2023. године расписано је укупно 55 јавних позива, а финансирана су 1.194 пројекта.

Почев од 2016. године, Република Србија има успостављену билатералну стратешку сарадњу са Кином у области заједничког финансирања развојних и истраживачких пројеката. У оквиру овог програма сарадње до сад је одобрено укупно 12 пројеката из два расписана јавна позива. Реализацију одобрених стратешких, истраживачко-развојних пројеката, српска и кинеска страна финансирају у износу од по 200.000 америчких долара за пројектни период од три године.

Важна претпоставка динамичног развоја научноистраживачког и иновационог система представља приступ висококвалитетној истраживачкој инфраструктури која може обухватати: научну опрему и сетове инструмената, збирке, архиве или научне податке, рачунарске системе и комуникационе мреже, било коју другу истраживачку и иновативну инфраструктуру јединствене природе која је отворена за спољне кориснике. Република Србија активно учествује у иницијативама Европске уније у домену истраживачких инфраструктура, како на стратешком тако и на имплементационом нивоу.

Република Србија је почетком 2024. године именовала своје представнике у Европском стратешком форуму за истраживачку инфраструктуру (ESFRI), саветодавном телу које обезбеђује професионално управљање истраживачком инфраструктуром, подстиче мултилатералне иницијативе у овој области, развија европску мапу пута за истраживачке инфраструктуре и надгледа реализацију ESFRI пројеката (ESFRI, 2017). Смернице Европског стратешког форума за истраживачку инфраструктуру јачају екосистем истраживачких инфраструктура и омогућавају умрежавање ресурса широм Европског истраживачког простора кроз отворени приступ, развој истраживачког кадра и подстицање научне изврсности.

Да би се омогућило успостављање и функционисање нових истраживачких инфраструктура, формиран је Европски конзорцијум за истраживачку инфраструктуру (ERIC) као посебан правни облик којим се омогућава успостављање и рад појединачних

истраживачких инфраструктура од европског интереса, у различитим научним областима. На овај начин обезбеђује се приступ великим истраживачким инфраструктурама, мобилност и размена истраживача између више држава учесника програма Хоризонт Европа. Министарство науке, технолошког развоја и иновација тренутно плаћа чланарину за 3 ERIC-а у области друштвених наука (DARIAH-ERIC, CESSDA-ERIC и ESS-ERIC).

Институцијама из Србије омогућено је и учешће у значајним светским истраживачким инфраструктурама. Министарство науке, технолошког развоја и иновација плаћа годишњу чланарину следећим организацијама: Европска организација за нуклеарна истраживања (CERN), Обједињени институт за нуклеарна истраживања у Дубни (JINR), Европска лабораторија за молекуларну биологију (EMBL), Међународни центар за генетичко инжењерство и биотехнологију (ICGEB), Европски облак отворене науке (EOSC), Глобално партнерство за вештачку интелигенцију (GPAI) и Јединствени међународни идентификатор за истраживаче (ORCID). Укупна буџетска издвајања за учешће истраживача у CERN-у у периоду од 2019. до 2024. године износила су преко 2,5 милијарди динара (Графикон 23). Поред стандардне контрибуције, издвајања подразумевају и додатне доприносе за појединачне пројекте, специјалне контрибуције и додатне трошкове.

Графикон 23: Буџетска издвајања за CERN по категоријама трошкова (у динарима)
Извор: НИТРА

2.4. ТЕХНОЛОШКИ ТОКОВИ У СВЕТУ И РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Предвиђања за технолошке токове показују да су најважније технолошке области (*McKinsey*): (1) аутономна вештачка интелигенција (која је у стању да независно планира и извршава сложене задатке); (2) вештачка интелигенција (компјутерски системи који могу да извршавају задатке који захтевају људску интелигенцију); (3) примена специфичних полупроводника (за израду наменских чипова пројектованих да извршавају специјалне задатке); (4) унапређено повезивање (технологије које побољшавају и проширују мреже за дигиталну комуникацију: бежичне мреже мале снаге, 5G и 6G мобилна телефонија, Wi-Fi 6 и 7 стандарди и ниско орбитални земаљски сателити); (5) *cloud and edge computing* (централизовани компјутер, обично у центру с подацима, далеко од корисника или прикупљање података у фабрикама, продавницама или у возилима); (6) рачунарске технологије које обухватају повезану стварност с виртуелном стварношћу; (7) рачунарска безбедност (заштита рачунарских система, мрежа, програма и података од напада,

оштећења и неовлашћеног приступа); (8) квантне технологије (коришћење квантно-механичких особина за израду брзих рачунара који могу да врше много бржа рачунања од класичних рачунара, да осигурају безбедност мрежа и за израду сензора велике осетљивости); (9) роботика будућности (унапређена роботика која може самостално да извршава задатке, прилагођене новим захтевима стварног живота, с повећаним степеном самосталности и спретности, укључујући и човеколике роботе); (10) покретљивост у будућности (самостални аутомобили, електрични аутомобили, дронови, градска ваздушна превозна средства); (11) биоинжењеринг будућности (примена инжењерских принципа у биологији, коришћењем унапређених технологија, измена генетског материјала, да би се побољшало људско здравље и одлике, нови ланац исхране); 12) енергија будућности и одрживе технологије (широки спектар технологија које треба да омогуће добијање одрживе енергије, нови ланац снабдевања).

2.4.1. Тематске области и истраживања неких најразвијенијих земаља

Искуства најразвијенијих земаља показују да је успешно управљање науком засновано на јасно дефинисаним приоритетима и дугорочним улагањима у кључне области. Имајући на уму нераскидиву везу и међусобну условљеност науке и технологије, Национални фонд за науку „промовише напредак науке, унапређење здравља нације, просперитет и благостање и обезбеђује националну одбрану. Имајући на уму нераскидиву везу и међусобну условљеност науке и технологије, Национални фонд за науку „промовише напредак науке, напредак здравља нације, просперитет и благостање и обезбеђује народну одбрану”. Наведени приоритети Националног фонда за науку мењају се у складу са законским директивама и приоритетима Владе Републике Србије. При избору пројеката NSF користи два главна критеријума: сваки пројекат треба да обезбеди унапређење нових знања (интелектуална ваљаност) и најшири утицај на земљу и на људе. Инвестира се у кључна открића која имају велики утицај на јачање науке, технологије, инжењерства и математике. На тај начин постиже се јачање домаћег научног потенцијала који унапређује економски просперитет, националну безбедност и глобалну конкурентност у науци и инжењерству. Национална фондација за науку САД (NSF) усмерава инвестиције у области са највећим научним и друштвеним потенцијалом –као што су вештачка интелигенција, биотехнологија, квантне технологије и развој кадрова у STEM областима – с циљем унапређења здравља, благостања, економске конкурентности и националне безбедности. Сличан приступ примењује и Народна Република Кина, која у оквиру великих националних програма издваја значајна средства за основна и развојна истраживања у областима од стратешког значаја: информационе технологије, биотехнологија, нови материјали, енергетика и заштита животне средине. Кина и САД истичу да је развој кадрова и иновационих капацитета централни услов за технолошку самосталност и глобалну конкурентност. Управо ова искуства потврђују потребу да Србија у наредном периоду јасно дефинише сопствене приоритетне области научног и технолошког развоја, засноване на потенцијалима домаћег екосистема, економским потребама и европским стратешким токовима.

2.4.2. Тематске области од значаја за Републику Србију

Дефинисање тематских области од стратешког значаја представља један од кључних корака

за усмеравање научноистраживачких и технолошких активности ка приоритетима друштвено економског развоја Републике Србије. Ове области обухватају сегменте у којима Република Србија поседује развијене научне и технолошке капацитете, расположиве природне и инфраструктурне ресурсе, као и области које имају потенцијал да значајно допринесу унапређењу конкурентности, иновационих потенцијала и одрживог развоја.

Фонд за науку, како је предвиђено Законом о Фонду за науку Републике Србије, треба да омогући „научна истраживања и примену њихових резултата ради бржег друштвеног, технолошког, културног и економског развоја Републике Србије”. Да би се то постигло, тематске области за које у Србији постоји интерес, за које Србија има природне услове, а које би могле да допринесу „бржем друштвеном, технолошком, културном и економском развоју”, јесу:

1) Пољопривреда, храна, биотехнологија

Савремени развој пољопривреде усмерен је ка рационалном коришћењу природних ресурса односно економичној производњи довољних количина квалитетне хране и обезбеђивању прехранбене сигурности једне земље. Пољопривреда се тренутно, не само у нашој земљи, већ широм света суочава са широким спектром изазова: стагнација приноса усева, смањење обрадивог земљишта услед деградације земљишта и урбанизације, рапидно опадање органске материје у земљишту, доступност воде итд. Такође, савремена пољопривреда се суочава са огромним изазовима који наглашавају хитну потребу за стварањем гајених биљака отпорних на климу. Климатски „отпорне” усеви карактерише неколико кључних особина (ефикасност употребе воде, ефикасност коришћења и/или усвајања хранљивих материја, толерантност на стрес - високе температуре, топлотни стрес, салинитет, киселост и др.), које им омогућавају да се развијају у мање повољним и/или стресним условима спољашње средине. Отуда се намеће потреба за изналажењем одговарајућих мера адаптације и примени нових технологија и технолошких решења у циљу побољшања толерантности гајених биљака на поједине факторе стреса у циљу повећања продуктивности и квалитета добијених производа. Мере адаптације и „климатски паметне” пољопривредне праксе морају бити важни инструменти у циљу ублажавања климатских промена и истовремено имати важну улогу у истраживачким и развојним научним програмима у области пољопривреде. Имајући у виду постојеће изазове, Министарство заштите животне средине је у контексту прилагођавања пољопривреде измењеним климатским условима, кроз Програм прилагођавања на измењене климатске услове за период 2023–2030. године („Службени гласник РС”, број 119/23) идентификовало потребу за јачањем отпорности пољопривредног сектора и дефинисало одговарајуће активности и мере усмерене на прилагођавање климатским променама. Значајну улогу у одрживом управљању природним ресурсима, очувању земљишта и вода, ублажавању последица климатских промена и јачању отпорности екосистема има шумарство. Научноистраживачке активности у области шумарства, укључујући очување и унапређење генетичких ресурса шумског дрвећа, адаптивно управљање шумским екосистемима, обнову деградираних подручја и примену биотехнолошких, дигиталних и аналитичких алата, представљају важан допринос развоју климатски отпорне пољопривреде, биоекономије и одрживог руралног развоја. Биотехнологија може да допринесе да се примењују технолошки процеси при производњи којима би се очувала хранљива вредност производа. У протекле две деценије били смо сведоци изузетног

технолошког напретка у сфери секвенцирања генома у 21. веку –од првог људског референтног генома, преко бројних методолошких открића, до примене секвенционирања у различитим областима са посебним освртом на секвенционирање генома, односно генома различитих биљних и животињских врста. Најсавременијим истраживачким правцима који подразумевају примену омике, укључујући геномику, транскриптомику, протеомику, метаболомику и епигеномику потребно је брзо, прецизно и циљано пронаћи различите гене, протеине и метаболите, који се могу потврдити едитовањем генома (углавном CRISPR/Cas систем) и тиме добити стресно-отпорни и/или толерантни високопродуктивни генотипови гајених биљака. Такође да бисмо одговорили на ове изазове морамо се ослонити на методе машинског учења, алгоритме, различите моделе, компресију и интеграцију података и др. Данас се у биотехнолошким истраживањима све више генеришу огромне количине података, посебно на молекуларном нивоу. Очекује се да ће машинско учење играти важну улогу у примени биотехнологије у пољопривреди. Генерално, све ове технологије имаће изузетно важну улогу у стварању климатских „паметних усева”, као и стварању усева побољшане или високе нутритивне вредности. Последњих неколико година у пољопривредној производњи су у примени производи који у себи садрже наночестице, наноматеријале, нанокапсуле, наноносаче, нанођубрива, нанопестициде и наносензоре како би се побољшала њихова одрживост и продуктивност. Са научног аспекта улажу се огромни напори у проучавању њиховог деловања, посебно са биохемијског, физиолошког и биотехнолошког аспекта, који треба да допринесу побољшању параметара квалитета семенског и/или садног материјала, већој толерантности према неповољним условима спољашње средине, као и већој продуктивности. Предвиђа се да ће развој нанотехнологије, посматрано у дугорочном периоду, постати покретачка економска снага у пољопривредној индустрији. Нове технологије, као што су генетско инжењерство, биотехнологија, нанотехнологија, вештачка интелигенција и информационе технологије имаће огроман потенцијал у решавању кључних изазова у имплементацији одрживог развоја пољопривреде у нашој земљи. Прерада пољопривредних производа, произведених у Србији, треба да омогући значајно повећање прихода јер се са сваком вишим степеном прераде цена производа значајно увећава. Имплементација нових технологија и технолошких решења је од стратешког значаја у циљу унапређења пољопривредне производње кроз стварање производа са додатом вредношћу. Развој и имплементација нових технологија и њихов трансфер у нове производе је кључна компонента и „мапа пута” у погледу комерцијализације производа са новоствореном вредношћу. Визија готово свих европских истраживачких програма је да се изграде темељи на којима могу да настану нови концепти управљања знањем и иновацијама за читав пољопривредни и прехранбени сектор широм наше планете Земље. Србија има развијену пољопривредну производњу, па би научни пројекти из ове области, посебно у технолошком развоју, могли значајно да допринесу како побољшању услова и приноса, тако и разноликости производа, у складу са захтевима тржишта.

2) Медицина, биотехнологија, фармакологија

Здравље, благостање и једнакост у здрављу јесу један од циљева одрживог развоја. У досезању ових циљева препозната је потреба за бољом интеграцијом научних сазнања (не само из медицинских већ и из друштвених и хуманистичких наука) у планирање и спровођење политика, мера и комуникација у вези са здрављем. Приоритетне области

научних истраживања у сфери јавног здравља треба да буду дефинисане на основу расположивих података и јавноздравствених увида Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”. Јавноздравствени изазови су различити и обухватају широке области попут незаразних болести, заразних болести и пандемија, утицај климатских промена на здравље људи, неједнакости у здрављу, старење популације, сексуално и репродуктивно здравље, ментално здравље, евалуације утицаја примењених мера и политика на здравље људи, укључујући и економске евалуације, итд.

Такође, неопходно је спроводити медицинска, биотехнолошка и фармаколошка истраживања која интегришу мултидисциплинарни приступ: молекуларна истраживања, молекуларно-генетска истраживања, фармаколошка истраживања, укључујући и истраживања иновативних лекова, истраживање примене информационих технологија и вештачке интелигенције у дијагностици и лечењу болести, и слично. У том смислу је значајно финансирати пројекте који се баве испитивањем масовних незаразних обољења – кардиоваскуларних обољења, дијабетеса, малигнитета, имунски посредованих обољења, неуролошких и психијатријских обољења, као и истраживања ретких болести, чије је благовремено дијагностиковање и лечење од изузетног значаја. Посебну пажњу треба посветити и истраживању узрока неплодности или смањене плодности код младих, као и психосоматским поремећајима који настају као последица дуготрајног стреса, будући да су млади деценијама изложени стресним ситуацијама које су све чешће у данашњем динамичном савременом окружењу. Развој биотехнолошких истраживања треба да омогући напредовање у примени нових поступака за добијање вештачких замена као што су вештачка кожа, поједина ткива и регенеративна медицина која омогућава обнову оштећених органа. У том контексту неопходно је унапредити и примену савремених 3D технологија, укључујући 3D биопринтинг сложених ткива и потенцијалних органа, што у перспективи може омогућити трансплантацију биопринтованих органа и ткива.

Развој савремених, роботски асистираних хируршких интервенција и модернизоване радиотерапије представља једну од најважнијих области модерне медицине јер повећава прецизност, сигурност и успешност лечења. Испитивања у области вештачке интелигенције у медицини, персонализоване терапије, као и напредних дијагностичких метода (укључујући геномску и протеомску анализу), развој биолошких терапија и генетске терапије додатно могу унапредити здравствени систем.

Србија располаже веома богатом флором, посебно лековитим биљем, које може бити коришћено као сировина за израду различитих препарата и лекова који се користе у медицини, што представља значајан потенцијал за даљи развој фармацеутске и биомедицинске индустрије.

У погледу развоја савременог здравственог система, Министарство здравља има кључну и стратешку улогу у утврђивању приоритета, заснованих на стварним здравственим потребама становништва, научним доказима и принципима превенције и раног откривања болести. Посебан приоритет треба да буде унапређење савремене и прецизне дијагностике, засноване на мултидисциплинарном приступу и повезивању клиничке медицине са молекуларном медицином, роботиком, вештачком интелигенцијом и другим напредним научним областима.

3) Енергетика, зелена транзиција и циркуларна економија

Енергетски сектор представља један од кључних стубова зеленог раста, а његова трансформација је у фокусу националних и европских политика одрживог развоја. Национални интегрисани енергетски и климатски план Републике Србије (ИНЕКП, 2024) дефинише стратешке циљеве до 2030. године, укључујући повећање удела обновљивих извора енергије, унапређење енергетске ефикасности и смањење емисија гасова са ефектом стаклене баште.

Научна и развојна истраживања која се односе на рад постојећих термоенергетских постројења треба усмерити на повећање нето степена корисности, смањење сопствене потрошње, унапређење флексибилности и оптимизацију процеса сагоревања, уз истовремено смањење специфичне емисије CO₂. Посебан правац истраживања треба да обухвати примену и унапређење примарних и секундарних мера за смањење емисија SO₂, NO_x, прашкастих материја, живе и других загађујућих материја, укључујући оптимизацију рада система за пречишћавање димних гасова. При томе је неопходно јасно раздвојити мере усмерене на повећање енергетске ефикасности, смањење специфичне емисије CO₂ и повећање флексибилности постројења од мера намењених смањењу емисија осталих загађујућих материја. Обе групе мера треба посебно дефинисати, техно-економски вредновати и пратити применом одговарајућих показатеља, како би се обезбедило целовито сагледавање ефеката прелазног рада постојећих термоенергетских постројења.

Зелена енергија постаје кључна за развој одрживих економија и представља једну од кључних ставки у очувању животне средине, смањењу угљен-диоксида, повећању коришћења

обновљивих извора енергије, заустављању или ограниченом коришћењу необновљивих извора енергије и др. У последње време, обновљиви извори енергије стекли су велику важност захваљујући њиховом глобалном друштвеном прихватању и способности да обезбеде одрживу производњу енергије која задовољава светске потребе за електричном енергијом. Сматра се да ће наредне деценије бити обележене значајним смањењем енергије која се добија из фосилних горива, благим смањењем годишњих падавина и одговарајућим падом производње електричне енергије коју дају хидроелектране, електрификацијом друмског саобраћаја, као и растом потрошње електричне енергије за потребе интернет саобраћаја и дигитализације.

Развој науке и технологије у области енергетике треба усмерити на истовремено јачање енергетске безбедности, приступачности енергије, конкурентности привреде и испуњавање еколошких и климатских циљева Републике Србије. Истраживања треба да буду заснована на реалним потребама националног енергетског система, постојећим научним и индустријским капацитетима и могућности да се резултати провере у лабораторијским, пилотским и демонстрационим условима. Приоритетни правци обухватају: енергетску ефикасност и модернизацију постојећих постројења; флексибилност и дигитализацију електроенергетског система; интеграцију обновљивих извора и управљање потрошњом; складиштење електричне и топлотне енергије; водоник, Power-to-X и синтетичка горива; одрживу биоенергију; декарбонизацију индустријске топлоте и система даљинског грејања; управљање угљеником; напредне нуклеарне и радијационе технологије у складу са националним опредељењима; као и дигиталне близанце, напредну дијагностику, вештачку интелигенцију и сајбер безбедност критичне енергетске инфраструктуре.

Србија ће и у наредним деценијама морати да користи расположиве резерве лигнита као значајан извор електричне енергије, имајући у виду његов удео у производњи електричне

енергије и постепеност преласка на обновљиве изворе. Истовремено, све већи удео променљивих обновљивих извора захтева развој решења за флексибилност и сигурност електроенергетског система. Због тога научноистраживачке пројекте треба усмерити на ефикасније и чистије коришћење лигнита, примену технологија чистог угља, смањење емисија CO₂ и других загађујућих материја, али и на развој портфолија решења за флексибилност система. Та решења обухватају складиштење енергије, флексибилан рад производних постројења, управљање потрошњом, јачање мрежне инфраструктуре и интерконекција, производњу водоника и Power-to-X производа, као и напредно прогнозирање и дигитално управљање. Истраживања треба да буду усмерена на ефикасност, поузданост, трошкове, расположивост материјала, рециклажу и утицаје технологија током целог животног циклуса.

Кад је реч о тзв. зеленој транзицији треба да се има на уму да производња електричне енергије помоћу соларних панела захтева посебне батерије за смештај електричне енергије, произведене у току дана, да би могла да се користи у току ноћи. Овде посебно треба да се истакне употреба литијума за производњу оваквих батерија великог капацитета јер се у скорој будућности планира изградња фабрике за производњу литијума у Србији.

Сви наведени приоритети у вези су са циљевима и мерама дефинисаним у Интегрисаном националном енергетском и климатском плану Републике Србије до 2030. године са визијом до 2050. године, Стратегији развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године, Плану праведне енергетске транзиције Републике Србије до 2030. године и Програму заштите ваздуха у Републици Србији за период 2022–2030. године са Акционим планом.

Термичке, термо-флуидне и процесне науке и технологије

Термичке, термо-флуидне и процесне науке представљају хоризонталну научно-технолошку основу за развој енергетике, индустрије, грађевинарства, саобраћаја, пољопривреде, прехранбене и фармацеутске производње, здравства, заштите животне средине и критичне инфраструктуре. Приоритетни правци обухватају термодинамику, пренос топлоте и масе, механику флуида и вишефазне токове, сагоревање и реакционе процесе, термоенергетику, процесну технику, расхладну и криогену технику, грејање, климатизацију и вентилацију, топлотне пумпе, когенерацију, складиштење топлоте, коришћење отпадне топлоте, соларну термичку, геотермалне системе, термичку конверзију биомасе и отпада, термичко управљање батеријама, електроником и дата центрима, нуклеарну термо-хидраулику, напредне материјале за високе температуре, термичку метрологију, експерименталну дијагностику, нумеричко моделирање, дигиталне близанце и безбедност термичких и процесних система. Развој ових области треба усмеравати ка повећању енергетске и ресурсне ефикасности, декарбонизацији, смањењу емисија, климатској отпорности, технолошкој самосталности и јачању конкурентности домаће привреде.

4) Заштита животне средине и климатске промене

Србија се суочава с великим проблемима у области заштите животне средине јер је ова област годинама била запостављена. О значају здраве животне средине за здравље људи не треба да се посебно говори. Суочени смо с великим проблемима због загађења ваздуха, земљишта и вода. Сваки индустријски процес има своје посебности кад је реч о емисији гасова и течности, као и стварање чврстог отпада. Отуда и постоји потреба за научним

пројектима који би се бавили решавањем појединачних проблема. Климатске промене су највећи изазов са којим се суочава човечанство у 21. веку. Временски и климатски екстреми изазвали су на светском нивоу економске губитке процењене на 738 милијарди евра током периода од 1980. до 2023. године, док су у Европској Унији ти губици били преко 162 милијарде евра само у периоду између 2021. и 2023. год. У периоду од 2000. до 2024. године, минималне материјалне штете и губици проузроковани временским и климатским екстремима у Републици Србији процењени су на око 10,45 милијарди евра. Ова процена укључује и прелиминарну процену од приближно милијарду евра, која се приписује штетама и губицима у летњем периоду 2024. године, када је 92% територије Републике Србије било захваћено екстремном сушом. Око 70% свих укупних штета и губитака проузроковани су сушама и високим температурама. Највећи број климатских модела упућује на закључак да се може очекивати даљи пораст средње годишње температуре ваздуха, промена количина и дистрибуције падавина и повећање учесталости екстремних временских догађаја. Током последњег века, а посебно у последњих 20. година шире подручје Републике Србије, као и већина других региона у окружењу, суочава се са штетним утицајем изражене варијабилности климе, која је уз пораст температуре проузроковала и значајно повећање учесталости суше. У XX веку просечни пораст температуре на глобалном нивоу износио је 0.8°C , што веома забрињава, с обзиром на чињеницу да је за наведених 100 година брзина пораста температуре већа него за претходних 10.000 година. Надаље, бројне климатолошке студије указују на просечно повећање температуре од 1,1 до $5,4^{\circ}\text{C}$ у свету до 2100. године, као и све учесталије екстремне метеоролошке појаве (олује, топлотни таласи, суше, поплаве). Нивои угљен-диоксида данас расту десет пута брже него икада у последњих 50 хиљада година. Европа се загрева два пута више од глобалног просека. Република Србија је крајем 2023. године усвојила "Програм прилагођавања на измењене климатске услове за 2023–2030" са Акционим планом за 2024–2026, који је важан корак за нашу земљу у борби против последица климатских промена. Заштита биодиверзитета и спречавање загађења животне средине – заштита и обнављање биодиверзитета и природних станишта (*natural habitats*) је кључна за даљи развој човечанства. Потребно је изграђивати системе који ће обезбедити трајну заштиту екосистема.

Утицај климатских промена на водне ресурсе у виду појаве суша, поплава, загађења и растуће потрошње воде спада међу највеће изазове у наредним деценијама. Инвестиције у водну инфраструктуру и заштиту вода више се не сматрају само еколошким питањем, већ питањем безбедности, отпорности друштва и економског развоја. Зато је неопходно подржати истраживања примене плавих технологија ради одрживог управљања, заштите и очувања водених екосистема.

Сва истраживања у области енергетике треба повезати са енергетском екологијом, односно са мерењем, моделирањем и смањењем емисија, заштитом ваздуха, вода и земљишта, управљањем пепелом, шљаком и другим нуспроизводима, оценом животног циклуса, климатском отпорношћу и проценом здравствених и друштвено-економских ефеката. Енергетска екологија обухвата интегрисана истраживања утицаја производње, трансформације, транспорта, складиштења и потрошње енергије на климу, ваздух, воде, земљиште, екосистеме и здравље људи. Посебни правци треба да обухвате континуално и периодично мерење емисија, развој и валидацију модела дисперзије, смањење емисија и отпада, управљање пепелом, шљаком и другим нуспроизводима, коришћење отпадне топлоте и материјалних токова, оцену животног циклуса, ремедијацију деградираних

подручја и климатску отпорност енергетске инфраструктуре.

5) Информационе технологије и вештачка интелигенција

Информационе технологије су нашле примену у свим деловима људских активности, како у производњи, тако и у свим јавним службама. Области у којима Србија заостаје у примени ових технологија су пољопривреда, медицина и образовање. Применом ових технологија у пољопривреди могу да се постигну значајне уштеде, повећају приноси, избегне штетан утицај климатских промена. Удео пољопривредне производње у укупном БДП-у Србије је око 6–7%, приближно 3,5–4 милијарде евра, а постоји могућност да се он значајно повећа. Информационе технологије представљају темељ савремене економије и налазе примену у свим секторима – од индустрије и јавне управе до здравства, образовања и саобраћаја. Иако је ИКТ један од најдинамичније растућих сектора у Србији, постоји значајан простор за ширење његове примене у областима као што су пољопривреда, здравство, образовање и животна средина.

Дигитализација и прецизне технологије у пољопривреди могу значајно повећати продуктивност, смањити трошкове производње, рационализовати употребу воде, енергије и ђубрива, и ублажити ефекте климатских промена. У здравству, информационе технологије омогућавају ефикаснију дијагностику и лечење, управљање подацима, персонализовану медицину и развој дигиталних здравствених услуга. У образовању, дигитални алати могу унапредити квалитет наставе, доступност знања и праћење постигнућа.

Вештачка интелигенција (ВИ) биће кључни покретач технолошког напретка у наредним деценијама. Србија треба да развија сопствене истраживачке капацитете у овој области, како би пратила глобалне трендове и омогућила развој иновативних решења заснованих на ВИ. Приоритетне области примене обухватају:

- здравство и биомедицину (анализа великих скупова података, дијагностика, персонализоване терапије),
- образовање (адаптивни системи учења, дигитални наставни ресурси),
- јавну управу (аутоматизација процеса, ефикаснији сервис грађанима),
- индустрију (аутоматизација, интелигентни производни системи, роботика).

Развој истраживања у области ИКТ-а и ВИ треба да обезбеди конкурентну предност Србије у глобалној економији, подржи дигиталну трансформацију привреде и јавног сектора и омогући дугорочни раст заснован на знању и иновацијама.

Вештачка интелигенција није само техничко-технолошко питање, она је проблем и друштвених наука. Сва питања повезана са етиком вештачке интелигенције тичу се и друштвених наука (најпре етике као филозофске дисциплине). Њена регулатива треба да буде у складу са хуманистичким опредељењем (вештачка интелигенција треба да служи човеку, а не човек њој) и тиче се првенствено правних, али и политичких и социолошких наука. Због тога је значајно да у истраживања повезана са развојем и применом вештачке интелигенције, осим стручњака из области природних и техничко-технолошких наука, буду укључени и стручњаци из области друштвених и хуманистичких наука.

6) Проучавање природног богатства Србије

Проучавање природног богатства и материјалног и духовног наслеђа Србије представља значајну стратешку област за Републику Србију. То би требало да буде најшира тематска област, која би укључила научнике веома различитих профила. Резултати ових истраживања би могли веома брзо да се примене у пракси и буду доступни великом броју корисника. Они би омогућили регионални развој и припрему за укључивање у европске научне програме. Помогли би другим министарствима приликом дефинисања и израде програма за очување и разумно коришћење природног богатства и духовног наслеђа.

Овако постављена тематска област треба да обухвати проучавање природних богатстава Републике Србије са аспекта одрживог развоја: рудно богатство, посебно могућности искоришћавања неких елемената којих има у Републици Србији, који спадају у тзв. критичне минералне сировине, а користе се у савременим материјалима: литијум, германијум, силицијум, ретки елементи, родијум на пример; флора и фауна Србије, посебно лековито и зачинско биље, шумски плодови у Србији и могућности за коришћење лековитог биља у медицини и фармацији, коришћење неких аутохтоних биљних и животињских врста за добијање нових сорти и раса, затим неке посебности Републике Србије: шљива, малина, дуња, футошки купус, мангулица, домаће расе оваца, коња, говеда и сл.; бање у Србији, пећине, национални паркови и др. На тај начин прешло би се са стихијског на плански, на научним резултатим заснован, начин коришћења природног богатства којим располаже Република Србија, а чиме би се омогућио и равномернији регионални развој.

7) Напредно и одрживо грађевинарство, архитектура, урбани системи и мобилност

Област паметног и одрживог грађевинарства, савремене архитектуре, интелигентне инфраструктуре и напредних система мобилности обухвата широк спектар интердисциплинарних истраживања усмерених на развој нове генерације изграђеног окружења, инфраструктуре и система транспорта који су дигитално повезани, енергетски ефикасни, ресурсно оптимизовани, климатски отпорни, безбедни и прилагођени потребама друштва. Савремена архитектура у овом контексту превазилази традиционални приступ обликовању простора и све више се заснива на примени параметарског и генеративног пројектовања, алгоритамих метода, вештачке интелигенције, роботике и дигиталних симулација у процесима пројектовања и изградње. Посебан значај имају информационо моделирање објеката (BIM), дигитални близанци и интегрисане платформе за управљање подацима, који омогућавају повезивање архитектонског, конструктивног, машинског, електротехничког и инфраструктурног пројектовања током читавог постојања објекта.

Развој архитектуре будућности подразумева пројектовање паметних, интерактивних објеката који могу динамички да реагују на промене услова окружења, начина коришћења простора и потреба корисника. Истраживања обухватају адаптивне фасаде, интелигентне омотаче зграда, динамичке конструктивне системе, биоклиматску архитектуру, пасивне и активне системе за управљање енергијом, као и примену сензорских мрежа, интернета и вештачке интелигенције за аутономно управљање објектима. Посебну перспективу представља развој архитектонских решења која интегришу производњу и складиштење енергије, зелену инфраструктуру, управљање водом и отпадом, као и системе за адаптацију на топлотне таласе, поплаве, суше и друге климатске ризике.

Значајан истраживачки правац представља развој нових материјала и технологија за изградњу, укључујући нискоугљеничне и рециклабилне материјале, композитне и функционалне материјале, паметне материјале, материјале са способношћу самопоправљања, као и напредне конструктивне системе. Примена адитивних технологија и 3D штампе у грађевинарству омогућава развој нових метода производње конструктивних елемената, смањење утrophка материјала и изградњу сложених архитектонских форми које је тешко или немогуће реализовати традиционалним методама. Истовремено, роботизована и аутоматизована градња, употреба аутономних машина и интелигентних система за инспекцију и одржавање отварају могућности за повећање продуктивности, прецизности и безбедности грађевинских процеса.

Посебан значај имаће развој дигиталних близанаца зграда, инфраструктуре и целих градова, који омогућавају симулацију различитих сценарија развоја, оптимизацију употребе ресурса, предвиђање кварова и подршку доношењу одлука. У том контексту, савремени урбани системи развијају се као сложени кибер-физички системи у којима су просторна, енергетска, комуникациона, водна, комунална и транспортна инфраструктура међусобно повезане. Примена вештачке интелигенције, интернета ствари, 5G/6G мрежа, cloud и edge рачунарства и напредне аналитике података омогућава прелазак са статичког на динамичко управљање градовима и инфраструктуром.

У домену саобраћаја и транспорта, област обухвата развој нове генерације интелигентних транспортних система и саобраћајне инфраструктуре која је способна да комуницира са возилима, корисницима и другим инфраструктурним системима. Истраживања су усмерена на паметне саобраћајнице, адаптивне системе управљања саобраћајем, дигиталне путеве и мостове, сензорски опремљену инфраструктуру, инфраструктуру за аутономна возила, кооперативне системе возило–возило и возило–инфраструктура, као и на примену вештачке интелигенције за предвиђање и оптимизацију саобраћајних токова. Развој овакве инфраструктуре омогућава повећање безбедности, смањење загушења, ефикасније коришћење постојећих капацитета и постепени прелазак ка аутономним и високо аутоматизованим системима транспорта. Европска унија већ снажно подржава Connected, Cooperative and Automated Mobility, кооперативне интелигентне транспортне системе и дигитализацију транспортне инфраструктуре.

Посебан правац представља развој аутономне и повезане мобилности, укључујући аутономна путничка возила, роботакси системе, аутономне шатлове, интелигентне системе јавног превоза и нове облике дељене мобилности. Развој ових технологија подразумева интеграцију напредних сензора, рачунарског вида, вештачке интелигенције, комуникационих система и високопрецизне навигације, али и развој нове инфраструктуре и регулаторних механизма који омогућавају њихову безбедну примену у реалном урбаном окружењу. Европска комисија је 2026. године покренула иницијативу ADACities управо са циљем подршке градовима у примени аутономне мобилности, укључујући роботакси системе, аутономне шатлове и напредна самовозећа возила.

Додатну трансформацију транспортног система представља развој нових облика ваздушне урбане мобилности, укључујући беспилотне летелице, дронове и електричне летелице са вертикалним полетањем и слетањем (eVTOL), односно концепт такозваних ваздушних таксија. Ови системи отварају могућност развоја тродимензионалне мобилности у урбаном простору и успостављања нових веза између градских, приградских и регионалних подручја. Њихов развој подразумева не само развој летелица, већ и потпуно нову инфраструктуру – вертикалне аеродроме (vertiports), зоне за полетање и слетање, системе

за пуњење, U-space дигиталну инфраструктуру, системе управљања ваздушним саобраћајем и интеграцију ваздушне мобилности са постојећим видовима транспорта. Европска истраживања већ обухватају интеграцију eVTOL летелица и дрона у урбане системе, укључујући њихову примену за превоз путника и робе, хитне медицинске услуге, логистику и инспекцију инфраструктуре.

Будући транспортни системи све више ће се заснивати на мултимодалној интеграцији различитих видова кретања – пешачког и бициклистичког саобраћаја, јавног превоза, аутомобилског транспорта, железнице, микромобилности, дрона и ваздушне мобилности. Посебан значај имају дигиталне платформе за интегрисано управљање мобилношћу, Mobility as a Service (MaaS), паметна градска логистика, аутоматизована достава, системи за управљање последњом миљом и интелигентни логистички центри. На тај начин транспорт престаје да се посматра као скуп одвојених видова превоза и развија се као интегрисани, дигитално управљани и адаптивни систем мобилности.

Важан сегмент области представља и развој нових типологија саобраћајне и урбане инфраструктуре, укључујући мултифункционалне саобраћајнице, паметне мостове и тунеле, интегрисане транспортне коридоре, инфраструктуру за електрична и водонична возила, железничке системе нове генерације, као и инфраструктуру за аутономну и ваздушну мобилност. Оваква инфраструктура треба да буде пројектована тако да омогући интеграцију нових технологија током читавог животног циклуса и да се прилагођава будућим облицима транспорта који данас још нису широко комерцијализовани.

Развој савремене архитектуре, грађевинарства, инфраструктуре и мобилности захтева интеграцију машинства, електротехнике, информационих технологија, материјала, архитектуре, грађевинарства, саобраћајног и урбанистичког инжењерства. Управо интердисциплинарни приступ омогућава развој сложених система у којима физичка инфраструктура, дигитални системи, енергетска мрежа и корисници функционишу као јединствен систем. Истовремено, развој ових технологија мора бити праћен истраживањима безбедности, етичких аспеката, приступачности и прихватљивости нових облика мобилности и архитектонских решења.

Дугорочно посматрано, ова област има потенцијал да трансформише начин на који се пројектују, граде и користе зграде, градови и инфраструктура, али и начин на који се људи и роба крећу унутар и између урбаних средина. Њен развој треба да омогући прелазак од традиционалних, статичних и секторски раздвојених система ка интелигентном, повезаном и адаптивном изграђеном окружењу у којем архитектура, инфраструктура, енергетика, дигиталне технологије и мобилност функционишу као интегрисана целина. Посебна вредност ове области лежи у могућности да се научни резултати директно преведу у нове производе, технологије, инфраструктурна решења и јавне услуге, чиме се стварају услови за јачање технолошке суверености, конкурентности привреде, отпорности градова и квалитета живота становништва.

8) Проучавање духовног и материјалног националног наслеђа Србије

Проучавање духовног и материјалног националног наслеђа обухвата: књижевност, научну, филозофску и социолошку мисао на овим просторима, музичко наслеђе, сликарство и вајарство, архитектуру, археолошка налазишта, историју, етнологију и антропологију, демографију, религију, карактерологију, фолклор, културу, српску енциклопедистику и друге области. Овако схваћено национално наслеђе није само збир сачуваних материјалних

трагова и духовних творевина прошлости, већ сложен систем вредности, знања, искустава и симбола кроз који једно друштво препознаје сопствени историјски континуитет и обликује разумевање себе. Његово научно проучавање омогућава да се прошлост не посматра као затворен и непроменљив простор, већ као живи извор сазнања о процесима који су обликовали савремено друштво и његове вредносне, културне и институционалне обрасце. Посебан значај има критичко и интердисциплинарно преиспитивање наслеђа, јер се тек у сусрету различитих научних перспектива могу сагледати сложеност историјских процеса, разноликост искустава и међусобна повезаност материјалних и духовних облика културе. На тај начин, проучавање националног наслеђа представља не само чин очувања прошлости, већ и основу за промишљање садашњости и одговорно обликовање будућности. Теолошке науке представљају важан и специфичан сегмент друштвено-хуманистичког научног поља. Својим предметом и методама оне проучавају темељна питања човека и његовог постојања, религијског искуства, вредности, етике, културе и друштва, остварујући интердисциплинарни дијалог са историјом, филологијом, социологијом, психологијом, правом и другим научним областима. Њихова истраживања обухватају библијске, патристичке, догматске, литургијске и канонске изворе и традиције, али и савремена питања биоетике, односа религије и друштва, међурелигијског дијалога и изазова научног и технолошког развоја.

Посебан значај теолошких наука у Србији произлази из улоге хришћанства у њеном историјском и културном развоју. Значајан део српског писаног и материјалног наслеђа настао је у окриљу Цркве: рукописне и старе штампане књиге, богословска и литургијска књижевност, архивска грађа и други облици духовног и културног стваралаштва представљају прворазредне изворе за разумевање српске историје и културе. Њихово систематско истраживање и научна интерпретација захтевају специфична знања теолошких дисциплина и њихову сарадњу са другим друштвеним и хуманистичким наукама.

Теолошке науке имају и непосредну савремену релевантност. Оне доприносе разматрању питања људског достојанства и одговорности, биоетичких и еколошких проблема, односа човека и нових технологија, друштвене солидарности, културе сећања и међурелигијског и међукултурног дијалога.

Посебно место припада проучавању црквене уметности као значајног дела културног наслеђа Србије. Храмови, фреске, иконе, илуминирани рукописи и предмети богослужбене употребе настали су унутар богословског, литургијског и еклисијалног контекста, те њихово целовито разумевање подразумева тумачење из тог изворног и органског контекста, у интердисциплинарној сарадњи са сродним научним областима.

У периоду 2026–2030. потребно је подстицати развој теолошких наука као интегралног дела друштвено-хуманистичког научног поља, јачати њихове истраживачке капацитете, подржавати фундаментална и интердисциплинарна истраживања и систематску обраду извора и културног наслеђа, као и њихово снажније укључивање у домаће и међународне научне пројекте.

9) Друштвене и хуманистичке науке (ДХ)

Друштвене и хуманистичке науке треба да имају много значајнију улогу у укупном научном развоју Србије, али и у укључивању наше научне заједнице, и земље у целини, у европске и светске токове. Истраживања у области друштвених и хуманистичких наука имају кључну

улогу у проучавању сложених друштвених процеса и представљају неизоставан основ за дугорочни друштвени, културни и институционални развој Републике Србије предвиђајући догађаје и нудећи одговарајућа научна решења.

У наредном периоду, од посебног је значаја обезбедити одговарајуће услове. 1) С једне стране неговати национално-идентитетске резултате друштвено-хуманистичких наука [у даљем тексту: ДХ] (што укључује и очување кроз дигитализацију и микрофилмовање националне, научне, историјске и културне баштине). Уједно ће се радити на међународној афирмацији наших аутора у овим областима, при чему треба повећати број научних часописа на WoS и Scopus. Интензивираће се рад на капиталним националним лексикографским и биографским пројектима (Српска енциклопедија, Српски биографски речник). Двојезична периодика (на српском, ћирилично писмо, и енглеском језику) омогућава постизање овог циља. У истраживањима и приказивању научних резултата важно је имати у виду и значајне научне доприносе нпр. француских, шпанских, кинеских, руских и других научних заједница чији су аутори потпуно искључени из разматрања унутар наше научне заједнице, изузев уколико нису перципирани кроз енглеске преводе. Упозорење Томе Аквинског из 13. века, *hominem unius libri timeo*, у овом контексту, добија своју пуну валоризацију. 2) Потребно је подстаћи и ангажовати домаће акредитоване НИО да експертски израђују јавне политике из домена својих области. Приликом позивања за пријаву научних пројеката, задатак позиваоца треба да буде формулисање приоритета научне политике у сваком пољу – дакле и у ДХ – како би се истраживања концентрисала на решавање конкретних и актуелних друштвених проблема, уз вођење рачуна о потреби спровођења фундаменталних истраживања, истраживања научне баштине, идентитетско специфичних истраживања итд. 3) Услов за бржи напредак у области ДХ јесте примена начела интердисциплинарности и мултидисциплинарности. 4) Улога развоја и примене вештачке интелигенције [ВИ] немерљива је у научним истраживањима. Вештачка интелигенција није само техничко-технолошко питање, она је и проблем друштвених наука. Сва питања у вези са етиком ВИ тичу се најдиректније друштвених наука (нпр. етике као филозофске дисциплине), њена регулатива која треба да буде у складу са хуманистичким опредељењем тиче се првенствено правних, али и политичких и социолошких наука, њена примена у образовању које се њоме револуционише је питање за науке о образовању и социологију, итд. Стога је важно у истраживања и установе повезане са развојем и применом ВИ код нас, осим специјалиста из области природних и техничко-технолошких наука, укључити и стручњаке из области ДХ. 5) Резултати који се добију научним истраживањима која спроводе ДХ треба да буду примењиви на решавање конкретних проблема са којима се заједница суочава. Један од тих проблема – и то високо рангиран – свакако је и депопулација, било да је она резултат ниског наталитета, било миграција. Стога се овај феномен мора детаљно научно проучити и на основу резултата тих истраживања успоставити национална политика у овој области. 6) Важно је и убрзати рад на националним научним пројектима израде Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ и Српске енциклопедије, као капиталних научних (и културних) подухвата из области ДХ.

10) Безбедност и одбрана

Истраживања у овој тематској области обухватају питања националне безбедности, војне и цивилне одбране Републике Србије, стратегијског планирања, управљања кризама, отпорности државе и друштва, сајбер безбедности, информационих операција, хибридних претњи, технолошке безбедности, технологија двоструке намене, стратешког предвиђања, као и других питања од значаја за заштиту националних и одбрамбених интереса Републике Србије. Посебан значај има развој научно заснованих капацитета за благовремено препознавање, разумевање и процену ризика и изазова који могу утицати на безбедност, стабилност и отпорност државе и друштва. У том смислу, научноистраживачки рад треба да допринесе развоју дугорочних стратешких способности Републике Србије, заснованих на знању, технолошкој компетентности, институционалној координацији и способности прилагођавања променљивом безбедносном окружењу. Нарочито је важно повезивање фундаменталних и примењених истраживања са потребама доношења одлука, уз очување научне аутономије, стручне објективности и одговорног односа према јавном интересу. На тај начин, наука постаје један од кључних механизма за јачање стратешке предвидивости, отпорности институција и способности државе да на сложене и међусобно повезане изазове одговори правовремено, рационално и засновано на доказима.

11) Пројекти основних истраживања ван наведених тематских области

Наука је одувек била и остаје резултат нових идеја, слободе истраживања и спремности да се истражује оно што данас још није могуће у потпуности предвидети. Најзначајнија научна открића често су настајала из истраживачких питања која у тренутку њиховог постављања нису била препозната као приоритетна, због чега развој науке не сме бити ограничен искључиво на унапред дефинисане тематске области. Стратегија стога подржава и пројекте основних истраживања ван наведених тематских области, посебно оне који прате нове токове светске науке и отварају нове правце истраживања. Овакви пројекти омогућавају истраживачима из Републике Србије да равноправно учествују у померању граница научних сазнања, у сарадњи са водећим европским и светским научницима, истраживачким групама, лабораторијама и институцијама, чиме се ствара простор да данашње нове идеје постану основа сутрашњих научних и технолошких достигнућа. Оваквим пројектима научни радници из Републике Србије показују да српска наука може конкурентно да наступа у решавања неких проблема којима се бави врхунска светска наука.

2.4.3. Приоритетне технологије које имају шири економски и друштвени значај

Стратегија препознаје биотехнологију и вештачку интелигенцију као носиоце будућег технолошког напретка, пружајући им посебну подршку кроз инфраструктурне пројекте, улагања у истраживања и развој и подстицање иновација. Биотехнологија и вештачка интелигенција идентификоване су као кључне приоритетне технологије Владе Републике Србије (Табела 3) због свог потенцијала да трансформишу привреду, унапреде квалитет живота и обезбеде конкурентну предност у глобалним оквирима. Стратешки фокус на развој ових технологија, који је садржан и у овој стратегији, има за циљ да Републици Србији омогући конкурентност на глобалном тржишту иновација, уз истовремено унапређење научноистраживачких капацитета и економског раста кроз примену напредних технологија у привреди.

Посебан значај за Републику Србију имају технологије од значаја за националну безбедност и одбрану, укључујући вештачку интелигенцију, сајбер безбедност, аутономне системе, као и друге технологије двоструке намене (dual-use technologies), чији развој истовремено доприноси јачању одбрамбених способности, отпорности државе и друштва, технолошке конкурентности и привредног развоја Републике Србије.

Табела 3: Приоритетне технологије које имају шири економски и друштвени значај за период од 2026. до 2030.

Бр.	Технолошка област	Економски и друштвени утицај	Повезани европски програми и иницијативе
1	Вештачка интелигенција и напредне дигиталне технологије	Дигитална трансформација индустрије и јавне управе (5G/6G и напредне мрежне технологије, IoT решења, <i>cloud</i> и <i>edge computing</i> , платформе за податке и вештачку интелигенцију, аналитика података, сајбер-безбедност, аутоматизација пословних и јавних процеса, паметни градови, дигиталне јавне услуге и напредна корисничка искуства и дигитални сервиси); нове услуге и тржишта заснована на подацима; Медицина и јавно здравље (прецизна дијагностика, персонализована терапија и е-здравство); Образовање и наука (аутоматизована анализа научних података, е-образовање); Спорт – анализа перформанси, развој нових модела контролисаног тренинга и рехабилитације; Енергетика и животна средина; Безбедност и одбрана – управљање ризицима и јачање националне одбране; Дигитална конзервација и очување културног наслеђа; Ефикасност јавних система; Нови облици дигиталног стваралаштва.	<i>Digital Europe, AI Act, EuroHPC, EOSC</i> Horizon Europe (Cluster 1–4) European Innovation Council (EIC) Digital Europe Programme (DIGITAL) Data Act European Health Data Space (EHDS)
2	Биотехнологије, биоинформатика и биоматеријали	Развој биопривреде, здравствених и фармацеутских технологија, нових терапија и вакцина; Биолошке терапије у фармацеутској индустрији; Генетски инжењеринг у производњи лекова	<i>EU Bioeconomy Strategy, Horizon Europe Cluster 1 – Health</i> Horizon Europe (Cluster 6) EU4Health

3	Напредни материјали и нанотехнологије	Развој паметних и енергетски ефикасних материјала за индустрију, енергетику и заштиту животне средине; Наномедицина за циљану терапију, Развој 3D принтера за импланте и трансплантацију органа и ткива; Наноструктуре за чистије технологије; Електроника и квантне технологије; Аеронаутика, транспорт и грађевинарство; Наноматеријали за филтрацију воде и ваздуха, и система за деконтаминацију; Развој наночестица, наноматеријала нанокапсула, наносача, нанођубрива, нанопестицида и наносензора; Наноструктурни сензори за мерење и оптимизацију биосензитивних перформанси у медицини и спорту; Одбрана и безбедност – развој суперотпорне заштитне опреме, наносензори за ХТЗ заштиту	<i>European Advanced Materials Initiative, EIT Raw Materials</i> Horizon Europe (Cluster 1, 4, 5, 6) European Defence Fund (EDF)
4	Енергетске и зелене технологије	Енергетска ефикасност и флексибилизација постојећих постројења, смањење емисија и унапређење управљања енергетским системима; обновљиви извори енергије, њихова интеграција у мрежу и развој зелене економије; електрична и топлотна складишта и развој нових материјала за батерије, соларне ћелије и друге технологије складиштења енергије; водоник, Power-to-X, синтетичка горива и нова биогорива; декарбонизација индустријске топлоте и даљинског грејања и развој еколошки одрживих технологија; одржива биоенергија, биоинжењеринг микроорганизама за обновљиве изворе енергије и одрживи биопроцеси; управљање угљеником, укључујући хватање, коришћење и складиштење CO₂ тамо где је техно-економски оправдано; енергетска екологија, контрола и смањење емисија и напредни системи мониторинга загађења; дигитализација, дигитални близанци, напредна дијагностика, управљање и сајбер безбедност енергетских система; транспорт и мобилност са ниским емисијама CO₂, укључујући електромобилност, водоничне технологије, напредне системе	<i>EU Green Deal, Horizon Europe</i> Cluster 5 – <i>Energy and Mobility</i> Horizon Europe (Cluster 4, 6)

		транспорта и логистику; напредне нуклеарне и радијационе технологије, безбедност, материјали, управљање отпадом и развој стручних капацитета.	
5	Термичке, термо-флуидне и процесне технологије	Повећање енергетске ефикасности постојећих ресурса; декарбонизација индустријских процеса и смањење емисија; развој одрживих енергетских и производних система; унапређење технолошке самосталности и конкурентности домаће привреде; јачање научноистраживачких и иновационих капацитета; развој високотехнолошких производа и услуга; унапређење енергетске безбедности, климатске отпорности и дигиталне трансформације индустрије; развој технологија двоструке намене и решења за критичну инфраструктуру.	<i>Horizon Europe (Кластер 4 – Digital, Industry and Space; Кластер 5 – Climate, Energy and Mobility); European Research Council (ERC); Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA); European Innovation Council (EIC); Clean Energy Transition European Institute of Innovation and Technology (EIT InnoEnergy и EIT Manufacturing)</i>
6	Роботика, аутоматизација и индустрија 4.0	Подизање продуктивности и модернизација производних погона; Дигитализација МСП сектора; Роботика у медицини – хирургија, физикална рехабилитација, аутоматизација у лабораторији; Побољшање безбедности радног окружења; Развој интелигентних система, сензорике и машинског учења за сложене симулације	<i>Made in Europe Partnership, Digital Innovation Hubs Horizon Europe (Cluster 1, 3, 4, 5)</i>
7	Технологије за здравље и квалитет живота	Јачање здравственог система, персонализована медицина, телемедицина; Управљање у здравственим кризама, у биотероризму и ванредним ситуацијама	<i>Horizon Europe Cluster 1 – Health, EIT Health</i>

8	Агротехнологије и прехранбене иновације	Модернизација пољопривреде, прехранбена безбедност, нови биопроизводи; Пољопривреда и производња хране (стварање климатских „отпорних усева”, као и стварање усева побољшане или високе нутритивне вредности, мере адаптације и „климатски паметне” пољопривредне праксе у циљу ублажавања климатских промена, прецизна пољопривреда, дигитализација у пољопривреди, регенеративна пољопривреда). Примена омике, укључујући геномику, транскриптомику, протеомику, метаболомику и епигеномику у функцији развоја и стварања стресно-отпорни и/или толерантних високопродуктивних генотипови гајених биљака; Систематско испитивање дивљих и недовољно проучених биљних врста; Екологија и заштита животне средине; Производња хране за специфичне услове (астронаутика, подморнице, војни услови); Функционална храна; Вегански производи; Имплементација нових технологија и технолошких решења у прехранбеној индустрији кроз стварање производа са додатом вредношћу. Нове технологије, као што су генетско инжењерство, биотехнологија, нанотехнологија, вештачка интелигенција и информационе технологије имаће огроман потенцијал у решавању кључних изазова у имплементацији одрживог развоја пољопривреде у нашој земљи.	<i>Farm to Fork Strategy, EIT Food Horizon Europe (Cluster 5, 6) Horizon Europe – Space Programme (Cluster 4) European Space Agency (ESA) EU Biodiversity Strategy 2030</i>
---	--	---	--

9	Напредно и одрживо грађевинарство, архитектура, урбани системи и мобилност	BIM (Building Information Modeling) и дигитално пројектовање; параметарска и генеративна архитектура; паметне, енергетски ефикасне и климатски отпорне зграде; нови и нискоугљенични грађевински материјали; 3D штампа у грађевинарству; дигитални близанци зграда, инфраструктуре и градова; адаптивне конструкције; циркуларна и ресурсно ефикасна градња; модернизација и декарбонизација постојећег грађевинског фонда; отпорност објеката и урбаних система на климатске ризике; паметна инфраструктура и урбани системи; дигитализација и аутоматизација процеса планирања, пројектовања, изградње и управљања објектима и инфраструктуром; интелигентни транспортни системи (ITS) и дигитална инфраструктура саобраћаја; повезана, кооперативна и аутоматизована мобилност (CCAM); паметни и одрживи системи јавног превоза; мултимодални транспортни системи и интегрисана мобилност; електромобилност и инфраструктура за пуњење возила; активна мобилност и безбедност саобраћаја; паметно управљање саобраћајем и транспортном инфраструктуром; дигиталне платформе за мобилност и Mobility as a Service (MaaS); паметна и одржива градска логистика и решења за последњу миљу; као и примена вештачке интелигенције, IoT, 5G/6G, cloud/edge технологија и аналитике података за оптимизацију зграда, градова, инфраструктуре и транспортних система.	<i>Horizon Europe – Built4People New European Bauhaus (NEB) Driving Urban Transitions (DUT)</i>
---	---	--	---

10	Здравље људи, животиња и животне средине (One Health), ветеринарска медицина	Област обухвата истраживања у ветеринарској медицини, здрављу и производњи животиња, биотехнологијама у анималној производњи, геномској епидемиологији, зоонозама, антимикробној резистенцији, безбедности хране и хране за животиње, као и примену One Health приступа који повезује здравље људи, животиња и животне средине. Предвидеће се подршка развоју и примени иновативних решења у области дигиталне ветерине, примене система заснованих на вештачкој интелигенцији у дијагностици и праћењу здравља животиња, као и развоју прецизне сточарске производње и паметних система за унапређење продуктивности, одрживости и биосигурности производних система.	<i>Horizon Europe (Cluster 6 – Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment; Cluster 1 – Health), European Partnership One Health AMR, European Partnership Animal Health and Welfare, EU One Health Action Plan against Antimicrobial Resistance (AMR),</i>
11	Квантне и HPC (High-Performance Computing) технологије	Повећање рачунарских капацитета; убрзање научноистраживачких и индустријских прорачуна; развој вештачке интелигенције и напредне аналитике; развој нових материјала и лекова; унапређење здравства; оптимизација производних, саобраћајних и логистичких процеса; развој квантног рачунарства и квантних симулација; развој високотехнолошке индустрије и нових пословних модела; повећање конкурентности и технолошке суверености; јачање научноистраживачких и иновационих капацитета	<i>EuroHPC, Quantum Flagship, Horizon Europe (Cluster 4)</i>
12	Сајбер безбедност и дигитална отпорност	Заштита података и критичне инфраструктуре; Дигитални суверенитет државе; унапређење сајбер-безбедности и сигурне комуникације;	<i>EU Cybersecurity Strategy, NIS2</i>

			<i>Directive</i>
13	Геопросторне и климатске технологије	Заштита животне средине, управљање природним ресурсима, предвиђање климатских ризика од суша, поплава; Симулације и модели за ванредне ситуације и природне катастрофе	<i>EU Space Programme, Copernicus, Destination Earth</i>
14	Напредне нуклеарне и радијационе технологије за енергетику, медицину и индустрију	Истраживање и развој напредних нуклеарних и радијационих технологија, развој научних и стручних кадрова, примену нуклеарних технологија у енергетици, медицини и индустрији, као и унапређење нуклеарне и радијационе безбедности. Посебан значај имају истраживања у области материјала, технологија реакторских система, радијационе заштите, управљања радиоактивним отпадом, примене радиоизотопа у дијагностици и терапији, као и развој капацитета неопходних за безбедну примену нуклеарних технологија у складу са међународним стандардима. Развој стабилних и сигурних извора енергије; Радиотерапије, дијагностичке процедуре и напредне терапијске методе за лечење малигних болести; Примена радијационих технологија за стерилизацију и безбедност производње; Развој нуклеарне безбедности.	Horizon Europe (Cluster 1, 5)

Истраживања у области друштвених и хуманистичких наука имају хоризонталну улогу и обавезно се интегришу у све приоритетне технолошке области, нарочито у сегментима друштвених утицаја, етичких, правних и регулаторних аспеката, јавних политика, образовања и културе.

2.5. АНАЛИЗА КЉУЧНИХ ИЗАЗОВА И ШАНСИ У ОБЛАСТИ НАУЧНОГ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Анализа стања у области науке и технолошког развоја показала је да се Република Србија ослања на стабилан систем финансирања науке, који подразумева институционално и пројектно финансирање, као и постојање механизма који подстичу иновације и сарадњу између науке и привреде. Уз подршку модерне инфраструктуре и активну међународну сарадњу, постоји јасна перспектива за даљи развој и позиционирање земље у глобалном научном простору. Међутим, низак ниво улагања у истраживање и развој, као и ограничена

сарадња са пословним сектором, представљају значајне препреке. Уз ове изазове, шансе за додатно учешће у међународним програмима, као и за јачање позиције у областима као што су дигитална и зелена трансформација, пружају основ за унапређење научноистраживачког система. Главне претње, као што су одлив мозгова и глобална конкуренција за таленте, захтевају стратешку пажњу како би се обезбедила дугорочна одрживост научне заједнице у Србији.

Очуваност језгра научно компетентних кадрова, укључујући младе истраживаче са потенцијалом за дугорочни развој научне инфраструктуре уз још увек присутан генерацијски континуум у истраживачкој заједници, са потенцијалом млађих кадрова и стручњака са међународним искуством, представљају и представљаће носиоце иновационог и истраживачког потенцијала земље.

Анализа институционалног финансирања показује да оно није још увек изворно нормативно и програмски дефинисано у погледу сврхе, циљева, критеријума за доделу средстава, нити поступака мониторинга и евалуације ефеката финансирања. То може довести до неуједначене примене и ограничене ефикасности система у целини.

С циљем очувања принципа меритократије и обезбеђивања највишег квалитета научних пројеката, неопходно је да улога руководиоца истраживачких пројеката буде поверена истраживачима са доказаном научном референтношћу и компетенцијама у конкретној области, уз јасну поделу управљачких и научних одговорности унутар акредитованих НИО. Приликом примене принципа меритократије потребно је узети у обзир различите почетне услове и могуће неједнакости у приступу научним ресурсима и приликама, како би систем вредновања остао правичан, инклузиван и усмерен на развој целокупне научне заједнице. Истовремено, улога науке не треба да се посматра искључиво кроз призму економске примене и комерцијализације, већ и кроз њен допринос развоју критичког мишљења, етичких стандарда, јавног интереса и ширег друштвеног напретка.

Начин на који је важећом уредбом Владе Републике Србије уређено вредновање и награђивање научноистраживачког рада, посебно кроз кумулативно додељивање материјалних бенефиција по основу научног звања, а затим и кроз увођење корективног коефицијента за изврсност, који се такође пропорционално везује за ниво звања, није адекватан. Наиме, научно звање већ представља формални и институционализовани израз научне компетенције и академске позиције, који у систему вредновања носи одговарајући статус, што представља базно финансирање. Увођењем корективног коефицијента за изврсност, чија се вредност поново рангира по основу већ додељених звања, фактички се спроводи двострука материјална сатисфакција истог критеријума, што се може оценити као дупло награђивање по истом основу, тј. по базном финансирању. И сама категорија „изврсности” у смислу уредбе није нормативно прецизирана, нити се заснива на независним, квантитативно мерљивим и квалитативно проверљивим критеријумима и индикаторима изврсности. Тако се изврсност, уместо као засебна категорија вредновања, додаје на рефлексију постојећег звања, што доводи у питање сврсисходност њеног увођења. Из наведеног произлази потреба за нормативном ревизијом постојећег модела награђивања, којом би се јасно раздвојили основи и критеријуми за утврђивање материјалних и професионалних подстицаја, у складу са принципима правичности, недискриминације и стимулативности за реална научна постигнућа, независно од формалних звања. То би било „конкурентно” финансирање.

Постојећи модел институционалног финансирања у великој мери представља наставак организационих структура ранијег пројектног система (2011–2022). Иако је спроведена

рекатегоризација истраживача и уведени нови критеријуми вредновања, старе пројектне групе су у значајном делу трансформисане у институционалне јединице без формалног затварања претходних пројеката. Последица тога је да институционално финансирање и даље делимично почива на наслеђеним структурама, и није увек усклађено са савременим стратешким приоритетима.

Пад ентузијазма и мотивације, основних покретача научног процеса, интелектуална радозналост, истраживачка иницијатива и стваралачки ентузијазам често губе функционалну вредност у условима финансијске неизвесности, ограничених подстицаја и непредвидивости научне каријере, чиме се угрожава интегритет и развојни капацитет система науке у целини, па су истраживачи демотивисани и формално испуњавају минимум, без креативног ангажмана. Недовољан број истраживача, знатно испод просека ЕУ и генерално, настаје као последица тога што млади кадрови одлазе у иностранство или бирају послове ван академског окружења, што доводи до старења научне заједнице, где наука губи статус друштвено престижног занимања као високо цењене и угледне професије. Неопходно је унапређење система праћења, вредновања и евалуације у области научноистраживачке делатности, будући да постојеће стање указује на недостатак интегрисаних, транспарентних и делотворних механизма за обезбеђивање научне одговорности, контроле остварених резултата и мерење ефективности и учинка истраживачких активности. Посебно је изражен недостатак прецизно дефинисаних уговорних обавеза и параметара евалуације студијског истраживачког рада докторанада, научноистраживачких организација, као и у оквиру стратешких докумената и програма финансирања, што онемогућава системско праћење остваривања циљева, рационалну алокацију ресурса и утврђивање одговорности у процесу спровођења научне делатности.

Недовољан степен интеграције истраживача из Републике Србије у оквиру водећих међународних научноистраживачких пројеката представља структурну слабост која је последица више кумулативних фактора, укључујући ограничене капацитете институционалне подршке за аплицирање на престижне међународне програме (који су врло захтевни), недовољну видљивост домаћих научника у глобалним академским мрежама, као и релативно слабу умреженост научноистраживачких организација са стратешким партнерима у иностранству. Последично, научна заједница у Србији умањује своју могућност за трансфер знања, приступ савременим технолошким платформама и финансијским средствима, чиме се директно утиче на динамику и квалитет истраживачких активности на националном нивоу.

Недовољан степен функционалне интеграције система високог образовања и научноистраживачке делатности доводи до тога да кандидати за докторске студије неретко бивају упућени на сарадњу са наставним кадром који располаже финансијским средствима или институционалним утицајем, а не нужно са младим стручњацима који располажу релевантним научним идејама и концептима, без одговарајуће могућности за материјалну подршку.

Финансијска зависност науке од буџетских средстава не даје могућност да све идеје буду реализоване, јер се у Србији наука у великој мери финансира из државног буџета, што је чини осетљивом на економске промене. У условима кризе, наука је такође жртва буџетских уштеда. Ниско буџетско занимање научног радника доводи до тога да се научноистраживачки рад све мање перципира као професија од високог јавног угледа, што условљава смањену мотивацију и дугорочну одрживост кадровског потенцијала у овом сектору, код нас и у свету, где све мање младих види науку као одрживу животну опцију,

већ тежи бржој и већој заради, развоју бизниса, или пословима који обезбеђују сигурнији и бржи приход. Да би се очувала конкурентност и обезбедила одрживост кадровског потенцијала, наука мора да се прилагођава савременим друштвено-економским токовима. То подразумева развој механизма за оснивање стартап и спиноф компанија, као и других облика трансфера знања и примене научних резултата, који могу бити економски одрживи и друштвено корисни. Често присутан принцип „наука ради науке” потребно је еволуирати у концепт „наука ради напретка, иновација и друштвено-економског развоја”, јер само тако наука може постати високо профитабилна грана.

Убрзана и свеобухватна експанзија псеудонаучних или непроверених научних резултата и садржаја, нарочито посредством дигиталних медија и неконтролисаних платформи за дистрибуцију информација, представља значајну друштвену и епистемолошку претњу. Ова појава нарочито погађа делове популације који нису у довољној мери научно писмени, односно не поседују капацитет критичке процене и разграничавања између научно утемељених сазнања и псеудонаучних конструката. Последишно, доводи се у питање интегритет научне мисли у јавном дискурсу, што може имати дугорочне негативне импликације по доношење јавних политика, образовне процесе и општи ниво рационалне друштвене перцепције стварности.

SWOT анализа представљена у Табели 4 сумира кључне снаге, слабости, шансе и претње на основу претходне анализе стања научноистраживачког система Србије, узимајући у обзир међународну сарадњу и глобалне трендове. Ова анализа пружа интегрални увид у унутрашње факторе који обликују развој науке у Републици Србији, као и спољне прилике и изазове који ће утицати на будуће стратешке одлуке.

Табела 4: SWOT анализа научноистраживачког система Републике Србије

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
- Добро дефинисан законодавни оквир у области науке и иновација, који пружа стабилну основу за подршку научноистраживачким активностима и развоју иновација. - Стабилан систем финансирања науке који комбинује институционално и пројектно финансирање, односно основну развојну компоненту. - Развијен национални иновациони систем који обухвата научно-технолошке паркове, иновационе и стартап центре, универзитете и државне фондове.	- Недовољна улагања у истраживање и развој (из државног буџета), која су знатно испод просека ЕУ. Највећи део средстава иде у личне дохотке истраживача, а мањи део у директне материјалне трошкове истраживања. - Неискоришћен потенцијал друштвених и хуманистичких наука који је настао као последица застарелог модела вођења институција. - Недовољан број истраживача – знатно испод просека ЕУ.

• Међународна сарадња кроз учешће у међународним иницијативама попут Horizon Europe, CERN-a, и Глобалног партнерства за вештачку интелигенцију, што омогућава приступ глобалним истраживачким ресурсима и партнерствима. • Савремена инфраструктура као што је суперкомпјутер у Државном дата центру у Крагујевцу, који је доступан за научна истраживања, развој и иновације. • Инклузивност и родна равноправност у науци – висок проценат жена у истраживачком сектору (53,5%), што значајно надмашује просек ЕУ.	• Недостатак повезивања истраживања у научним институцијама и истраживања у привреди, што ограничава комерцијализацију научноистраживачких резултата. • Усмереност истраживача ка испуњавају формалних циљева, која је настала као последица успостављања искључиво квантитативних критеријума за напредовање у звањима. • Недовољан утицај научних публикација, односно недовољан удео високоцитираних радова. • Неефикасан систем за трансфер технологије и недовољан број спинофова који долазе из НИО, са малим уделом технолошких иновација и патената. • Неискоришћеност капиталне истраживачке опреме у научноистраживачким организацијама због ограничених ресурса, недовољне техничке подршке и недовољне сарадње између истраживачких институција и привреде. • Неразвијеност система праћења и евалуације у науци, односно недостатак ефикасних механизма базираних на принципима COARA за евалуацију како научноистраживачких организација, тако и стратешких оквира и програма финансирања. • Недовољна препознатљивост и интегрисан приступ управљању ризицима у областима заразних болести животиња, антимикробне резистенције, биосигурности и утицаја климатских промена.
---	---

ШАНСЕ

- **Приступ међународним и регионалним фондовима и програмима** који обезбеђују значајна средства за развој истраживачких пројеката, иновација и дигитализације, што ће оснажити националну научну заједницу и интегрисати је у европске и глобалне истраживачке токове.
- **Јачање сарадње са научном дијаспором**, што може допринети преносу знања, искустава и иновација, као и унапређењу међународне видљивости домаћих истраживачких институција.
- **Успостављање и развој нове стратешке и билатералне сарадње са међународним партнерима** могу донети додатне ресурсе, технологије и финансијску подршку за развој домаће науке и истраживања, као и олакшати приступ новим истраживачким мрежама.
- **Дубље интегрисање у међународне истраживачке инфраструктуре** кроз даље јачање интеграције и приступа новим истраживачким платформама, технологијама и ресурсима.
- **Јачање позиције Србије у глобалним иницијативама** као што су Глобално партнерство за вештачку интелигенцију и Резолуција о Међународној декади наука за одрживи развој (2024–2033) пружају Србији значајну прилику да се позиционира као важан актер у решавању глобалних изазова.
- **Стратешка улагања у вештачку интелигенцију и биотехнологију** отварају нове могућности за технолошки напредак, унапређење економског раста и повећање конкурентности на глобалном тржишту.

ПРЕТЊЕ

- **Одлив талената** услед недовољних улагања и недостатка програма подршке.
- **Глобална конкуренција у привлачењу научних талената** може ослабити истраживачке капацитете и отежати задржавање врхунских стручњака, чиме се угрожава дугорочни развој науке и иновација у земљи.
- **Геополитичке тензије и глобалне кризе** могу озбиљно ограничити инвестиције у истраживање и развој, смањујући финансијску подршку научним пројектима и отежавајући међународну сарадњу.
- **Успоравање процеса ЕУ интеграција** може негативно утицати на доступност међународних фондова и програма подршке, ограничавајући могућности за финансирање научноистраживачких пројеката.
- **Старење популације** може смањити расположивост радне снаге и талената у научноистраживачком сектору.
- **Недовољна заинтересованост младих за научноистраживачки рад** због боље финансијске и каријерне перспективе у другим секторима.

3. ВИЗИЈА

Стратегијом научног и технолошког развоја Републике Србије треба да се створе услови за пуно укључивање научноистраживачких организација у решавање привредних и друштвених изазова Републике Србије, као и проблема развоја Републике Србије. Да би се то постигло Стратегијом, треба да се одреде научне области које су од посебног интереса за Републику Србију. Ове научне области треба да обухвате изазове и планове развоја, наведене у стратегијама и у планским документима Владе Републике Србије. Научноистраживачке организације треба да се активно укључе у решавање изазова одрживог развоја Републике Србије, уз искоришћавање природних богатстава којима Република Србија располаже, те да својим деловањем дају пуни допринос развоју Републике Србије. Да би се постављени циљеви остварили, научноистраживачке организације треба да што више укључују младе истраживаче, који би и у докторским дисертацијама решавали проблеме од посебног интереса за Републику Србију. На тај начин стварали би се услови за дугорочно решавање проблема одрживог развоја Републике Србије. Научне области од посебног интереса за Републику Србију, дефинисане овом стратегијом, од интереса су и за европске земље, па је то прилика да се научноистраживачке организације укључују у европске пројекте. Решавањем проблема одрживог развоја Републике Србије кроз научне области од посебног интереса за Републику Србију отклониће се или ублажити проблеми које је Научни савет за науку и технолошки развој Србије наводио у својим извештајима о малој употребљивости и применљивости резултата досадашњих научних истраживања за решавање проблема Републике Србије.

Визија је да научноистраживачки рад научника и истраживача у Републици Србији почне да даје резултате који су применљиви и употребљиви за решавање проблема одрживог развоја Републике Србије, посебно кроз међусекторско повезивање на нивоу одговарајућих министарстава Владе Републике Србије.

4. ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ

4.1. ОПШТИ ЦИЉ СТРАТЕГИЈЕ

Општи циљ Стратегије јесте јачање улоге науке у развоју Републике Србије, односно унапређење доприноса научноистраживачких организација решавању проблема одрживог развоја кроз реализацију изврсних, релевантних и међународно препознатљивих научноистраживачких активности у научним областима од посебног интереса за Републику Србију. Остваривање овог циља подразумева стварање динамичног научног окружења које подстиче научну изврсност, повезивање науке са потребама привреде и друштва, развој иновационих капацитета и повећање међународне конкурентности научноистраживачког система Републике Србије. Подмлађивање научног кадра представља један од важних предуслова за обезбеђивање дугорочне одрживости научноистраживачког система и стварање услова за решавање развојних изазова Србије. Реализацијом овог циља Република Србија ће унапредити свој положај у европском истраживачком и иновационом простору, повећати међународну препознатљивост и приближити се нивоу развијених европских

земаља у погледу научних и иновационих капацитета.

Показатељ/и на нивоу општег циља (показатељи ефекта)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Укупни индекс иновационих перформанси Србије у односу на ЕУ просек	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	51,5	65,0
Удео научних публикација међу 35% најцитиранијих	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	47,5	59,3

4.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕГИЈЕ

Посебни циљеви који треба да се остваре спровођењем ове стратегије:

ПЦ 1 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју

ПЦ 2 – Унапређење научне изврности истраживача и квалитета научноистраживачког рада

ПЦ 3 – Јачање међународне позиције и интеграције науке у Републици Србији

ПЦ 4 – Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања

ПЦ 5 – Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије

ПЦ 6 – Унапређење управљања, ефикасности и одрживости система науке

ПЦ 7 - Унапређење доприноса науке развоју одбрамбених способности Републике Србије

Ради унапређења научног развоја и постизања одрживих резултата, потребно је створити системски оквир који ће истовремено подићи одговорност и свест младих истраживача, научних радника, као и државних институција, пре свега факултета и института који се баве научноистраживачким радом. У том смислу је неопходно предузети следеће акције: формално увођење обука и програма подизања научне комуникације као обавезне компоненте у свим нивоима високог образовања и истраживања; успостављање транспарентног система праћења научних резултата, са нагласком на квалитет, а не само квантитет (број резултата); подстицање научне комуникације и повезивање са друштвом, са нагласком на актуелне друштвене проблеме, изазове, јавни значај и трендове у свету. Организовање радионица, панела и менторских програма треба да акцентује примере добрих пракси, али и ризике псеудонауочног приступа. Треба вредновати исправно постављен научнометодолошки приступ, кроз предавања о методологији научноистраживачког рада, који ће омогућити да се одвијају и такозвана истраживања са ризичним исходом, али под строгим научним надзором, јер се на тај начин не спутава иновативност, већ се своди у реалне оквире. На тај начин омогућиће се смањење ризика од демотивације. Ради постизања веће одговорности и институционалне контроле треба

одржавати и унапређивати јасно дефинисане критеријуме за финансирање и оцену пројеката, који ће бити транспарентни и засновани на реалним, а не формалним резултатима, засновани на квантитативним показатељима понаособ за сваког учесника, узимајући у обзир и лични допринос сваког појединца као носиоца идеје и истраживања (први аутор или носилац идеје). Јавна доступност резултата омогућиће транспарентан рад. У светлу све већих изазова у научном и образовном систему Републике Србије у стратешком планирању, континуираној подршци и праћењу реалног утицаја финансираних пројеката на добробит друштвене заједнице, привреде, институција носиоца научног истраживања (универзитета и института), неопходно је да се наука креира у односу на актуелне проблеме и потребе, што подиже и свест и одговорност научних радника према заједници, а уједно показује рационални поглед на финансије са којима држава располаже. Циљ не треба да буде само повећање научне продуктивности, већ изградња културе научне одговорности, реалног научног квалитета и друштвене релевантности истраживања. То значи да успех у науци може и треба да буде мерен квалитетом радова и индексима цитираности, али и доприносом заједници, проширивању знања, чиме се даје значај и примењеним истраживањима и иновацијама. Обавезно придржавање етичких стандарда мора бити не само у складу са општим принципима етике већ и узимајући у обзир етичку димензију у односу на специфичност научних области и дисциплина, посебно важног у пољу медицинских наука. Обезбеђењем система контроле квалитета повећава се мотивација докторанада да заврше студије у року, објављују радове и доприносе настави, смањује се број пасивних докторанада који формално похађају студије без резултата, уводи се мерит систем у расподели средстава и повећава интердисциплинарност и повезаност научних и образовних институција.

У сржи савремене научне стратегије мора бити тежња ка научној изврсности, а не само ка броју објављених радова или ка формалним показатељима активности. Циљ је створити услове за генерисање међународно релевантних и примењивих научних резултата. Подстицање сарадње са најбољим универзитетима и истраживачким центрима у свету, као и финансирање не институција, него појединаца и тимова са резултатима, јесте принцип назван „новац прати резултате”. Рационализација финансирања науке у Републици Србији није само финансијско већ и суштинско питање квалитета, одговорности и ефикасности. Да би се ова стратегија успешно спровела, неопходна је измена и допуна релевантних правних аката, у смислу законске обавезе вредновања резултата сваког истраживача и докторанда на годишњем нивоу, или бар на две године, при чему уговори за истраживаче на пројектима морају имати клаузуле о обавезном вредновању квантитативно изражене продуктивности. Уколико у вредновању не постоји минималан број бодова, институција може раскинути уговор или умањити финансирање. Уговори о финансирању истраживача за докторске академске студије, независно од тога да ли је оно по основу буџета Министарства просвете, стипендије Министарства науке, иновација и технолошког развоја или је од стране факултета/института, где је докторанд запослен као истраживач приправник, истраживач сарадник, сарадник у настави или асистент, морају имати услов да кандидат у року постигне одговарајући ниво научне компетенције, који укључује радове у домаћим часописима, односно међународном часопису за прописани рок, као и да одбрани докторску тезу. Ментор и институција преузимају део одговорности за успех докторанда кроз

континуирано праћење резултата и независну процену експерата, где ће бити омогућена објективна процена квалитета научног рада докторанда, уклањање субјективизма и утицаја интерних интереса. Средства ће бити усмерена ка онима који дају мерљив допринос науци у континуитету, чиме ће се повећати научна продуктивност и одговорност. Уколико би се користио модел који се заснива на формалном запошљавању, без јасних критеријума продуктивности, дошло би до стагнације и нерационалног трошења јавних средстава. Потребно је у најскоријем времену увести промене у систем, кроз измену уговора и начина вредновања, у складу са најбољим праксама ЕУ и светских научних центара, где су клаузуле међусобних обавеза потпуно јасне. Само тако се може изградити конкурентна, продуктивна и одговорна научна заједница, која средства улаже рационално, у квалитет, а истраживач треба да поред ентузијазма поседује радну навiku, свест о евалуацији, а не само институционалну подршку. Само кроз овакву координацију могуће је створити окружење у коме ће наука и образовање заједно доприносити друштвеном и технолошком напретку. Координисан приступ омогућава: да се избегне дуплирање трошкова, када истраживач добија школарину из једног извора и плату/стипендију из другог, без праћења учинка; да се усмере средства ефикасно, ка онима који остварују научне резултате, а не само формално похађају докторске студије и спроведе систем праћења и вредновања, који би омогућио буџетско финансирање само докторанда са активним резултатима. Не треба пренебрегнути чињеницу да је неопходан услов да универзитети и институти обезбеђују логистичку и менторску подршку, као и контролу квалитета, док привредни субјекти и пројекти по потреби могу обезбедити суфинансирање докторанда чије теме имају примену у реалном сектору, чиме се иновације (техничка решења, патенти) вреднују доследно својој примени, а не само на основу категорије часописа са импакт фактором. Рационализација трошкова, уз јасно дефинисану поделу финансијске одговорности између релевантних актера, доприноси не само правичнијој алокацији јавних средстава већ и унапређењу механизма којима се обезбеђује да финансијска подршка буде усмерена према кандидатима који својим научним резултатима и ангажманом објективно испуњавају критеријуме изврности и доприносе развоју научне заједнице.

Развој система квантитативног изражавања научног рада, заснованог на објективним критеријумима (публикације, цитираност, иновације, трансфер знања) треба да буде имплементиран не само у редовно спољно евалуирање НИО и научних тимова већ треба да се јасно дефинише у Уредби као два модела финансирања, и то базно финансирање (на основу научног, односно академског звања) и конкурентно финансирање, на основу прецизно дефинисаних индикатора изврности у истраживању.

Активно учешће у европским и светским програмима за развој науке треба да омогући не само повећање доступности финансијских ресурса, већ и снажнију интеграцију научноистраживачког система Републике Србије у европски истраживачки простор и његово позиционирање на конкурентном међународном нивоу. Horizon Europe је главни програм Европске уније за финансирање истраживања и иновација (2021–2027), са буџетом већим од 95 милијарди евра, усмерен на унапређење научне изврности, јачање индустријске конкурентности и решавање друштвених изазова. Кључни приоритети програма обухватају заштиту животне средине и борбу против климатских промена, дигиталну трансформацију, унапређење здравља, развој нових терапија, одрживу храну, енергију, безбедност и одрживи развој. Унапређење позиције Републике Србије у

европском истраживачком и иновационом простору захтева истовремено јачање капацитета приватног сектора за улагања у истраживање и иновације, као важног елемента повезивања научноистраживачког система са потребама привреде и друштва. Према Европској листи иновација за 2026. годину, вредност показатеља који се односи на расходе приватног сектора за истраживање и иновације износи 26,9% просека Европске уније, што је већ изнад циљане вредности од 24% планиране за 2028. годину. Имајући у виду остварени напредак, потребно је ревидирати планиране вредности овог показатеља како би се обезбедило реално праћење напретка и његова усклађеност са Реформском агендом Републике Србије, којом је предвиђено да расходи приватног сектора достигну 50% укупних расхода за истраживање и иновације до децембра 2026. године.

Унапређење правног и институционалног оквира за научну делатност

Савремена научна и иновациона политика не може се ефективно реализовати без постојања модерног, функционално координисаног законодавног оквира, који укључује флексибилан и институционално одговоран систем финансирања научноистраживачке делатности. Такав систем мора бити заснован на принципима објективне меритократије, уз увођење механизма континуиране категоризације и рекатегоризације истраживача на основу мерљивих научних резултата, међународне видљивости и доприноса истраживачкој заједници. С тим у вези, нужно је успоставити прецизније уговорне моделе финансирања, који ће подразумевати не само обавезе и одговорност научноистраживачких организација већ и појединачну одговорност свих учесника у процесу, не само приликом учешћа у пројектима него и у делу који се односи на образовање и финансирање докторанада. У том контексту, неопходно је да сваки докторанд, као услов за укључење у финансијски подржан истраживачки циклус, закључи прецизно дефинисан уговор са матичном институцијом, у коме ће бити јасно утврђене све обавезе, укључујући: обавезу правовременог публикавања резултата истраживања, обавезу редовног извештавања и учешћа у евалуационим процесима, рокове за завршетак студијског и истраживачког циклуса, обавезу придржавања етичких и научностручних стандарда и друге елементе од значаја за транспарентно и одговорно трошење јавних средстава и, коначно, обавезу завршетка студија у прописаном року и повлачење консеквенци уколико се обавезе не испуне. Поменути систем, уз пратеће механизме надзора и санкционисања у случају неоправданог одступања, представља темељ за уређен, транспарентан и одржив систем финансирања докторанада и њихових институција. Истовремено, допринеће изградњи културе научне одговорности и унапредиће интегритет читавог истраживачког процеса.

Међународни етички кодекси и препоруке

Научна заједница се углавном руководи међународним кодексима етике, чији су основни принципи истина, транспарентност, интегритет, поштовање права ауторства, спречавање плагијата и фалсификовања података. Универзитети, истраживачке институције и здравствене установе формирају етичке комитете који контролишу рад и поступке истраживача, одобравају експерименте и истраживачке пројекте, посебно оне који укључују заштиту права пацијената и етички приступ експерименталним животињама.

Научни радови и пројекти пролазе кроз процесе рецензије у којима независни експерти из исте области критички процењују квалитет, оригиналност и релевантност рада, где рецензенти морају бити непристрасни, одговорни према задатку, а употреба савремених платформи омогућава коришћење програма који убрзавају процес и побољшавају квалитет. Одржавање и стално унапређење законских регулатива и правних аката који регулишу научни рад, финансирање истраживања, заштиту интелектуалне својине, вредновање научноистраживачких резултата, треба да гарантује транспарентност јавног надзора. Санкције за повреду етичког кодекса и евентуалних злоупотреба у расподели средстава и признавању резултата треба да буду гарант одрживости принципа одговорног приступа према науци. Случајне и ненамерне грешке треба да се отклањају без озбиљних санкција. Озбиљније повреде, као што су фалсификовања или други видови повреде статуса интелектуалне својине, могу покренути и правне процесе. Континуирани мониторинг и ревизија са увођењем редовног спољашњег надзора и унутрашње контроле научне активности треба да помогну одрживости квалитета. Потребно је да постоје процедуре за пријаву и решавање случајева неправилности, кроз рад одбора и етичких комисија, а континуирана ревизија етичких кодекса и регулатива у складу са технолошким и друштвеним напретком треба да допринесе да се избегну евентуалне злоупотребе савремене технологије, али и да се користе напредна технолошка решења за откривање неправилности и повреда етичких кодекса.

У том смислу је неопходно предузети следеће акције: формално увођење обука и програма подизања научне комуникације као обавезне компоненте у свим нивоима високог образовања и истраживања; успостављање транспарентног система праћења научних резултата, са нагласком на квалитет, а не само на квантитет (број резултата); подстицање научне комуникације и повезивање са друштвом, са нагласком на актуелне друштвене проблеме, изазове, јавни значај и трендове у свету.

5. МЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ

5.1. ОПИС МЕРА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ЦИЉЕВА СТРАТЕГИЈЕ

ПЦ 1 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју

Овај циљ усмерен је на јачање доприноса науке привредном и друштвеном развоју Републике Србије кроз систематичну примену резултата научноистраживачког рада у привреди, јавном сектору и процесима креирања јавних политика. Фокус је на повећању применљивости и стварне употребе научних резултата, као и на њиховој институционалној интеграцији у развојне политике и праксу.

Циљ се остварује кроз успостављање одрживог система сарадње између научноистраживачких организација, привреде и органа јавне власти, заснованог на јасно идентификованим привредним и друштвеним потребама. Посебан акценат ставља се на развој програмских инструмената који подржавају трансфер знања и технологија, формирање интердисциплинарних тимова за решавање сложених друштвених изазова и јачање капацитета за примену научних доказа у процесима доношења одлука.

Стратегија препознаје одлив високообразованог кадра као један од кључних изазова за развој националног научноистраживачког система. Ради креирања делотворних и одрживих мера, предвиђа се систематична анализа основних узрока овог феномена, укључујући ниво зарада, услове рада, административна оптерећења, међународну конкурентност научноистраживачких организација и могућности за самосталан научноистраживачки рад и професионални развој младих истраживача.

Реализацијом овог циља стварају се услови за настанак иновација са мерљивим економским и друштвеним ефектима, унапређује се конкурентност привреде и подстиче привлачење приватних и међународних улагања у истраживања и иновације.

Мерење остварења циља вршиће се кроз систем индикатора који обухватају резултате истраживања и иновација, трансфер технологија, сарадњу науке и привреде, ниво приватних инвестиција у истраживање и развој, као и ефекте на конкурентност и међународну позицију иновационог система.

Друштвени изазови обухватају и питања националне безбедности, одбране, отпорности државе и друштва, управљања кризама и технолошке безбедности.

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Удео малих и средњих предузећа која уводе иновације у пословне процесе % ЕУ просека European Innovation Scoreboard (EIS) 105,3	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	105,3	116,0
Улагање пословног сектора у истраживање и развој	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	23,4	32,0
Удео иновативних малих и средњих предузећа у укупном броју	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	91,9	124,0

Мера 1.1. Јачање капацитета за трансфер технологије и развој пословања

Мера обухвата системско јачање капацитета за управљање научноистраживачким радом, трансфер технологије, заштиту и управљање интелектуалном својином, развој пословних активности и комерцијализацију резултата истраживања. Активности се спроводе кроз комбинацију централизованих тематских функција у областима са постојећим капацитетима и циљану подршку организацијама које немају претходна искуства у овим областима.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:	НТП, НИО, Фонд за иновациону делатност, Завод за интелектуалну својину, НАЛЕД			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Удео НИО са институционално успостављеним капацитетима за трансфер технологије, комерцијализацију истраживачких резултата и развој пословања	%	НИТРА	17	30,0
Број успешно реализованих механизма трансфера знања и технологије из НИО у привреду (лиценцирање, уговори о комерцијализацији, спиноф предузећа)	Број	НИТРА	179	331

Мера 1.2. Подстицање сарадње науке, привреде и јавног сектора

Мера је усмерена на подстицање и подршку пројектима сарадње између научноистраживачких организација, привреде, локалних самоуправа и државних органа и установа, са циљем примене научних резултата у развоју производа, услуга и јавних политика. Мера се спроводи кроз одговарајуће програме, инструменте и механизме подршке који се детаљније дефинишу акционим планом. Мера обухвата и развој циљаних програма подршке повезивању научноистраживачких организација са стартап заједницом, са циљем убрзане примене научних резултата и јачања иновационог екосистема.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Фонд за науку, НИО, Фонд за иновациону делатност, НТП, НАЛЕД, Привредна комора Србије, Министарство просвете			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Партнерстава научноистраживачких организација са привредом и јавним сектором	Број	НИТРА НИО	1,317	2,030
Пројекти сарадње науке и привреде	Број	НИТРА	594	800

Обуке запослених у НИО за рад са платформом Отворене истраживачке инфраструктуре (Startech, Empower Innovation)		НАЛЕД	-	1348500
Укупна вредност уговора са привредом и јавним сектором	Дин.	НИТРА	16,675,670,107	22,195,316,910

Мера 1.3. Програми акцелерације и комерцијализације резултата истраживања

Мера обухвата развој циљаних програма акцелерације и комерцијализације резултата истраживања са високим потенцијалом примене, у сарадњи са капацитетима за трансфер технологије и развој пословања, са фокусом на стратешке области развоја.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Фонд за иновациону делатност, НТП			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број иновативних решења заснованих на резултатима истраживања укључених у програме акцелерације	Број	НИТРА НИО	/	30
Број развијених иновативних решења успешно пласираица на тржиште	Број	НИТРА НИО	/	30

Мера 1.4. Интеграција научних резултата у решавање друштвених изазова и развој јавних политика

Мера има за циљ системско укључивање научноистраживачких организација у процесе идентификације, анализе и решавања друштвених изазова, као и у креирање и унапређење јавних политика на националном и локалном нивоу. За праћење ове мере формира се савет за друштвене изазове. У оквиру мере 1.4 предвидеће се механизми за системско повезивање научноистраживачких организација из области друштвених и хуманистичких наука са министарствима, локалним самоуправама и другим институцијама укљученим у креирање и спровођење јавних политика. У том контексту, Савет за друштвене изазове имаће, поред праћења реализације мере, и улогу у подстицању дијалога, размене знања и повезивања истраживачке заједнице са доносиоцима одлука, како би се научна сазнања ефикасније користила у решавању сложених друштвених изазова и развоју јавних политика заснованих на доказима.

Остварење предвиђених показатеља биће обезбеђено спровођењем низа међусобно повезаних активности усмерених на систематско јачање улоге научноистраживачких

организација у креирању и спровођењу јавних политика. У том смислу, посебан значај имаће израда студија, анализа и других стручних подлога за потребе креирања докумената јавних политика, као и успостављање механизма којима се научна знања и резултати истраживања непосредно уводе у процес доношења одлука. Допринос науке јавном сектору додатно ће се подстицати кроз промовисање јавне набавке иновација посредством механизма Партнерства за иновације, као и кроз спровођење GovTech програма Фонда за иновациону делатност, чиме ће се створити услови за развој и примену иновативних решења у јавном сектору. Посебна активност биће усмерена на јачање експертске и аналитичке улоге НИО у раду државних органа и институција, кроз њихово ангажовање на основу захтева, уговора или других одговарајућих аката, као и кроз систематско успостављање сарадње са органима државне управе и јединицама локалне самоуправе. Ефекти ове сарадње пратиће се и кроз број и квалитет препорука које су прихваћене и примењене у раду државних органа и локалних самоуправа, као и кроз број иновативних решења развијених у сарадњи научноистраживачког и јавног сектора која су успешно уведена у праксу. На тај начин ће се допринос научноистраживачког система мерити не само обимом произведеног знања, већ и степеном његове употребе у решавању конкретних друштвених проблема и унапређењу јавних услуга. Дугорочна одрживост ових активности биће подржана успостављањем трајних партнерстава између НИО, органа државне управе и јединица локалне самоуправе, као основе за континуирану размену знања, података, експертизе и иновативних решења. Додатно, предвиђа се успостављање националних и секторских *testbed/sandbox* окружења за тестирање, валидацију и демонстрацију иновативних решења у сарадњи научноистраживачких организација, привреде и јавног сектора. Кроз оваква контролисана окружења омогућиће се да научни резултати пре шире примене буду проверени у реалним или симулираним условима, чиме се смањују ризици примене нових технологија и истовремено убрзава њихов прелазак из истраживачке и развојне фазе у јавну праксу. На овај начин успоставља се континуиран ланац од научног резултата, преко експертске анализе и тестирања, до његове примене у јавним политикама и јавним услугама. Тиме се стварају услови да научноистраживачки систем не буде само произвођач знања, већ активан партнер државе у заснивању јавних политика на доказима, унапређењу квалитета управљања и решавању сложених друштвених и развојних изазова.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Ресорна министарства, Канцеларија за јавне набавке, НАЛЕД, Фонд за иновациону делатност, Фонд за науку, Регионални иновациони стартап центри, Јединице локалне самоуправе, Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, НТП, Привредна комора Србије, Привредни субјекти			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)

Степен интеграције резултата научних истраживања и доприноса научноистраживачких организација у идентификацији, анализи и решавању друштвених изазова, као и у припреми, спровођењу и унапређењу јавних политика на националном и локалном нивоу.	%	НИТРА НИО	/	50
---	---	--------------	---	----

Мера 1.5 Успостављање и спровођење Националног плана развоја рачунарских капацитета за науку и вештачку интелигенцију

Овом мером ће се обезбедити планирање, развој и доступност рачунарске и cloud инфраструктуре за научноистраживачке организације, научно-технолошке паркове, стартапе и друге кориснике, укључујући повезивање са инфраструктуром EuroHPC, развој модела дељеног приступа ресурсима и примену принципа енергетске ефикасности и одрживости дата центара. Истовремено ће се јачати дигитална повезаност научноистраживачког и иновационог екосистема кроз унапређење гигабитне и оптичке инфраструктуре, развој и примену 5G/edge технологија и повезивање са европским истраживачким и дигиталним мрежама. Мера ће обухватити и успостављање националног оквира за истраживачке податке заснованог на FAIR принципима, повезивање са Европским облаком отворене науке (EOSC), као и развој стандардизованих дигиталних услуга за научно-технолошке паркове и друге кориснике. Додатно, подржаће се укључивање научно-технолошких паркова у европске програме дигиталне трансформације и успоставити систем за праћење доступности, коришћења и развоја националне дигиталне истраживачке инфраструктуре.

Валидирање реализације наведених активности вршиће се кроз проверу њихове функционалности, доступности и стварне употребе у научноистраживачком и иновационом систему. У том смислу, доношење Националног плана развоја рачунарских капацитета за науку и вештачку интелигенцију представљаће основу за стратешко усмеравање развоја националне дигиталне истраживачке инфраструктуре, док ће се његова примена валидирати кроз успостављање националног модела дељеног приступа HPC, cloud и AI ресурсима и праћење њихове доступности и коришћења од стране научноистраживачких организација, научно-технолошких паркова и стартапа. Функционалност дигиталне инфраструктуре додатно ће се валидирати кроз унапређење гигабитне и оптичке повезаности НИО и научно-технолошких паркова, њихово повезивање са европским истраживачким мрежама, као и кроз развој и пилотирање приватних 5G/edge мрежа у универзитетским кампусима и научно-технолошким парковима. При томе, успешност активности неће се процењивати искључиво на основу изграђених капацитета, већ и кроз њихову поузданост, степен доступности, број корисника, интензитет коришћења и број

истраживачких и иновационих активности које се на њима реализују. Посебан механизам валидације представљаће успостављање Националног оквира за истраживачке податке заснованог на FAIR принципима и његово повезивање са Европским облаком отворене науке (EOSC), чиме ће се омогућити проверљивост, доступност, интероперабилност и поновна употреба истраживачких података. Развој стандардизованог скупа дигиталних услуга у научно-технолошким парковима додатно ће се пратити кроз степен њихове употребе, укључујући приступ cloud/edge ресурсима и HPC капацитетима, спроведена сајбер-безбедносна тестирања и подршку процесима комерцијализације дигиталних решења. Међународна димензија активности валидираће се кроз повезивање научно-технолошких паркова са мрежом Европских дигиталних иновационих хабова (EDIH) и учешће у европским програмима дигиталне трансформације, при чему ће се посебно пратити број успостављених партнерстава, заједничких активности, пројеката и корисника укључених у европске програме. Коначно, успостављање система за праћење коришћења, доступности и развоја националне дигиталне истраживачке инфраструктуре омогућиће континуирано мерење остварених резултата и правовремено уочавање потребе за њеним даљим унапређењем. На тај начин, валидирање активности засниваће се на принципу „од успостављања капацитета до доказане употребе и ефекта”, односно неће се сматрати довољним да инфраструктура или услуга буду само формално успостављене, већ ће се њихова успешност потврђивати кроз доступност, коришћење, квалитет услуга, број и структуру корисника, научне и иновационе резултате и укљученост у европске истраживачке и дигиталне инфраструктуре.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Степен развијености и коришћења националне дигиталне истраживачке инфраструктуре, укључујући HPC, cloud и AI ресурсе, гигабитну/5G повезаност, истраживачке податке засноване на FAIR принципима и повезаност са европским дигиталним и истраживачким инфраструктурама	%	НИТРА/НИО	/	50

Мера 1.6 Успостављање Националног програма истраживања, развоја и демонстрације технологија енергетске транзиције и енергетске екологије

Значај ове мере је у успостављању координисаног оквира за развој, демонстрацију и

примену иновативних технологија које доприносе енергетској транзицији, повећању енергетске ефикасности, смањењу емисија и унапређењу еколошке одрживости. Валидација наведених мера биће вршена кроз систем међусобно повезаних активности којима ће се пратити пут од идентификовања постојећих научноистраживачких компетенција и инфраструктурних капацитета до практичне примене и институционализације развијених решења. У првој фази, валидација ће се заснивати на мапирању националних истраживачких компетенција, лабораторијске и пилот инфраструктуре, као и потреба енергетског и индустријског сектора, чиме ће се обезбедити поуздана основа за усмеравање истраживачких и развојних активности према стварним технолошким и развојним потребама. На основу идентификованих капацитета и потреба, кроз тематске јавне позиве подстицаће се формирање конзорцијума научноистраживачких организација, енергетских компанија, оператора система, локалних енергетских система и индустрије, чиме ће се обезбедити повезивање научног потенцијала са корисницима и носиоцима практичне примене. Валидација резултата посебно ће се спроводити кроз финансирање развоја, испитивања и валидације технологија у различитим фазама технолошке зрелости, од лабораторијског до пилот и демонстрационог нивоа, као и кроз реализацију пилот и демонстрационих пројеката и испитивање развијених решења у реалним постројењима или репрезентативним условима, како би се њихова техничка поузданост, применљивост, економска оправданост и потенцијални енергетски и еколошки ефекти могли проверити пре шире примене. Додатни механизам валидације представљаће успостављање заједничких база података, методологија мерења и система за верификацију енергетских и еколошких ефеката развијених технологија, чиме ће се обезбедити упоредивост, проверљивост и поновљивост резултата. Коначно, валидација ће обухватити и подршку стандардизацији, заштити интелектуалне својине, лиценцирању и преносу резултата истраживања у техничке прописе, стандарде и јавне политике, чиме се успоставља континуиран процес превођења научних резултата у проверена, применљива и одржива технолошка решења и обезбеђује да улагања у истраживање и развој производе мерљив и дугорочан технолошки, економски и друштвени ефекат.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИТРА/НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Успостављање координисаног оквира за развој, демонстрацију и примену иновативних технологија које доприносе енергетској транзицији, повећању енергетске ефикасности, смањењу	%	НИТРА/НИО Министарство енергетике и заштите животне средине, Фонд за науку, Фонда за иновациону делатност, индустријска предузећа	/	50

емисија и унапређењу еколошке одрживости				
---	--	--	--	--

Мера 1.7. Национални програм истраживања, развоја и демонстрације термичких, термо-флуидних и процесних технологија

Ова мера је од значаја за јачање националних научноистраживачких и технолошко-развојних капацитета у области термичких, термо-флуидних и процесних технологија, као и за развој и примену иновативних решења у енергетици, индустрији и другим стратешким секторима. Њеном реализацијом допринеће се повећању енергетске и ресурсне ефикасности, смањењу емисија и зависности од увозних технологија, унапређењу технолошке конкурентности и јачању способности Републике Србије за развој и комерцијализацију напредних технологија.

Валидација наведених мера биће вршена кроз системско јачање и проверу функционалности лабораторијских, пилотских, мерних и рачунарских капацитета намењених истраживању и развоју енергетских технологија и система. Унапређење лабораторијске и испитне инфраструктуре за пренос топлоте и масе, механику флуида, вишефазне токове и испитивање енергетске опреме и система омогућиће спровођење контролисаних експерименталних истраживања и поуздану проверу карактеристика и перформанси развијених решења. Развој лабораторијских и пилотских капацитета за сагоревање, гасификацију, пиролизу, биогорива, водоник и Power-to-X процесе обезбедиће услове за испитивање технологија у различитим степенима технолошке зрелости, укључујући високотемпературне процесе и процену деградације материјала и опреме, чиме ће се омогућити поуздана процена њихове безбедности, трајности, ефикасности и применљивости. Додатно, јачање мобилних мерних и метролошких капацитета омогућиће теренска испитивања, енергетске прегледе, мерење емисија и независну верификацију перформанси енергетских система у реалним условима, што представља важну основу за упоредивост и проверљивост експерименталних резултата. Развој рачунарске инфраструктуре за CFD и вишефизичке симулације, нумеричку оптимизацију и примену дигиталних близанаца омогућиће повезивање експерименталних и рачунарских метода, виртуелно испитивање различитих сценарија и оптимизацију пројектних решења пре њихове примене у реалним системима. На тај начин, валидација мера неће се заснивати само на постојању или повећању инфраструктурних капацитета, већ на њиховој стварној функционалности, мерљивој употреби, квалитету и поновљивости резултата, способности да подрже развој и проверу нових технологија и степену у којем доприносе преласку од лабораторијског истраживања ка поузданим, оптимизованим и применљивим енергетским решењима.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)

Број развијених, верификованих и примењених технолошких и иновативних решења и остварених мерљивих резултата примене резултата истраживања	Број	НИТРА НИО	/	50
--	------	--------------	---	----

ПЦ 2 – Унапређење научне изврсности истраживача и квалитета научноистраживачког рада

Овим циљем тежи се унапређењу изврсности истраживача и квалитету научноистраживачког рада у Републици Србији, кроз подстицање врхунских истраживачких резултата, вредновање научних постигнућа и награђивање извршних истраживача, али и стварањем подстицајног окружења које омогућава истраживачима да остваре свој пуни потенцијал, уз подршку врхунским истраживачким пројектима и награђивање изврсности. Усмерен је на задржавање постојећих и привлачење нових научних кадрова што би допринело повећању укупног броја истраживача у Републици Србији. Посебан нагласак је на повећању броја младих, континуирани развој и унапређење њихових компетенција као и на њихово укључивање у научноистраживачки рад усмерен на решавање привредних и друштвених проблема. Такође, акценат је стављен и на јачање програма финансијске подршке, мобилности, и умрежавања са водећим светским научним институцијама, како би се повећала конкурентност српских научника на глобалном нивоу. Успостављањем таквих услова, Република Србија ће постати атрактивна дестинација за таленте, задржавајући научнике у земљи и пружајући им могућност да развијају своје каријере и доприносе решавању друштвених и привредних изазова.

У техничко-технолошким и другим примењеним научним областима, поред публикационе изврсности, треба вредновати технолошку и примењену изврсност. Технолошки резултати који су независно верификовани, примењени или комерцијализовани треба да имају бодовну и статусну еквиваленцију са одговарајућим категоријама радова у научним часописима. Посебним актом требало би да се утврде критеријуми за уговоре о истраживању и развоју са привредом, приходе од лиценци и интелектуалне својине, стандарде, методе мерења и техничке прописе настале на основу истраживања, као и документоване енергетске, еколошке, производне, здравствене, безбедносне или друге користи остварене применом резултата. У ове истраживачке резултате, односно у „еквивалентне истраживачке резултате”, могу се, у складу са посебним правилником којим се дефинишу критеријуми и начин њиховог вредновања, сврстати и следећи резултати: 1) Вредност уговора са индустријом, који обухватају истраживање, развој, пројектовање, израду прототипа, пилотирање, демонстрацију или развој новог техничког решења, уз обавезан доказ о уговору, техничком задатку, прихватању резултата и наплати, при чему се не признају рутинска мерења, консалтинг, набавка опреме и пролазни трошкови, а већи значај имају резултати примењени код наручиоца; 2) Приход од лиценци и интелектуалне својине, када се вреднује нето приход од лиценцирања патента, софтвера, know-how, базе података, индустријског дизајна или друге заштићене интелектуалне својине, уз доказ о лиценчном уговору, власништву и наплати, при чему се већи значај придаје понављајућим

и међународним приходима, уз избегавање двоструког бодовања истог резултата; 3. Стандарди, методе мерења и технички прописи када се вреднују истраживачки резултати који су званично уграђени у националне, европске или међународне стандарде, акредитоване методе мерења, техничке правилнике или обавезујуће прописе, уз доказ о усвајању, учешћу НИО и повезаности резултата са усвојеним документом, при чему се треба највише вредновати међународне стандарде и прописе засновани на оригиналном истраживању; 4) Документоване користи остварене применом резултата, који подразумевају кориснички верификоване мерљиве ефекте примене истраживачких резултата, као што су уштеда енергије и ресурса, смањење емисија и трошкова, повећање производње, квалитета, поузданости или безбедности, уз доказ о почетном стању, методологији мерења и периоду праћења, при чему се значај резултата одређује према величини и трајности ефекта, броју корисника и односу остварене користи и јавног улагања. То значи да за техничко-технолошке науке могу бити успостављена два равноправне система вредновања, тј. публикациону научну изврсност и технолошку/примењену изврсност при чему да врхунски, независно верификован и примењен технолошки резултат може да носи исту или већу тежину од рада у врхунском научном часопису.

Приликом вредновања научних резултата треба размотрити и укључивање такозваних *policy brief* докумената, када су засновани на резултатима спроведених научних истраживања и када имају доказану примену и утицај на креирање, спровођење или унапређење јавних политика

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност 2030
Укупан број радова објављен у часописима који се налазе међу 35% по импакт фактору у својој области- база Web of Science	Број	Web of Science	5280	6500
Број одбрањених докторских дисертација	Број	НИТРА	682	898

Мера 2.1. Унапређење научне изврсности

Ова мера подразумева успостављање савременог и међународно упоредивог оквира за идентификацију и вредновање научне изврсности, уз посебно препознавање и подршку најуспешнијим истраживачима у различитим научним областима. Оквир ће обезбедити транспарентније и мерљивије вредновање изузетних научних достигнућа, уз уважавање специфичности различитих научних дисциплина и квалитета, утицаја и међународне препознатљивости научних резултата. Мера подразумева и системско јачање институционалне, стручне и финансијске подршке истраживачима у припреми и реализацији пројеката на највишем нивоу европске научне конкуренције, посебно за пријаве на програме Европског истраживачког савета (ERC), кроз менторску и

административну подршку, развој истраживачких тимова и стварање подстицајног окружења за привлачење и задржавање врхунских истраживача. На тај начин допринеће се унапређењу квалитета и међународне видљивости научноистраживачког рада, јачању научне изврсности и повећању успешности истраживача из Републике Србије у добијању високо конкурентних европских истраживачких грантова.

Валидација наведених мера биће вршена кроз системско праћење ефеката унапређеног модела вредновања и награђивања научноистраживачких резултата, као и кроз процену ефеката измена Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава државног буџета акредитованим научноистраживачким организацијама. Унапређење модела вредновања и награђивања биће усмерено на успостављање транспарентнијег, правичнијег и научно утемељеног система који ће, поред квантитативних показатеља, у већој мери уважавати квалитет, изузетност, релевантност и дугорочни допринос научноистраживачких резултата, уз уважавање специфичности различитих научних области и фаза истраживачке каријере. Ефекти измена нормативног оквира за расподелу буџетских средстава пратиће се кроз анализу структуре и предвидивости финансирања научноистраживачких организација, њихове способности да одрже и развијају истраживачке капацитете, као и утицаја нових правила на квалитет и обим научне продукције. Валидација ће посебно обухватити праћење односа између начина вредновања научних резултата и расподеле финансијских средстава, како би се утврдило да ли систем подстиче научну изврсност, квалитет истраживања, развој људских ресурса и равномернији развој научноистраживачког система. На тај начин, успешност мера неће се процењивати само на основу усвајања нових прописа и процедура, већ пре свега кроз њихове стварне ефекте на понашање истраживача и НИО, квалитет научних резултата, правичност система вредновања и одрживост финансирања, уз могућност периодичног преиспитивања и прилагођавања модела у складу са уоченим ефектима и развојем научноистраживачког система.

Показатељ/и учинка	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Усвојен нови оквир за вредновање 10% изврсних истраживача по областима науке	0-Не 1-Да	НИТРА	-	1-Да
Број добијених ERC грантова	Број	НИТРА	3	5

Мера 2.2. Континуирана подршка врхунским истраживачким пројектима

Ова мера подразумева континуирану подршку врхунским научним истраживањима кроз програме Фонда за науку, са фокусом на пројектни систем финансирања. Она обухвата како пројекте фундаменталних истраживања која доприносе научној изврсности, тако и пројекте примењених истраживања, који су усмерени на решавање конкретних друштвених и привредних изазова. Подржавањем врхунских истраживања, тежи се јачању научних капацитета Србије, стварању нове вредности и доприноси дугорочном развоју науке и

друштва.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење континуитета, предвидивости и квалитета програма Фонда за науку, као и кроз процену њихове усклађености са националним научноистраживачким приоритетима. Обезбеђивање континуитета у спровођењу позива Фонда за науку пратиће се кроз редовност и предвидивост објављивања јавних позива, јасно дефинисане рокове и услове за учешће, доступност финансирања и континуирано укључивање различитих категорија научноистраживачких организација и истраживача. Развој и спровођење програма Фонда за науку у складу са националним приоритетима валидираће се кроз анализу структуре подржаних пројеката, њихове тематске и научне релевантности, доприноса развоју националних истраживачких капацитета и степена у којем резултати пројеката одговарају идентификованим развојним, друштвеним и стратешким потребама Републике Србије. Посебна пажња биће посвећена томе да усмереност програма према националним приоритетима не ограничи простор за научну иницијативу, фундаментална истраживања и истраживања која могу довести до нових научних сазнања чији се значај не може унапред предвидети. Успешност мера ће се зато процењивати не само кроз број реализованих позива и финансираних пројеката, већ и кроз квалитет и одрживост постигнутих резултата, развој истраживачких тимова, укључивање младих истраживача, међународну видљивост и примену резултата, уз периодично преиспитивање програма и њихово прилагођавање променама у научном, технолошком и друштвеном окружењу.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Фонд за науку, НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
% подржаних истраживача кроз програме подршке ФзН	%	ФзН	22,78	31
Број НИО подржаних кроз пројекте ФзН	Број	ФзН	145	145
Укупна вредност уговорених средстава кроз програме подршке ФзН	млрд. динара	ФзН	5,6	Повећање за 10% у односу на % БДП у 2025.

Мера 2.3. Развој и унапређење истраживачких компетенција и каријерних путева

Мера подразумева континуирани развој и усавршавање истраживачког кадра у Републици Србији. Обухвата подршку за усавршавање истраживача кроз учешће на научним скуповима у иностранству, подстицање објављивања научних публикација и организацију научних скупова у Републици Србији, учлањење у професионалне међународне организације, обезбеђивање неопходне доступности страних научних и технолошких информација за потребе научне, образовне и развојне делатности у Републици Србији,

постдокторско усавршавање у врхунским истраживачким институцијама у земљи и иностранству, као и увођење постдокторских пројеката у Републици Србији. Циљ мере је очување и развој људских ресурса у научноистраживачкој делатности, спречавање одлива постојећих кадрова, повећање броја истраживача и достизање европских стандарда у погледу броја истраживача по глави становника.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење њиховог доприноса развоју истраживачких капацитета, међународној мобилности, доступности научних знања и јачању научне сарадње домаћих истраживача са међународном научном заједницом. Обезбеђивање финансијске подршке за учешће истраживача на међународним научним скуповима и програмима усавршавања пратиће се кроз број подржаних истраживача, структуру учесника по научним областима и фазама каријере, као и кроз резултате остварене у виду нових научних контаката, сарадње, публикација и пројектних иницијатива. Доступност савремене научне и стручне литературе и електронских база података валидираће се кроз обим и структуру обезбеђених ресурса, број корисника и интензитет њиховог коришћења, као и кроз процену доприноса доступности научних информација квалитету и актуелности истраживачког рада. Подршка објављивању научних публикација и одржавању научних скупова у Републици Србији пратиће се кроз број и квалитет подржаних публикација и скупова, њихову научну видљивост, међународно учешће и допринос размени научних резултата и успостављању нових истраживачких веза. Финансирање трошкова боравка страних истраживача у Републици Србији валидираће се кроз број остварених посета, квалитет и интензитет реализоване научне сарадње, заједничке публикације, пројектне иницијативе, менторске и истраживачке активности, као и друге резултате који указују на трајнији карактер успостављених партнерстава. На тај начин, успешност мера неће се процењивати само према обиму пружене финансијске подршке, већ према њеном стварном доприносу квалитету научног рада, професионалном развоју истраживача, доступности савремених научних знања, интернационализацији истраживачког система и стварању одрживих облика међународне научне сарадње.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Народна библиотека Србије			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број истраживача који су учествовали на научним скуповима и састанцима радних тела у иностранству	Број	НИТРА	854	934
Број подржаних истраживача из Републике Србије кроз програм постдокторског усавршавања НИТРА	Број	НИТРА	17	22
Број међународних радионица организованих од стране НИО	Број	НИТРА	267	295

Мера 2.4. Имплементација програма за задржавање младих талената у земљи

Мера је усмерена на подстицање интересовања младих талентованих ученика и студената за научноистраживачки рад кроз стипендије и подршку у њиховом усавршавању, као и на укључивање младих истраживача у научне пројекте и програме кроз запошљавање у научноистраживачким организацијама. Мера обезбеђује финансијске бенефите и стабилну каријерну перспективу за младе истраживаче, са циљем да се унапреде услови за њихов научни рад, омогући више материјалних средстава за истраживања, као и могућности за усавршавање у земљи и иностранству, чиме се доприноси њиховом задржавању у земљи. Пакет мера за младе треба да обухвати запошљавање, каријерно вођење и напредовање, мобилност, стручно усавршавање и подршку самосталном истраживачком раду младих. Циљ је да се младим истраживачима обезбеди предвидив професионални пут, од докторских студија до самосталне научне каријере. То би могло бити реализовано кроз циљане конкурсе и вишегодишње програме који повезују запошљавање младих истраживача са почетним истраживачким средствима, мобилношћу, обукама и јасно дефинисаним критеријумима за напредовање у каријери.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење њиховог доприноса привлачењу, развоју и дугорочном задржавању младих и надарених истраживача у научноистраживачком систему Републике Србије. Стипендирање младих и надарених за научноистраживачки рад кроз циљане програме НИТРА валидираће се кроз број подржаних корисника, њихову успешност у образовању и истраживачком раду, наставак научне каријере и укључивање у истраживачке пројекте и тимове. Обезбеђивање финансијске подршке за реализацију програма Фонда за младе таленте, кроз стипендије и награде, пратиће се не само кроз број додељених стипендија и награда, већ и кроз даљи академски и професионални развој корисника, њихово укључивање у научноистраживачки рад и степен у којем се створени услови одражавају на њихово опредељење за наставак каријере у науци. Финансирање укључивања младих истраживача у научноистраживачки рад НИО валидираће се кроз број новоукључених истраживача, њихово учешће у истраживачким тимовима и пројектима, развој истраживачких компетенција, остварене научне резултате и могућност њиховог постепеног професионалног осамостаљивања. Посебно ће се пратити континуитет преласка младих талената из система стипендирања и подршке у конкретне истраживачке ангажмане, како би се утврдило да ли мере доприносе стварању одрживог каријерног пута у науци, а не само краткорочној финансијској подршци. На тај начин, успешност мера процењиваће се кроз њихов кумулативни ефекат на подмлађивање истраживачке заједнице, развој нових истраживачких кадрова, јачање капацитета НИО и смањење ризика од одлива младих и перспективних истраживача из научноистраживачког система Републике Србије.

Одговорна институција:	НИТРА
Органи партнери у спровођењу активности:	Фонд за младе таленте

Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број уписаних стипендиста стипендираних ученика средњих школа преко НИТРА-е	Број	НИТРА	415	450
Број уписаних стипендиста преко Фонда за младе таленте	Број	НИТРА	1611	1850
Број младих истраживача новоукључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	500	755

Мера 2.5. Привлачење научних кадрова из дијаспоре и иностранства

Мера подразумева стварање окружења које ће привући висококвалификоване истраживаче, како из дијаспоре тако и из иностранства, и обезбедити услове за њихово прикључивање научном раду у Републици Србији, који би евентуално водио ка дугорочном ангажману. Фокус је на истраживачима који су завршили докторске студије у иностранству или имају значајно радно искуство у међународним научноистраживачким институцијама. Иако већ постоји континуирани позив за повратак истраживача уз финансијску подршку Министарства у складу са одговарајућом Уредбом, ова мера предвиђа даље унапређење кроз измене законског оквира и увођење нових подстицаја.

Једна од активности у оквиру ове мере подразумева и успостављање платформе е-Дијаспора, која ће служити као евиденција истраживача из дијаспоре који су држављани Србије или имају српско порекло, као и оних који раде на научним пројектима релевантним за Републику Србију, омогућавајући им да остану повезани са научноистраживачком заједницом у Србији.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење њиховог доприноса успостављању трајних веза са научном и стручном дијаспором, стварању услова за повратак истраживача и укључивању стручњака из иностранства у научноистраживачки и иновациони систем Републике Србије. Финансирање програма „Тачка повратка” валидираће се кроз број подржаних стручњака, број остварених повратака и њихово укључивање у рад научноистраживачких организација, универзитета, привреде и других институција, као и кроз праћење научних, истраживачких, иновационих и других резултата остварених након повратка. Посебно ће се пратити одрживост успостављених ангажмана, могућност да се повратници укључе у дугорочне истраживачке тимове и пројекте, као и њихов допринос трансферу знања, технологија, искустава и међународних научних веза. Развој и одржавање платформе еДијаспора валидираће се кроз број регистрованих и активно укључених научника и стручњака из иностранства, број успостављених контаката и сарадњи, као и кроз број заједничких пројеката, публикација, истраживачких посета, менторских активности и других облика научне и стручне размене који произлазе из успостављених веза. На тај начин, успешност мера неће се процењивати само кроз број повратника или корисника платформе, већ пре свега кроз способност система да дијаспору укључи у дугорочне токове националног научноистраживачког развоја, да омогући циркулацију знања и искустава између домаћих и међународних истраживачких средина и да створи услове за повратак и

задржавање високообразованих и врхунских стручњака у Републици Србији.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Министарство спољних послова, Министарство просвете, Тачка повратка			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број истраживача повратника из иностранства укључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	80	90
Број истраживача страних држављана укључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	55	57
Успостављена платформа е-Дијаспора	0 – Не 1 – Да	НИТРА	0	1

Мера 2.6. Подизање капацитета запослених у НИТРА и радним телима НИТРА за ефикасније спровођење научних политика и програма

Ова мера подразумева континуирано унапређење знања и вештина запослених кроз организовање редовних обука на теме као што су управљање пројектима, финансијско управљање и анализа података. Поред тога, обезбедиће се подршка за учешће на семинарима, конференцијама и радионицама, као и организовање интерних семинара за размену идеја и најбољих пракси. Циљ је и подстицање сарадње између различитих сектора унутар НИТРА, као и успостављање система за редовну процену перформанси запослених са фокусом на конструктивне повратне информације. Мера такође укључује успостављање програма за размену запослених са другим министарствима и институцијама у иностранству, као и подстицање учешћа у међународним научним и истраживачким пројектима. Ове активности ће допринети подизању капацитета запослених у Министарству, побољшању њихових компетенција и укупне ефикасности у раду. Веома је важно да кадар који ради у министарствима и институцијама задуженим за научну политику буде активно укључен у сталне едукације, како у области управљања информационим системима и обраде података за припрему пројектних апликација, тако и у процесима евалуације пројеката. Поред тога, стручњаци морају бити обучени и у домену контроле и праћења финансијских токова, што омогућава ефикасно управљање средствима и обезбеђује да институције могу пружити релевантну подршку истраживачима, као и да

научни и финансијски резултати пројеката буду правилно и транспарентно евидентирани. Систематска едукација у овим областима представља кључни предуслов за квалитетно функционисање институција и успешну имплементацију научних програма.

У оквиру ове мере потребно је додатно ојачати капацитете за интеграцију друштвених и хуманистичких наука у решавање друштвених изазова и креирање јавних политика, кроз унапређење капацитета запослених у НИТРА, успостављање институционалних механизма повезивања са научноистраживачким организацијама из ових области и развој канала за ефикасније коришћење научних сазнања у различитим областима друштвеног живота.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење унапређења стручних, аналитичких и институционалних капацитета запослених у НИТРА, са циљем обезбеђивања ефикаснијег, транспарентнијег и квалитетнијег управљања програмима подршке научноистраживачкој делатности. Обуке запослених за коришћење савремених ИКТ алата и информационих система валидираће се кроз број обучених запослених, степен усвојених дигиталних компетенција и степен примене стечених знања у свакодневном раду, укључујући дигитализацију административних процеса, обраду и анализу података и унапређење система за праћење програма и пројеката. Обуке за евалуацију пројеката, финансијских извештаја и пружање техничке помоћи пратиће се кроз унапређење квалитета и уједначености поступака евалуације, смањење административних и процедуралних грешака, благовременост обраде пројектне документације и квалитет подршке која се пружа корисницима програма. Посебно ће се пратити способност запослених да применом стечених знања обезбеде доследну, објективну и на доказима засновану процену пројеката, као и ефикасно праћење реализације и финансијског управљања подржаним активностима. На тај начин, успешност мера неће се процењивати само кроз број реализованих обука, већ кроз њихов стварни ефекат на професионализацију рада НИТРА, квалитет управљања програмима, институционалну ефикасност, транспарентност поступака и способност система да одговори на све сложеније потребе савременог научноистраживачког и иновационог окружења.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НАЈУ			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број одржаних обука за коришћење савремених информационих технологија и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број	НИТРА НАЈУ	0	10
Број одржаних обука за техничку помоћ око апликације и евалуације пројеката и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број	НИТРА НАЈУ	0	10

Мера 2.7. Привлачење нових извора финансирања с циљем повећања улагања у науку

Ова мера подразумева јачање финансијске подршке за науку и иновације кроз развој стратегија за привлачење нових извора финансирања, као и успостављање системских механизма који омогућавају одржив раст инвестиција у научноистраживачки и иновациони систем. То обухвата унапређење партнерстава са државним органима и институцијама које деле приоритете у областима као што су здравље, технологија, дигитална трансформација и заштита животне средине, као и проширење извора финансирања кроз домаће грантове, приватне инвестиције, донације и друге облике подршке.

Посебан фокус мере јесте јачање учешћа домаћих научноистраживачких организација и фондова у међународним иницијативама, укључујући билатералне и мултилатералне програме, европске програме као што је Horizon Europe, као и регионалне и тематске програмске шеме. Успешније учешће у овим програмима омогућава мобилизацију значајних спољних средстава, подиже квалитет истраживања, унапређује кадровске и технолошке капацитете и јача позицију Србије у шири европски и глобални истраживачки простор.

Мера такође подразумева усаглашавање, измену и доношење нових подзаконских аката који ће омогућити подршку институционалним иницијативама, успостављајући регулаторни оквир који награђује институције за успешну сарадњу са привредним субјектима и иностраним партнерима, за квалитетно управљање истраживачким пројектима, пружање научних услуга, привлачење додатних средстава и унапређење институционалне финансијске одрживости.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење њиховог доприноса повећању способности научноистраживачких организација и истраживача да успешно приступе међународним изворима финансирања, као и кроз јачање разноврсности и одрживости извора финансирања научноистраживачке делатности. Пружање информативне, саветодавне и административне помоћи НИО и истраживачима у припреми апликација за програме ЕУ валидираће се кроз број корисника којима је подршка пружена, број припремљених и поднетих апликација, успешност у конкурсима, вредност одобрених средстава и број успостављених међународних партнерстава. Посебна пажња биће посвећена томе да пружена подршка допринесе развоју институционалних капацитета НИО за самосталну припрему и управљање међународним пројектима, како би ефекат мере био дугорочан и превазилазио појединачну подршку конкретним апликацијама. Успостављање механизма за привлачење приватних инвестиција и донација у науку валидираће се кроз број и вредност реализованих приватних улагања и донација, број успостављених партнерстава са привредом и другим донаторима, као и кроз структуру и одрживост додатних извора финансирања научноистраживачких активности. При томе ће се посебно пратити да мобилисање приватних средстава допуњује, а не замењује јавно финансирање науке, као и да се очувају научна аутономија, интегритет истраживачког процеса и јавни интерес. На тај начин, успешност мера процењиваће се кроз њихов стварни допринос повећању учешћа домаћих истраживача у европским програмима, развоју међународних партнерстава, диверсификацији извора финансирања и стварању стабилнијег и отпорнијег система подршке научноистраживачкој делатности.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	Фонд за иновациону делатност, Фонд за науку, НИО, Ресорна министарства			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Издвајања за научне и иновационе пројекте из других јавних извора (ван ресорног министарства) и донаторских програма (укупна вредност годишње)	Дин.	НИТРА	5,448,699,000	30% од укупног улагања у науку и иновације из буџета Републике Србије

ПЦ 3 – Јачање међународне позиције и интеграције науке у Републици Србији

У наредном периоду потребно је ојачати позицију Републике Србије у међународном научном и иновационом простору кроз повећано учешће истраживача, научноистраживачких организација, иновативних привредних субјеката и институција које финансирају науку и иновације у европским програмима и пројектима, развој билатералне

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Стопа успешности учесника из РС у Оквирном програму ЕУ за истраживање и иновације (Хоризонт Европа до децембра 2027. године)	%	Horizon Dashboard	15,56	17,00
Нето ЕУ допринос по истраживачу у Оквирном програму (кумулативно, Хоризонт Европа)	ЕУР/истраживач	Еуростат/ Horizon Dashboard	6,828	12,500
Укупан број земаља партнера институција из РС у оквирним програмима ЕУ	Број	Horizon Dashboard	116	117

и мултилатералне сарадње и јачање видљивости научних и иновационих резултата у свету.

Мера 3.1. Поддршка учешћу академског и привредног сектора у међународним научноистраживачким програмима и фондовима

Ова мера подразумева стимулисање учешћа истраживачких тимова из Србије у међународним мултилатералним програмима као што су Хоризонт Европа, COST, EUREKA, и Програм сарадње у дунавском региону, уз посебан фокус на интеграцију у European Open Science Cloud (EOSC) и друге европске иницијативе. Србија ће пружити континуирану подршку академском и привредном сектору, укључујући обуку истраживача

и успостављање посебних програма за младе истраживаче како би се повећале шансе за учешће у пројектима Европског истраживачког савета (ERC). Такође ће бити успостављена сарадња са Европским институтом за иновације и технологију (EIT) ради унапређења приступа иновативним технологијама.

Валидација наведених мера биће вршена кроз праћење степена укључености Републике Србије у европске и међународне програме за истраживање и иновације, као и кроз процену ефеката финансијске и институционалне подршке намењене истраживачима и научноистраживачким организацијама. Финансирање националне контрибуције за програм Хоризонт Европа и спровођење мера информисања, саветовања и подршке апликантима валидираће се кроз степен искоришћености расположивих могућности програма, број поднетих и одобрених пројектних предлога, вредност оствареног финансирања, број укључених НИО и истраживача, као и кроз број и квалитет успостављених међународних партнерстава. Посебно ће се пратити ефекат саветодавне и стручне подршке на успешност домаћих апликаната, развој институционалних капацитета за припрему и управљање европским пројектима и постепено повећање способности НИО да самостално приступају међународним изворима финансирања. Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће у програмима COST и EUREKA валидираће се кроз број истраживача и НИО укључених у ове програме, број успостављених истраживачких мрежа и партнерстава, учешће у заједничким пројектима, мобилност истраживача и друге облике међународне сарадње који произлазе из подршке. На тај начин, успешност мера неће се процењивати само кроз износ издвојених средстава и број подржаних активности, већ кроз њихов стварни допринос међународној интеграцији српске науке, повећању видљивости домаћих истраживача, приступу европским истраживачким мрежама и инфраструктурама, развоју дугорочних научних партнерстава и повећању способности Републике Србије да своје научноистраживачке потенцијале у потпуности укључи у европски истраживачки простор.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Одобрени ЕУ буџет за учеснике из Републике Србије (програм Хоризонт Европа)	ЕУР	НИТРА	124,000,000	-
Број одобрених EUREKA пројеката	Број	НИТРА	9	15
Процентуално учешће истраживача из Републике Србије у COST акцијама	%	НИТРА	97	98

Мера 3.2. Унапређење међународне научне сарадње и промоција научне дипломатије

Мера подразумева промоцију науке као кључних елемената у међународним односима кроз

научну дипломатију, као и јачање билатералне сарадње у области науке, технолошког развоја и иновација са кључним партнерима. Србија ће се активно укључити у међународне форуме, попут Глобалног партнерства за вештачку интелигенцију (GPAI) и УН Декаде наука за одрживи развој, како би осигурала глобално препознавање своје науке. Посебан приоритет биће имплементација УН Резолуције о Међународној декади наука за одрживи развој (2024–2033), коју је иницирала Република Србија и која је усвојена 25. августа 2023. године.

Мером се тежи проширење постојећих програма подршке кроз стратешку билатералну сарадњу, попут сарадње са НР Кином и Италијом, са нагласком на размену истраживача, заједничке пројекте и трансфер технологије, али и на повећање броја земаља са којима је успостављена активна билатерална сарадња.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење њиховог доприноса јачању међународне научне сарадње, научне дипломатије и позиционирању Републике Србије у европском и глобалном научноистраживачком простору. Унапређење билатералних споразума о научној сарадњи и развој активности научне дипломатије валидираће се кроз број и квалитет унапређених и нових облика институционалне сарадње, као и кроз број научноистраживачких организација и истраживача који су укључени у њихову реализацију. Реализација стратешких билатералних пројеката са европским земљама пратиће се кроз број подржаних пројеката, укључених НИО и истраживача, остварене научне резултате, заједничке публикације и даље пројектне иницијативе које произлазе из успостављене сарадње. Научна сарадња са Народном Републиком Кином у приоритетним областима валидираће се кроз обим и квалитет реализованих заједничких истраживања, број укључених институција и истраживача, размену истраживача и стварање дугорочних истраживачких партнерстава. Учешће у Fulbright програму академске размене са Сједињеним Америчким Државама пратиће се кроз број реализованих мобилности, укључених истраживача и универзитета, као и кроз резултате остварене током и након размене, укључујући успостављање нових научних веза и сарадничких иницијатива. Координација активности научне дипломатије и учешће у УН Декади наука за одрживи развој валидираће се кроз број реализованих активности, степен укључености домаћих научних институција и истраживача и њихово учешће у међународним иницијативама усмереним на одрживи развој. На тај начин, успешност активности процењиваће се не само кроз број реализованих споразума, пројеката и програма размене, већ пре свега кроз њихов стварни допринос изградњи трајних међународних партнерстава, повећању видљивости српске науке и коришћењу међународне научне сарадње као инструмента за остваривање националних научних, развојних и стратешких интереса.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Министарство спољних послова			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)

Број нових иницијатива за доношење међународних јавних политика у оквиру међународних организација у оквиру УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА	0	1
Број организованих догађаја и број присуства у оквиру имплементације УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА	1	5
Број држава са којима Република Србија има билатералну сарадњу	Број	НИТРА	14	20

Мера 3.3. Интеграција у међународне истраживачке инфраструктуре

Мера подразумева достизање вишег нивоа интеграције у међународне истраживачке инфраструктуре и унапређење улоге науке у међународним односима кроз активну научну дипломатију и сарадњу са угледним међународним институцијама, као што су CERN, Европски истраживачки центар (JRC), Европска лабораторија за молекуларну биологију (EMBL) и Обједињени институт за нуклеарна истраживања (JINR) у Дубни. Овом мером се постиже већи број споразума с овим организацијама, што ће омогућити српским истраживачима да се активно укључе у међународне пројекте и иницијативе. Повећањем броја српских научника који учествују у раду глобалних платформи, као и укључивањем Србије у европске конзорцијуме, стварају се услови за побољшање научних капацитета у земљи. Успостављање чврстих веза с међународним институцијама допринеће дужем одрживом развоју и позиционирању Републике Србије као значајног играча у светској научној заједници.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење степена и квалитета укључености Републике Србије у међународне истраживачке инфраструктуре и организације, као и кроз процену њиховог доприноса развоју домаћих истраживачких капацитета, међународној мобилности и доступности савремене истраживачке инфраструктуре и ресурса. Учешће у раду ЦЕРН-а и подршка српским истраживачима у ЦЕРН-у валидираће се кроз број и структуру укључених истраживача и НИО, њихово учешће у међународним истраживачким тимовима и експериментима, као и кроз научне резултате, технолошка знања и друге облике трансфера знања који произлазе из овог учешћа. Сарадња са Обједињеним институтом за нуклеарна истраживања у Дубни пратиће се кроз обим реализованих заједничких истраживања, мобилност истраживача, учешће домаћих институција у програмима и експериментима и резултате остварене кроз успостављена партнерства. Израда Мапе пута за истраживачку инфраструктуру Републике Србије валидираће се кроз њену употребу као стратешког инструмента за планирање развоја, приоритизацију улагања и повезивање националних капацитета са европским и међународним истраживачким инфраструктурама, уз редовно праћење реализације утврђених приоритета. Обезбеђивање финансијске подршке за учешће у међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама, укључујући ESFRI/ERIC, EOSC, GPAI, ICGEB и ORCID, валидираће се кроз број укључених институција и истраживача, степен коришћења доступних инфраструктура, података и сервиса, број реализованих међународних активности и пројеката, као и кроз научне и друге резултате који произлазе

из оваквог учешћа. На тај начин, успешност активности неће се мерити само формалним чланством или обезбеђеним приступом међународним инфраструктурама, већ степеном у којем домаћи истраживачи и НИО те могућности стварно користе за унапређење квалитета истраживања, развој инфраструктурних и људских капацитета, укључивање у велике међународне истраживачке иницијативе и јачање позиције Републике Србије у европском и глобалном истраживачком простору.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број потписаних споразума са међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама	Број	НИТРА	5	9
Број Европских конзорцијума истраживачке инфраструктуре у којима је Србија партнер	Број	НИТРА	3	6
Усвојена Мапа пута за истраживачку инфраструктуру	0 – Не 1 – Да	НИТРА	0	1

ПЦ 4 – Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања

Остваривањем овог циља обезбеђује се јачање интердисциплинарног приступа истраживањима, уравнотежен развој различитих научних области и систематско повећање друштвене релевантности резултата научноистраживачког рада. Посебна пажња посвећује се областима чији је потенцијал недовољно интегрисан у решавање савремених друштвених, економских и институционалних изазова, нарочито у доменима креирања јавних политика, управљања, образовног развоја, правних и друштвених аспеката научно-технолошког напретка, као и у проучавању и развоју културног, историјског и националног идентитета и очувању националног културног наслеђа у европским и светским оквирима. Овим циљем обезбеђује се да научна истраживања, поред доприноса технолошком и економском развоју, трајно доприносе друштвеној кохезији, демократском развоју, очувању идентитета и квалитету живота у Републици Србији.

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број радова у првих 10% најцитиранијих на 1000 истраживача	Број	Web of Science	50,1	79,0
Удео применљивих резултата (патенти, техничка решења) у укупним научним резултатима	%	НИТРА/еНаука	1,2	2,3

Мера 4.1. Повећање међусекторске интердисциплинарности

Подстицање интердисциплинарних и мултидисциплинарних истраживања која интегришу различите научне области и повезују научноистраживачки систем са јавним сектором, привредом и цивилним друштвом, ради комерцијализације научних сазнања, кроз мултидисциплинарне позиве Фонда за науку. Посебан акценат ставља се на укључивање друштвених и хуманистичких дисциплина у истраживања од националног значаја, како би се обезбедило свеобухватно сагледавање етичких, правних, друштвених, културних и образовних аспеката савремених развојних процеса. Овом мером подржава се развој интердисциплинарних приступа у друштвеним наукама, јачање њихове сарадње са природним, техничким и хуманистичким дисциплинама, као и креирање заједничких истраживачких оквира који доприносе бољем разумевању и решавању комплексних друштвених појава. Посебна пажња посвећује се истраживањима која имају примену у образовању, уз активно учешће истраживача из различитих научних области у заједничким националним и међународним истраживачким иницијативама.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење обима, квалитета и резултата интердисциплинарних истраживања, са посебним фокусом на способност научноистраживачког система да повезује различите научне области у решавању сложених научних, технолошких и друштвених изазова. Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката кроз Фонд за науку валидираће се кроз број подржаних пројеката, број и структуру укључених научних области, НИО и истраживачких тимова, као и кроз квалитет и научни допринос остварених резултата. Финансијска подршка интердисциплинарним истраживањима у приоритетним областима пратиће се кроз степен усмерености подржаних истраживања ка идентификованим националним приоритетима, њихову способност да интегришу знања и методе из различитих дисциплина и допринос решавању проблема који по својој природи превазилазе границе појединачних научних области. Посебно ће се пратити да подршка интердисциплинарним истраживањима не доведе до формалног повезивања различитих дисциплина без стварне научне интеграције, већ да резултира заједничким истраживачким приступима, новим знањима, методологијама, технологијама и решењима. Успешност активности процењиваће се и кроз број заједничких научних публикација, истраживачких резултата, пројектних иницијатива и других исхода који произлазе из сарадње различитих научних области, као и кроз могућност да се успостављени интердисциплинарни тимови и партнерства одрже и након завршетка појединачних програма финансирања. На тај начин, валидација ће бити усмерена не само на број финансираних интердисциплинарних пројеката, већ пре свега на стварни степен интеграције научних знања и њихов допринос развоју научне изврности,

иновацијама и решавању сложених развојних и друштвених изазова.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Фонд за науку			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Проценат финансираних истраживачких пројеката који укључују институције из различитих поља науке	%	НИО/ НИТРА/ Фонд за науку	65	74
Број посебних позива или програма који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИО/ НИТРА/ Фонд за науку	13	18
Број публикација у врхунским категоријама (M11, M12, M13, M14, M21a+ - M23) са коауторима из различитих поља науке	Број	НИО/е- Наука	220	650

Мера 4.2. Јачање истраживања у идентитетским наукама, очување и дигитализација културне баштине

Мера представља подршку развоју истраживања усмерених ка проучавању језичког, културног, историјског и друштвеног идентитета, као и очувању и интерпретацији материјалног и нематеријалног културног наслеђа Републике Србије у савременим европским и светским оквирима. Она обухвата подршку фундаменталним и примењеним истраживањима релевантним за образовање, културу, јавне политике и културну дипломатију, укључујући развој капиталних научних ресурса, као и међународну и регионалну научну сарадњу у овој области. Подршка се пружа и пројектима за дигитализацију архивске грађе, рукописа и других културних добара, као и изради критичких издања и база података ради очувања националног културног наслеђа и његове доступности научној и широј јавности.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење њиховог доприноса очувању, проучавању, дигитализацији и савременој интерпретацији научног и културног наслеђа, уз посебно уважавање значаја идентитетских и хуманистичких наука за разумевање друштвеног и културног развоја Републике Србије. Финансирање истраживачких пројеката Матице српске у области идентитетских и хуманистичких наука валидираће се кроз број подржаних пројеката, укључених истраживача и научних области, као и кроз квалитет и значај остварених научних резултата, публикација, студија и других облика научне

продукције. Посебно ће се пратити допринос ових истраживања систематском проучавању националног, културног и духовног наслеђа, развоју научне интерпретације историјских и савремених процеса и очувању научно утемељеног приступа питањима идентитета и културне баштине. Финансијска подршка за развој дигиталне инфраструктуре за очување научног и културног наслеђа валидираће се кроз број дигитализованих фондова, збирки, докумената и других извора, степен њихове доступности истраживачима и јавности, као и кроз успостављање одрживих система за њихово чување, обраду, претраживање и дугорочну употребу. Посебна пажња биће посвећена квалитету дигитализације, стандардизацији података, интероперабилности и могућности повезивања дигиталних ресурса са домаћим и међународним научним и културним платформама. На тај начин, успешност активности неће се мерити само бројем финансираних истраживања или дигитализованих материјала, већ њиховим стварним доприносом очувању националног наслеђа, развоју хуманистичких знања, доступности научних извора будућим генерацијама и јачању способности научноистраживачког система да наслеђе посматра као живу основу научног, културног и друштвеног развоја.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката) јавно доступних	Број	НИО/ НИТРА/	2907	3400
Број развијених или унапређених капиталних научних ресурса (речници, лексикони, енциклопедије, корпуси, атласи)	Број	НИО/ НИТРА	41	90
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/ НИТРА	5	14

Мера 4.3. Унапређење друштвене релевантности истраживања

Ова мера успоставља и унапређује механизме који обезбеђују да резултати научноистраживачког рада доприносе решавању кључних друштвених, економских, културних и институционалних изазова Републике Србије. Механизми између осталог укључују и организоване обуке за доносиоце одлука о значају коришћења научних истраживања за доношење одлука заснованих на подацима. У исто време се истраживачи

подстичу на припрему докумената и анализа јавних политика (M120). Ова мера подразумева подстицање истраживања која имају јасан потенцијал за примену у креирању, спровођењу и евалуацији јавних политика, као и развој и примену методологија за вредновање друштвеног утицаја научних резултата, уз јачање сарадње научних институција са органима јавне власти и другим релевантним друштвеним актерима, са циљем развоја студија јавних политика и препорука заснованих на подацима за унапређење јавних политика и демократских процеса.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење степена у којем се научноистраживачки потенцијал повезује са јавним и привредним сектором и претвара у конкретне развојне, друштвене и јавнополитичке резултате. Обезбеђивање финансијских средстава за успостављање и реализацију стратешких партнерстава НИО са јавним и привредним сектором валидираће се кроз број успостављених партнерстава, њихову трајност и садржај, број реализованих заједничких активности и пројеката, као и кроз конкретне резултате настале сарадњом научноистраживачких организација, јавног сектора и привреде. Покретање националних истраживачких програма за стратешка подручја од посебног друштвеног значаја пратиће се кроз број реализованих програма и укључених НИО и ресорних институција, обим истраживачких активности, квалитет остварених резултата и њихову усмереност ка питањима од дугорочног значаја за друштвени и развојни интерес Републике Србије. Посебно ће се процењивати способност ових програма да повежу научна знања различитих области са потребама јавног сектора и да обезбеде континуирану научну основу за доношење одлука у областима од стратешког значаја. Финансирање трансфера истраживачких резултата у креирање јавних политика валидираће се кроз број научних резултата који су преведени у анализе, препоруке, стратешке документе, мере и друге инструменте јавних политика, као и кроз праћење степена њиховог прихватања и примене од стране надлежних институција. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број финансираних партнерстава, програма или истраживања, већ кроз њихову способност да створе трајне везе између науке, јавног сектора и привреде, да научне резултате учине релевантним за решавање конкретних друштвених изазова и да обезбеде да се научно знање систематски и одговорно уграђује у процесе јавног одлучивања и дугорочног развоја Републике Србије.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Привредна комора Србије, Ресорна министарства			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број израђених докумената категорије M121 и M122	Број	НИО/НИТРА	8	18
Број јавних институција које су успоставиле сарадњу са НИО око креирања докумената јавних политика	Број	НИО/Ресорна министарства/управа	61	105

заснованих на научним анализама				
Број истраживачких пројеката са документованом применом у јавним политикама	Број	НИО/НИТРА	31	70

ПЦ 5 – Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије

Друштвене и хуманистичке науке имају своје особености, па би и мерљивост резултата, као и искоришћеност њиховог потенцијала у пракси требало њима прилагодити. Истраживања из области друштвених и хуманистичких наука треба да буду усмерена на решавање конкретних и актуелних друштвених проблема уз вођење рачуна о потреби спровођења фундаменталних истраживања, као што су: истраживања културне баштине; идентитетско специфична истраживања; проучавање и развој културног, историјског и националног идентитета и очување националног културног наслеђа у европским и светским токовима; спровођење и примена резултата истраживања у области образовања, јавних политика, туризма, људских и мањинских права, као и резултата истраживања која воде ка бољем разумевању друштвених и културних изазова; сарадња и комуникација са научном, стручном и широм друштвеном заједницом, при чему је приоритетна сарадња са сродним институцијама у региону, с посебном усмереношћу на институције и организације аутохтоног српског становништва у суседним земљама, као и центрима науке и културе у свим словенским земљама.

Развој друштвених и хуманистичких наука представља један од предуслова за целокупни научни и друштвени напредак. Друштвене и хуманистичке науке омогућавају критичко промишљање друштвених токова, тумачење културних и историјских процеса, као и разумевање људског понашања. Својим сазнањима такође доприносе разумевању друштвених односа, образовних процеса, језичке и културне разноликости, као и развоју јавних политика које подстичу инклузивност и одрживост. Стога је неопходно да Стратегија науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије 2026-2030. покаже разумевање предмета, циљева и примене резултата истраживања у ДХ наукама, како би њихов потенцијал био у потпуности искоришћен у решавању друштвених изазова и у одговору на кључне глобалне кризе.

У оквиру овог посебног циља нарочит значај имају истраживања у областима националне безбедности, одбране, спољне политике, управљања кризама и стратегијског планирања, која обезбеђују научну основу за креирање јавних политика и доношење стратешких одлука Републике Србије

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број чланстава Србије у европским конзорцијумима истраживачке инфраструктуре за ДХН (ERIC)	Број	НИТРА	3	6
Број истраживачких пројеката из области ДХН који примењују методе вештачке интелигенције	Број	НИТРА/Фонд за науку	0	7

Мера 5.1. Уважавање специфичности приликом вредновања резултата истраживања и научног доприноса у области друштвених наука

У области друштвених и хуманистичких наука мере ће бити усмерене на успостављање уравнотеженог система вредновања научних резултата који уважава специфичности различитих облика научног стваралаштва, укључујући научне монографије, поглавља у научним монографијама и научне чланке, уз примену одговарајућих квантитативних и квалитативних критеријума који омогућавају свеобухватну процену научног доприноса. Истовремено, јачаће се координација истраживачких активности у циљу ефикаснијег коришћења постојећих научних капацитета. Значајан ефекат мера биће и јачање повезаности научноистраживачких организација са органима државне управе и другим институцијама кроз развој механизма за ангажовање научне експертизе и коришћење резултата истраживања у процесима креирања и спровођења јавних политика. Приликом дефинисања програма финансирања научноистраживачких активности посебна пажња биће посвећена утврђивању приоритетних истраживачких области у складу са потребама друштвеног развоја Републике Србије, уз истовремено очување подршке истраживањима од дугорочног научног и националног значаја, укључујући истраживања културног наслеђа, националног идентитета, друштвених процеса и других тема од регионалног, националног и локалног значаја. Посебно ће се подстицати развој демографских и интердисциплинарних истраживања усмерених на разумевање кључних демографских процеса, укључујући депопулацију, природно кретање становништва и миграције, како би се обезбедила научна основа за креирање и спровођење дугорочних јавних политика у овој области. Реализација овог циља валидираће се кроз праћење квалитета и разноврсности научних резултата у области друштвених и хуманистичких наука, учешћа ових области у националним истраживачким програмима, броја реализованих истраживања од националног и друштвеног значаја, коришћења научних резултата у процесима креирања јавних политика, као и развоја институционалних механизма за подршку истраживањима која доприносе разумевању и решавању кључних друштвених изазова.

Валидација наведених активности биће вршена кроз системско праћење начина на који се резултати друштвених наука вреднују, подржавају и преводе у научно утемељене основе за креирање и унапређење јавних политика. Развој критеријума и методологије за вредновање

результата у друштвеним наукама валидираће се кроз њихову примену у различитим научним областима, проверу њихове мерљивости, транспарентности и упоредивости, као и кроз процену у којој мери адекватно препознају различите облике научног доприноса карактеристичне за друштвене науке. Финансијска подршка истраживачким пројектима у приоритетним областима друштвених наука пратиће се кроз број и структуру подржаних пројеката, укључене истраживаче и НИО, квалитет научних резултата и њихову релевантност за друштвене и развојне потребе Републике Србије. Програм израде експертиза и студија за потребе јавних политика валидираће се кроз број израђених анализа и експертиза, њихову научну заснованост, квалитет препорука и степен у којем су резултати коришћени у припреми, изменама или спровођењу јавних политика. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број израђених методологија, финансираних пројеката или студија, већ кроз њихов стварни допринос развоју друштвених наука, унапређењу квалитета научног вредновања и успостављању поуздане, научно засноване везе између истраживања друштвених процеса и доношења одлука од јавног значаја.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Фонд за науку, Ресорна министарства			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Удео научних радова, научних монографија и поглавља у монографијама у укупном броју вреднованих научних резултата у друштвеним наукама	%	НИТРА	21	30
Проценат финансираних пројеката у друштвеним наукама који су усмерени на приоритетна питања од националног, регионалног или локалног значаја	%	НИТРА Фонд за науку	90	96
Број експертиза, анализа и студија из друштвених наука израђених за потребе државних органа и институција	Број	НИО/ НИТРА	19	45

Мера 5.2. Усмеравање друштвених наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа

Потребно је да се развој друштвених наука усмери у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа па је зато од великог значаја примена и развој вештачке интелигенције у овој области. Питања повезана са етиком вештачке интелигенције тичу се и друштвених наука (најпре етике као филозофске дисциплине). Регулатива у области вештачке интелигенције треба да буде у складу са хуманистичким опредељењем да она

треба да служи човеку, а не човек њој. То се тиче првенствено правних, али и политичких и социолошких наука. Применом вештачке интелигенције у образовању револуционише се питање науке у области образовања, социологије и сл. Због тога је веома важно да се у истраживања која се тичу вештачке интелигенције укључе и стручњаци из области друштвених наука.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење степена у којем се интердисциплинарни и мултидисциплинарни приступи развијају као трајни елемент истраживачке праксе у друштвеним наукама, као и кроз процену њиховог доприноса повезивању различитих научних дисциплина и отварању нових истраживачких перспектива. Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката у друштвеним наукама кроз посебне програме и позиве валидираће се кроз број подржаних пројеката, број и структуру укључених научних области, НИО и истраживачких тимова, као и кроз квалитет научних резултата који настају интегрисањем различитих теоријских, методолошких и истраживачких приступа. Финансирање мултидисциплинарних програма у друштвеним наукама пратиће се кроз број реализованих програма и учесника, степен повезивања различитих научних области и институција, као и кроз резултате сарадње који доприносе свеобухватнијем разумевању сложених друштвених процеса и појава. Подстицање и популаризација интердисциплинарности кроз организовање догађаја и панела валидираће се кроз број и структуру реализованих активности, учешће истраживача из различитих дисциплина, успостављене нове облике сарадње и иницијативе које произлазе из ових сусрета, као и кроз њихов допринос развоју истраживачке културе која подстиче дијалог између научних области. Посебно ће се пратити да интердисциплинарност не остане само на нивоу формалног учешћа различитих дисциплина, већ да доведе до стварног прожимања знања, метода и истраживачких перспектива и до стварања нових научних увида. На тај начин, успешност активности неће се мерити само бројем финансираних пројеката, програма или организованих догађаја, већ њиховим стварним доприносом развоју нових истраживачких веза, интеграцији научних знања и јачању способности друштвених наука да сложене друштвене изазове сагледавају целовито, критички и научно утемељено.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Фонд за науку, Фонд за иновациону делатност, Центар за промоцију науке (ЦПН)			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Проценат финансираних истраживачких пројеката у друштвеним наукама који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО, НИТРА, Фонд за науку	75	84
Број заједничких научних публикација насталих као резултат интердисциплинарних и	Број	НИТРА	550	630

мултидисциплинарних истраживања				
Број програма Фонда за науку и фонда за Иновациону делатност који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИТРА, Фонд за науку	13	18

Мера 5.3. Унапређење видљивости резултата научних истраживања у области друштвених наука

Видљивост резултата научних истраживања у области друштвених наука могуће је унапредити уврштавањем научних часописа из различитих области у друштвеним наукама на WoS и Scopus базу. Ти часописи треба да буду доступни како на српском језику и ћириличном писму, тако и на енглеском језику (или другом језику међународне научне комуникације у тој научној области). Док се не оствари тај циљ, потребно је створити буџетске услове за плаћање котизације за објављивање радова из друштвених наука у већ ранжираним међународним часописима на наведеним индексним базама.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење доступности, квалитета и видљивости научних резултата у области друштвених наука, са посебним фокусом на унапређење услова за њихово објављивање, ширење и доступност научној и широј јавности. Обезбеђивање финансијске помоћи за издавање у научним часописима из области друштвених наука валидираће се кроз број подржаних публикација и часописа, структуру и квалитет објављених радова, као и кроз показатеље њихове научне видљивости, цитираности и укључености у релевантне домаће и међународне научне базе. Посебно ће се пратити да финансијска подршка допринесе јачању квалитета домаћих научних часописа и повећању њихове међународне препознатљивости, уз очување научне уређивачке аутономије и стручних критеријума. Финансирање отвореног приступа и дигиталне дисеминације резултата друштвених наука валидираће се кроз број публикација и других научних резултата доступних у отвореном приступу, број корисника и приступа дигиталним садржајима, као и кроз степен њихове видљивости и коришћења у научној заједници и ширем друштвеном контексту. Пратиће се и развој дигиталних канала за дисеминацију научних резултата, њихова повезаност са релевантним научним платформама и могућност дугорочног очувања и приступа дигиталним садржајима. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број финансираних публикација или обезбеђених приступа, већ кроз њихов стварни допринос квалитету, доступности и међународној видљивости резултата друштвених наука, као и јачању улоге научног знања у ширем друштвеном и јавном простору.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Центар за промоцију науке			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)

Број научних публикација из друштвених наука доступних у отвореном приступу (open access)	Број	НИТРА	860	950
Удео пројеката из области друштвених наука у укупном броју пројеката из свих научних области, финансираних од стране Центра за промоцију науке	%	НИО/ НИТРА/ Центар за промоцију науке	17,65	40

Мера 5.4. Јачање капацитета друштвених наука за креирање јавних политика

Ова мера подразумева подршку истраживањима која анализирају економске, демографске, социјалне, политичке и безбедносне процесе, уз развој анализа јавних политика и препорука заснованих на доказима за унапређење јавних политика и демократских процеса. Подршка обухвата и израду стратегијских анализа, процена, сценарија и предлога практичне политике у областима националне безбедности, одбране, спољне политике, управљања кризама, стратегијског планирања и другим областима од стратешког значаја за Републику Србију. Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење степена у којем се резултати друштвених наука систематски преводе у научно засноване препоруке и користе као основа за креирање, спровођење и унапређење јавних политика. Финансирање израде policy студија и препорука заснованих на резултатима друштвених наука валидираће се кроз број израђених студија, анализа и препорука, њихов научни квалитет, методолошку заснованост и релевантност за конкретне јавнополитичке изазове, као и кроз степен у којем су њихови налази разматрани, прихваћени или примењени од стране надлежних институција. Посебно ће се пратити да препоруке буду засноване на проверљивим подацима и научним доказима, уз јасно раздвајање научних налаза од вредносних и политичких одлука, како би се очувала независност научног рада и интегритет процеса јавног одлучивања. Обуке за доносиоце одлука о коришћењу резултата друштвених наука у јавним политикама валидираће се кроз број реализованих обука и учесника, степен усвојених знања и способности за тумачење и примену научних резултата, као и кроз праћење њихове практичне употребе у припреми и спровођењу јавнополитичких мера. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број израђених студија или обучених доносилаца одлука, већ кроз стварну способност система да научна сазнања из друштвених наука учини доступним, разумљивим и употребљивим у процесима јавног одлучивања, уз очување научне аутономије, критичког мишљења и одговорности институција које доносе коначне одлуке.

Одговорна институција:	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Ресорна министарства			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број израђених policy студија и препорука	Број	НИО/ НИТРА	8	18

Број обука или радионица за доносиоце одлука	Број	НИО/ НИТРА	56	80
--	------	---------------	----	----

Мера 5.5. Усмеравање хуманистичких наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа

У области хуманистичких наука потребно је усмерити истраживања на развој културног, историјског, језичког и националног идентитета и очување националног културног наслеђа у европским и светским оквирима. Такође је потребно спроводити и примењивати истраживања у области образовања, јавних политика, туризма, друштвених и културних иновација, људских и мањинских права, као и истраживања која воде бољем разумевању и решавању културних и друштвених изазова, развоју и унапређивању образовања и других цивилизацијских стандарда у српском друштву. Осим тога, потребно је подржати друштвено релевантна истраживања интердисциплинарног и мултидисциплинарног карактера, са циљем дисеминације знања и унапређења блиске сарадње и комуникације са научном, стручном и широм друштвеном заједницом, при чему је приоритетна сарадња са сродним институцијама у региону, са посебном усмереношћу на институције и организације аутохтоног српског становништва у суседним земљама, као и центрима науке и културе у свету и свим словенским земљама.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење развоја интердисциплинарних приступа у хуманистичким наукама и њиховог доприноса целовитом проучавању културног, историјског и идентитетског наслеђа Републике Србије. Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама валидираће се кроз број подржаних пројеката, број и разноврсност укључених научних дисциплина, НИО и истраживача, као и кроз квалитет научних резултата насталих повезивањем различитих теоријских, методолошких и истраживачких приступа. Посебно ће се пратити да интердисциплинарност доводи до стварне интеграције знања, а не само до паралелног учешћа истраживача из различитих области, као и да омогућава нове научне увиде који не би били могући у оквиру једне дисциплине. Обезбеђивање финансијских средстава за истраживачке пројекте у области културне баштине и идентитетских питања кроз интердисциплинарни приступ валидираће се кроз број реализованих истраживања, укључене институције и научне области, као и кроз резултате који доприносе научном проучавању, документовању, тумачењу и очувању материјалног и нематеријалног културног наслеђа и разумевању сложених процеса формирања и трансформације идентитета. Пратиће се и степен у којем резултати ових истраживања доприносе развоју научних база података, публикација, дигиталних ресурса, изложбених и других облика научне и културне дисеминације, као и њиховој доступности домаћој и међународној научној заједници. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број финансираних пројеката, већ кроз њихов стварни допринос развоју хуманистичких наука, очувању и научној интерпретацији културне баштине, разумевању идентитетских процеса и јачању способности научног система да сложене историјске, културне и друштвене појаве сагледава целовито, критички и научно утемељено.

Одговорна институција:	НИТРА
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Фонд за науку, Матица српска

Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна Вредност (2025)	Циљана Вредност (2030)
Проценат финансираних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама, који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО/ НИТРА/ Фонд за науку	80	86
Број истраживачких пројеката у хуманистичким наукама усмерених на проучавање културне баштине, идентитетских и језичких питања кроз интердисциплинарни приступ	Број	НИО/ НИТРА/ Фонд за науку	18	22

Мера 5.6. Очување и дигитализација културне баштине

Ова мера односи се на подршку пројектима за дигитализацију архивске грађе, рукописа и културних добара, уз развој критичких издања и база података ради очувања националног културног наслеђа и његове доступности научној и широј јавности.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење степена дигиталне трансформације хуманистичких наука и њеног доприноса очувању, доступности, обради и научном коришћењу материјалних и документарних извора од значаја за истраживачки рад. Финансијска подршка програмима дигитализације у хуманистичким наукама валидираће се кроз број подржаних програма и институција, обим дигитализованих садржаја, степен њихове доступности истраживачима, као и кроз могућност њиховог даљег коришћења у научним истраживањима, настави и другим облицима научне и културне дисеминације. Дигитализација рукописа, докумената и артефаката од научног значаја пратиће се кроз број и врсту дигитализованих јединица, квалитет и стандардизацију дигиталних записа, успостављене системе за њихово чување и претраживање, као и кроз број корисника и интензитет коришћења дигиталних ресурса. Посебно ће се пратити да процес дигитализације не представља само техничко преношење грађе у дигитални формат, већ да омогући њену дугорочну заштиту, систематизацију, научну обраду, повезивање са другим релевантним збиркама и њену доступност будућим генерацијама истраживача. Важан аспект валидације биће и степен примене заједничких стандарда за метаподатке, дигитално очување и интероперабилност, како би дигитализована грађа могла да буде укључена у шире националне и међународне научне и културне инфраструктуре. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број дигитализованих рукописа, докумената и артефаката, већ кроз њихов стварни допринос очувању научног и културног наслеђа, унапређењу истраживачких могућности и стварању трајне дигиталне основе за развој савремених хуманистичких наука.

Одговорна институција:	НИТРА
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Министарство културе

Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката)	Број	НИО/ НИТРА	2907	3400
Број објављених критичких издања	Број	НИО/ НИТРА	141	165
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/ НИТРА	5	13

Мера 5.7. Интердисциплинарна сарадња и међународна видљивост

У склопу ове мере пропaгира се успостављање програма који повезују друштвене и хуманистичке науке са природно-математичким и медицинским наукама, као и и техничко-технолошким и биотехничким наукама, уз подстицање учешћа у међународним пројектима и мрежама ради размене знања и повећања видљивости.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење развоја институционалне, научне и међународне сарадње у друштвено-хуманистичким наукама, са посебним фокусом на њен допринос повезивању истраживачких капацитета и подизању квалитета и међународне видљивости научне продукције. Финансирање интердисциплинарне сарадње НИО у друштвено-хуманистичким наукама валидираће се кроз број успостављених облика сарадње, број укључених НИО, истраживача и научних дисциплина, као и кроз број и квалитет заједничких истраживања, публикација, научних скупова и других резултата насталих као последица сарадње. Посебно ће се пратити да сарадња доведе до стварног повезивања различитих истраживачких перспектива и институционалних капацитета, а не само до формалног учешћа више организација у истим активностима. Обезбеђивање финансијских средстава за подршку међународним партнерствима и заједничким публикацијама у хуманистичким наукама валидираће се кроз број успостављених међународних партнерстава, број реализованих заједничких истраживања и публикација, учешће домаћих истраживача у међународним научним мрежама, као и кроз међународну видљивост и научни утицај резултата насталих у оквиру ових партнерстава. Пратиће се и способност успостављених партнерстава да се одрже и развијају након завршетка појединачне финансијске подршке, као показатељ њихове научне и институционалне одрживости. На тај начин, успешност активности неће се мерити само бројем реализованих сарадњи или заједничких публикација, већ њиховим стварним доприносом стварању трајних научних веза, размени знања и методологија, укључивању домаћих истраживача у међународне научне токове и јачању позиције друштвено-хуманистичких наука Републике Србије у европском и ширем међународном научном простору.

Одговорна институција:	НИТРА
Органи партнери у спровођењу активности:	НИО, Фонд за науку

Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Број интердисциплинарних пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ Фонд за науку	65	75
Број међународних партнерстава и пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ Фонд за науку	207	250
Број заједничких публикација са страним институцијама	Број	НИО/ НИТРА	5010	7500

ПЦ 6 – Унапређење управљања, ефикасности и одрживости система науке

Посебан циљ 6 усмерен је на унапређење управљања, институционалне ефикасности и дугорочне одрживости система науке у Републици Србији. Остваривање овог циља подразумева јачање управљачких и институционалних капацитета, унапређење оквира за планирање и коришћење ресурса, као и подстицање функционалне сарадње и тематске специјализације научноистраживачких организација кроз удруживање људских, инфраструктурних и програмских капацитета, ради повећања ефикасности јавних улагања и конкурентности националног научног система. Посебан циљ 6 има хоризонталну улогу у реализацији посебних циљева 1–5, кроз унапређење институционалних механизма, транспарентности и дугорочне одрживости система.

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Удео НИО са организационом структуром усклађеном са стандардизованим моделом	%	НИТРА	-	45
Удео НИО са уведеним професионалним управљачким позицијама	%	НИТРА	-	35
Удео НИО са усвојеним стратешким плановима истраживања усклађеним са приоритетима привреде и друштва	%	НИТРА	-	55

Мера 6.1. Јачање управљачких и институционалних капацитета научноистраживачких организација

Мера 6.1. тиче се подршке научноистраживачким организацијама у развоју институционалних стратегија, управљачких капацитета и професионалних структура подршке истраживању (пројектни менаџмент, трансфер технологије, финансије и правни послови), као и унапређења система мониторинга, извештавања и институционалног учинка.

Предлаже се израда смерница за рад управљачких тела научноистраживачких организација, са циљем унапређења квалитета управљања, јаснијег дефинисања улога и одговорности и обезбеђивања транспарентнијег и ефикаснијег процеса доношења одлука. Смерницама би били обухваћени управни одбори института, као и одговарајући органи управљања факултета, пре свега савети факултета. Смернице би требало да прецизирају надлежности и одговорности ових тела, начин припреме и доношења одлука, принципе рада и поступања у случају потенцијалних сукоба интереса, као и механизме праћења спровођења донетих одлука. Посебна пажња била би посвећена успостављању јасних механизма извештавања, како унутар самих НИО, тако и према другим релевантним актерима, чиме би се допринело већој одговорности и транспарентности у управљању научноистраживачким организацијама.

Валидација наведених активности биће вршена кроз систематско праћење унапређења организационе структуре, управљачких механизма и институционалних капацитета научноистраживачких организација, уз очување њихове научне и институционалне аутономије. Анализа постојећег модела организационе структуре НИО валидираће се кроз идентификацију постојећих организационих и управљачких решења, утврђивање њихових предности и ограничења и процену могућности за повећање ефикасности, јасноће одговорности и функционалности унутрашње организације. Развој стандардизованог модела организационе структуре НИО пратиће се кроз степен јасног раздвајања управљачких, стручних и оперативних функција, дефинисаност одговорности и надлежности радних позиција и могућност примене модела у различитим типовима научноистраживачких организација, без нарушавања њихових специфичности. Израда смерница за рад управљачких тела НИО валидираће се кроз јасно дефинисање надлежности, одговорности и начина рада управних одбора института и одговарајућих органа управљања факултета, као и кроз успостављање транспарентних процедура доношења одлука, извештавања и праћења њиховог спровођења. Посебно ће се пратити да предложена организациона и управљачка решења доприносе већој одговорности и транспарентности институција, али да истовремено не доводе до прекомерне централизације, преклапања надлежности или нарушавања постојећих законом утврђених управљачких функција и институционалне аутономије. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз израду анализа, модела и смерница, већ кроз њихову применљивост, јасноћу, прихваћеност у научноистраживачкој заједници и стварни допринос ефикаснијем, одговорнијем и транспарентнијем управљању

НИО. Одговорна институција	НИТРА
Органи партнери у спровођењу мере:	НИО

Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Удео НИО са организационом структуром усклађеном са дефинисаним моделом	%	НИТРА	/	45
Удео НИО са уведеним смерницама за рад Управног одбора	%	НИТРА	/	35

Мера 6.2. Удруживање капацитета и тематска специјализација ради повећања ефикасности и конкурентности система

Ова мера подразумева подстицање функционалне међуинституционалне сарадње и удруживања људских, инфраструктурних и програмских ресурса, развоја тематских истраживачких платформи и центара изврности, као и мисијски оријентисаних истраживачких и иновационих иницијатива у приоритетним областима од националног значаја, ради постизања критичне масе, веће ефикасности коришћења јавних ресурса и међународне конкурентности.

Валидација наведених активности биће вршена кроз систематско праћење развоја управљачких и оперативних капацитета НИО, са циљем да се обезбеде професионалнији, компетентнији и одговорнији модели управљања научноистраживачким организацијама. Анализа постојећих управљачких и оперативних капацитета валидираће се кроз идентификацију расположивих кадровских ресурса, структура одговорности, нивоа компетенција и постојећих организационих ограничења, уз утврђивање потреба за њиховим даљим развојем. Дефинисање нових стандарда компетенција и критеријума за избор и евалуацију управљачких кадрова пратиће се кроз јасноћу и мерљивост утврђених критеријума, њихову применљивост на различите типове НИО и способност да обезбеде избор кадрова на основу стручности, искуства, управљачких способности и интегритета. Увођење професионалних управљачких и оперативних позиција валидираће се кроз број и структуру успостављених позиција, јасно дефинисане описе послова и одговорности, као и кроз процену њиховог доприноса ефикасности свакодневног функционисања НИО. Успостављање механизма финансијске подршке за ангажовање управљачких кадрова пратиће се кроз број подржаних НИО, начин коришћења средстава и ефекте ангажовања професионалних управљачких кадрова на организациону и финансијску ефикасност институција. Развој и имплементација програма обука за управљачке и лидерске компетенције валидираће се кроз број реализованих програма и полазника, степен усвојених компетенција и примену стечених знања у управљачкој пракси, као и кроз праћење дугорочног професионалног развоја управљачких кадрова. Посебно ће се пратити да професионализација управљања не доведе до удаљавања управљачких структура од основне научне мисије НИО, већ да обезбеди боље повезивање научне, управљачке и оперативне функције. На тај начин, успешност активности неће се мерити само бројем успостављених позиција, ангажованих кадрова или реализованих обука, већ њиховим стварним доприносом професионализацији управљања, јаснијој расподели одговорности, ефикаснијем коришћењу ресурса и дугорочној институционалној одрживости НИО.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:	НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Удео НИО са уведеним професионалним управљачким и оперативним позицијама (нпр. пројектни менаџер, менаџер за трансфер технологија, менаџер за развој пословања.	%	НИТРА	/	>20
Број запослених и радно ангажованих лица на новим позицијама	Број	НИТРА	/	>30
Повећање сопствених прихода НИО	%	НИТРА	/	>20

ПЦ 7 Унапређење доприноса науке развоју одбрамбених способности Републике Србије

Циљ ове мере је успоставити механизам редовних годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и других релевантних државних органа ради усклађивања научноистраживачких приоритета са потребама развоја система одбране и унапређења међусобне сарадње. Степен унапређења доприноса научноистраживачког система развоју одбрамбених способности Републике Србије пратиће се кроз степен усклађености научноистраживачких приоритета са идентификованим потребама система одбране, јачање научних, технолошких и инфраструктурних капацитета од значаја за одбрану, као и кроз развој и примену технологија двоструке намене. Посебна пажња биће посвећена унапређењу сарадње научноистраживачких организација и високошколских установа са Министарством одбране и субјектима одбрамбене индустрије, са циљем ефикаснијег преноса научних сазнања, технологија и иновативних решења у системе одбрамбене примене. Успешност ће се процењивати и кроз способност научноистраживачког система да благовремено препознаје будуће безбедносне и технолошке изазове и да развија научне и технолошке одговоре који доприносе отпорности, технолошкој самосталности и дугорочној модернизацији система одбране. На тај начин, допринос науке неће се сагледавати само кроз број реализованих истраживања и пројеката, већ кроз њихову стварну научну, технолошку и стратешку вредност за јачање одбрамбених способности Републике Србије.

Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељи учинка)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2025)	Циљана вредност (2030)
Степен унапређења доприноса научноистраживачког система развоју одбрамбених способности Републике Србије	%	НИТРА Министарство одбране		

Мера 7.1. Успостављање редовних годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и других релевантних државних органа ради утврђивања приоритета научноистраживачког рада од значаја за систем одбране

Број реализованих годишњих консултација и утврђених приоритетних области представљаће показатељ степена институционализованог и континуираног повезивања научноистраживачког система са потребама система одбране, као и способности државе да научне и технолошке потенцијале усмерава ка стратешки утемељеним приоритетима. Посебно ће се вредновати степен усаглашености приоритетних области са развојним потребама система одбране и способност успостављеног механизма да обезбеди континуирано ажурирање истраживачких приоритета у складу са научним, технолошким и безбедносним изазовима.

Валидација наведених активности биће вршена кроз процену степена институционализованог повезивања научноистраживачког система са потребама развоја система одбране и способности да се научни и технолошки потенцијали Републике Србије усмеравају ка јасно утврђеним стратешким приоритетима. Организовање редовних годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и релевантних државних органа пратиће се кроз број реализованих консултација, број укључених институција и учесника, као и кроз конкретне закључке, препоруке и иницијативе произашле из овог процеса. Утврђивање и усаглашавање приоритетних области научноистраживачког рада валидираће се кроз број и структуру дефинисаних приоритетних области, степен њихове усаглашености са развојним потребама система одбране и њихово коришћење као основе за усмеравање истраживачких програма и финансирања. Посебно ће се пратити динамика ажурирања приоритетних области у складу са променама у научно-технолошком и безбедносном окружењу, како би се обезбедило да научноистраживачки систем благовремено препознаје и подржава развојне потребе система одбране. На тај начин, успешност активности неће се мерити само учесталошћу консултација и бројем утврђених приоритета, већ њиховом способношћу да произведу конкретан и одржив механизам повезивања научне политике са стратешким потребама одбране Републике Србије.

Одговорна институција	НИТРА
Органи партнери у спровођењу	Министарство одбране Републике Србије, НИО

мере:				
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број реализованих годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и других релевантних државних органа	Број	НИТРА		
Број утврђених и усаглашених приоритетних области научноистраживачког рада од значаја за развој система одбране	Број	НИТРА		

Мера 7.2. Јачање доприноса научноистраживачких организација спровођењу Концепта тоталне одбране Републике Србије кроз реализацију конкретних активности усаглашених са Министарство одбране

Циљ ове мере је подстицати развој научних, технолошких, образовних и организационих капацитета научноистраживачких организација ради њиховог доприноса спровођењу Концепта тоталне одбране Републике Србије, јачању отпорности система одбране и обезбеђивању континуитета научноистраживачке делатности у условима ванредног и ратног стања.

Валидација наведених активности биће вршена кроз процену доприноса научноистраживачког система развоју и унапређењу капацитета неопходних за спровођење Концепта тоталне одбране, уз системско повезивање научних, технолошких и организационих потенцијала са потребама система одбране. Реализација научноистраживачких активности од значаја за спровођење Концепта тоталне одбране пратиће се кроз број и обим реализованих истраживачких активности, степен њихове усаглашености са утврђеним приоритетима, као и кроз конкретне научне, технолошке и стручне резултате који могу допринети јачању отпорности и способности система да одговори на различите врсте изазова и криза. Развој и унапређење научних, технолошких и организационих капацитета НИО валидираће се кроз степен унапређења инфраструктурних и кадровских капацитета, развој нових технологија и методологија, као и кроз способност НИО да обезбеде континуирану стручну и научну подршку систему тоталне одбране. Посебно ће се пратити степен институционалне повезаности НИО са Министарством одбране и другим релевантним субјектима, као и способност успостављених капацитета да обезбеде дугорочну, поуздану и научно утемељену подршку систему тоталне одбране. Успешност активности ће се, стога, процењивати не само кроз број реализованих истраживања и развијених капацитета, већ кроз њихов стварни допринос јачању отпорности државе и друштва и развоју способности Републике Србије да на научно и технолошки утемељен начин одговори на сложене безбедносне изазове.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:	Министарство одбране Републике Србије, НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број реализованих активности научноистраживачких организација у подршци спровођењу Концепта тоталне одбране	Број	НИТРА		
Број научноистраживачких организација укључених у активности од значаја за спровођење Концепта тоталне одбране	Број	НИТРА		

Мера 7.3. Подстицање развоја војних наука, научних истраживања, технолошког развоја и иновација од значаја за систем одбране, укључујући развој технологија двоструке намене.

Циљ ове мере је подстицати развој војних наука, научних истраживања, технолошког развоја и иновација од значаја за систем одбране, укључујући технологије двоструке намене, ради јачања одбрамбених способности Републике Србије, технолошке самосталности и конкурентности домаће научноистраживачке заједнице.

Валидација наведених активности биће вршена кроз процену научне и технолошке релевантности истраживања за потребе система одбране, као и кроз праћење способности научноистраживачког система да резултате фундаменталних и примењених истраживања преведе у проверена и применљива технолошка решења. Финансирање и реализација интердисциплинарних научноистраживачких и технолошко-развојних пројеката валидираће се кроз број реализованих пројеката, степен укључености различитих научних дисциплина и институција, достигнуте научне и технолошке резултате и њихову усаглашеност са утврђеним приоритетима система одбране. Развој, експериментална валидација и тестирање технологија двоструке намене пратиће се кроз број развијених решења, достигнут ниво технолошке зрелости, резултате лабораторијских и експерименталних испитивања, као и кроз могућност њиховог даљег развоја и примене у различитим цивилним и одбрамбеним контекстима. Посебна пажња биће посвећена поузданости, безбедности и функционалној употребљивости развијених технологија, као и способности истраживачких тимова да резултате истраживања трансформишу у одржива технолошка решења. На тај начин, успешност активности неће се процењивати само кроз број финансираних пројеката и развијених технологија, већ кроз њихову научну утемељеност, степен експерименталне потврђености и стварни потенцијал за јачање технолошких и одбрамбених способности Републике Србије.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:	Министарство одбране Републике Србије, НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број реализованих научноистраживачких и развојних пројеката од значаја за систем одбране	Број	НИТРА		
Број развијених и примењених иновативних решења и технологија двоструке намене од значаја за систем одбране	Број	НИТРА		

Мера 7.4. Јачање сарадње научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије у реализацији заједничких истраживачких, развојних и иновационих пројеката.

Циљ ове мере је подстицати успостављање и развој партнерстава научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије ради реализације заједничких истраживачких, развојних и иновационих пројеката, ефикаснијег преноса знања и примене резултата научних истраживања.

Валидација наведених активности биће вршена кроз процену степена повезаности научноистраживачког система и одбрамбене индустрије и способности успостављених партнерстава да научна сазнања, технологије и иновативна решења преведу у конкретне развојне резултате од значаја за одбрамбене способности Републике Србије. Успостављање и развој партнерстава научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије пратиће се кроз број и структуру успостављених партнерстава, њихову дугорочност, број укључених НИО и привредних субјеката, као и кроз број заједнички иницираних истраживачких и развојних пројеката. Реализација заједничких научноистраживачких, технолошко-развојних и иновационих пројеката валидираће се кроз достигнуте научне и технолошке резултате, степен развоја и технолошке зрелости решења, као и кроз њихову могућност да буду даље развијана, тестирана и примењена у производним и одбрамбеним системима. Подршка трансферу знања и примени резултата научноистраживачког рада пратиће се кроз број реализованих трансфера, лиценцираних или примењених решења, нових или унапређених производа и технологија, као и кроз степен у којем су научни резултати интегрисани у развојне и производне процесе одбрамбене индустрије. Посебно ће се вредновати способност овог механизма да створи континуиран ланац од научног истраживања, преко технолошког развоја и валидације, до практичне примене, уз очување научног интегритета и јасно уређених односа у погледу интелектуалне својине и коришћења резултата. На тај начин, успешност активности неће се мерити само бројем партнерстава и пројеката, већ њиховим стварним доприносом јачању домаће технолошке базе, убрзању трансфера знања и развоју иновативних производа, технологија и решења од стратешког значаја за одбрамбени систем Републике Србије.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:	Министарство одбране Републике Србије, НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број реализованих заједничких истраживачких, развојних и иновационих пројеката научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије	Број	НИТРА		
Број успостављених партнерстава научноистраживачких организација и привредних субјеката одбрамбене индустрије за развој и примену научних и технолошких решења	Број	НИТРА		

Мера 7.5. Подстицање сарадње високошколских установа и Министарства одбране у реализацији постдипломских истраживања од значаја за развој одбрамбених способности Републике Србије

Циљ ове мере је подстицати успостављање програма сарадње високошколских установа и Универзитета одбране и научноистраживачких организација у Министарству одбране и Војсци Србије, ради осмишљавања и реализације постдипломских истраживања од значаја за развој одбрамбених способности Републике Србије, кроз обезбеђивање стручне, организационе, материјалне и истраживачке подршке докторандима.

Валидација наведених активности биће вршена кроз праћење целокупног пута од идентификације истраживачких потреба и покретања заједничких пројеката, преко развоја и експерименталне провере научно-технолошких решења, до њиховог трансфера и примене у одбрамбеној индустрији. Идентификација и покретање заједничких истраживачких и развојних пројеката валидираће се кроз број идентификованих приоритетних области, покренутих пројеката и успостављених партнерстава између НИО и одбрамбене индустрије, као и кроз степен њихове усклађености са реалним технолошким потребама и развојним приоритетима одбрамбеног система. Развој и експериментална валидација научно-технолошких решења пратиће се кроз достигнути ниво технолошке зрелости, резултате лабораторијских, пилот и других експерименталних испитивања, поузданост и функционалност развијених решења, као и њихову спремност за даљи развој и примену. Подршка трансферу и примени резултата научноистраживачког рада валидираће се кроз број реализованих трансфера, нових или унапређених производа, технологија и производних процеса у којима су примењени резултати домаћег научноистраживачког рада, као и кроз степен њихове практичне употребе и одрживости. Посебно ће се пратити способност успостављеног механизма да обезбеди континуитет између научног истраживања, технолошког развоја, експерименталне верификације и индустријске примене, чиме се ствара функционалан ланац трансфера знања од истраживачке идеје до

конкретног технолошког резултата. На тај начин, успешност активности неће се мерити само бројем покренутих пројеката или развијених решења, већ њиховом научном заснованошћу, технолошком зрелошћу и стварним доприносом модернизацији и јачању домаће одбрамбене индустријске и технолошке базе.

Одговорна институција	НИТРА			
Органи партнери у спровођењу мере:	Министарство одбране Републике Србије, НИО			
Показатељ(и) на нивоу мере:	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност (2024)	Циљана вредност (2030)
Број заједничких истраживачких и развојних пројеката научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије са реализованим резултатима	Број	НИТРА		
Број резултата научноистраживачког рада пренетих у развој, унапређење или примену производа и технологија одбрамбене индустрије	Број	НИТРА		

5.1 Анализа ефеката мера

Ефекти мера у оквиру ПЦ 1 – Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју

Посебан циљ 1 усмерен је на јачање повезаности науке са потребама грађана, привреде и друштва, као и на решавање кључних изазова у областима као што су здравство, заштита животне средине, енергетика и дигитализација. Мере у оквиру овог циља обухватају подстицање сарадње између истраживачких организација и привреде, комерцијализацију научних резултата, као и финансирање истраживања усмерених на друштвено релевантне теме. Очекује се да ће ове активности допринети значајном повећању броја заједничких истраживачко-развојних пројеката, расту улагања у иновације и већем броју примењених решења која одговарају на потребе друштва. Реализација ових мера резултираће унапређењем квалитета живота грађана кроз примену иновативних решења у јавним услугама, смањењем негативног утицаја на животну средину и јачањем конкурентности српске привреде на међународном тржишту. Очекује се да ће број патената, лиценци и научних публикација са практичном применом значајно порастати, док ће унапређени механизми трансфера знања омогућити бржу интеграцију резултата истраживања у привреду и јавни сектор. Јачање улоге науке у решавању друштвених изазова осигураће одржив развој и бољу припремљеност Републике Србије за будуће глобалне и локалне изазове.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 2 – Унапређење модела научне изврности истраживача и квалитета научноистраживачког рада

Научна изврност представља темељ дугорочног развоја Републике Србије, јачајући њене научноистраживачке и иновационе капацитете и позиционирајући је као релевантног актера на међународној сцени. Циљ је креирање подстицајног окружења које омогућава истраживачима да остваре свој пуни потенцијал кроз континуирану подршку врхунским истраживањима, унапређење инфраструктуре и награђивање изврности. До 2029. године очекује се повећање укупних издатака за научноистраживачку и истраживачко-развојну делатност са 0,94% у 2024. години на 1,1% БДП-а, што ће допринети расту броја радова објављених у престижним часописима, већем броју истраживача међу најцитиранијим, као и значајнијем учешћу Србије у међународним програмима као што је Хоризонт Европа. Резултати ће бити мерени кроз повећање броја публикација, међународних грантова и пројеката, док ће модернизована научноистраживачка инфраструктура обезбедити истраживачима савремене услове рада. Очекују се значајни ефекти, укључујући пораст броја истраживача у систему, већи утицај научних резултата на глобалном нивоу и јачање хуманистичких истраживања и очувања културног наслеђа. Остварење циља валидираће се праћењем дефинисаних показатеља учинка, на основу националних статистичких података, релевантних међународних база (нпр. Scopus и Web of Science), евиденција о учешћу у програму Хоризонт Европа, као и извештаја о реализацији научноистраживачких програма и улагањима у истраживање и развој.

Овај циљ настоји да превазиђе јаз у броју истраживача између Републике Србије и просека Европске уније кроз мере задржавања младих истраживача, привлачење истраживача из дијаспоре и региона, и подстицање њиховог укључивања у научноистраживачке активности. Реализацијом ових мера очекује се значајан раст броја истраживача до 2029. године, чиме би се Србија приближила просеку земаља региона. Мере укључују унапређење услова рада, подршку каријерном развоју, увођење стимулативних пакета за младе научнике, као и могућности за професионално усавршавање и повратак истраживача из дијаспоре. Ове активности допринеће задржавању талентованих кадрова и стварању атрактивног истраживачког окружења. Истовремено, повећање броја истраживача који учествују у престижним међународним пројектима и добијају признања за свој рад додатно ће јачати глобалну позицију Србије у науци. Већи истраживачки капацитет омогућиће систему да ефикасније одговори на сложене друштвене и привредне изазове, док ће боља сарадња са привредним сектором убрзати технолошки развој и иновације, чиме ће Република Србија осигурати дугорочни развој свог научног и иновационог система. Остварени резултати представљаће основу за даље унапређење механизма развоја и управљања људским ресурсима у научноистраживачком сектору, укључујући креирање и реализацију програма запошљавања, ангажовања и развоја истраживача који ће се у већој мери заснивати на мерљивим резултатима научноистраживачког рада, исказаним научним компетенцијама, квалитету и релевантности остварених резултата, као и потенцијалу за даљи научни и технолошки развој. На тај начин обезбедиће се боља повезаност између

научне успешности, развоја каријере и кадровске политике, уз истовремено јачање транспарентности, меритократских принципа и дугорочне одрживости научноистраживачког система.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 3 – Јачање међународне позиције и интеграције науке у Републици Србији

Посебан циљ 3 тиче се јачања позиције Републике Србије у међународној научној заједници кроз активно учешће у глобалним истраживачким мрежама, програмима као што је Хоризонт Европа, и решавања глобалних изазова као што су климатске промене, енергетска транзиција и одрживи развој. Мере у оквиру овог циља укључују унапређење подршке за међународне пројекте, јачање капацитета за аплицирање на европске и друге међународне програме, као и развој стратешких партнерстава са водећим светским институцијама. Реализацијом ових мера очекује се раст учешћа српских институција у престижним међународним програмима, повећање броја заједничких пројеката са међународним партнерима и привлачење већег обима страних инвестиција у истраживање и развој. Додатно, интензивирање сарадње у решавању глобалних изазова омогућиће Републици Србији да допринесе креирању одрживих решења која користе друштву, привреди и животној средини. Показатељи успеха укључују повећање броја пројеката, добијених међународних грантова и научних радова објављених у сарадњи са међународним истраживачима. Република Србија ће на овај начин значајно унапредити своју глобалну позицију, ојачати капацитете за трансфер знања и технологија, и постати активан учесник у решавању највећих изазова нашег времена.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 4 – Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања

Ефекти мера у оквиру овог посебног циља огледаће се у успостављању интегрисаног система научноистраживачке сарадње који подстиче синергију различитих научних дисциплина, и развој иновативних решења за сложене друштвене, економске и технолошке изазове. Јачањем интердисциплинарних истраживања и обезбеђивањем уравнотеженог развоја природно-математичких, техничко-технолошких, биомедицинских, друштвених и хуманистичких наука повећаће се научна изврсност, релевантност истраживачких резултата и њихова примењивост у креирању јавних политика, развоју привреде и унапређењу квалитета живота грађана. Очекује се повећање броја интердисциплинарних пројеката, научних публикација високог утицаја и међународних истраживачких конзорцијума, као и интензивнији пренос знања између академског, јавног и привредног сектора. Повећана заступљеност друштвених и хуманистичких истраживања обезбедиће свеобухватније разумевање друштвених процеса, допринети очувању културног наслеђа и јачању политика заснованих на научним доказима. Реализација овог циља валидираће се кроз праћење удела интердисциплинарних пројеката, броја заједничких публикација и међусекторских

партнерстава, учешћа различитих научних области у финансираним програмима, као и мерљивог доприноса резултата истраживања креирању јавних политика, технолошком развоју, очувању културног наслеђа и решавању кључних друштвених изазова.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 5 – Унапређење положаја друштвених и хуманистичких наука

Посебан циљ 5 требало би да допринесе повећању видљивости, квалитета и друштвене релевантности друштвених и хуманистичких наука, уз уважавање специфичности њихових предмета, метода и научних приступа. Истраживања из ових области треба у већој мери да допринесе разумевању и решавању конкретних и актуелних друштвених проблема, као и унапређењу јавних политика, демократских процеса и квалитета живота. Због тога је потребно обезбедити њихову адекватну заступљеност у националним и међународним научним пројектима, као и снажније укључивање у интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања. Посебну пажњу потребно је посветити повезивању друштвених и хуманистичких наука са природним, техничким и другим научним дисциплинама, како би се резултати истраживања у већој мери укључили у процесе креирања и унапређења јавних политика, очувања културне баштине, разумевања друштвених промена и одговора на изазове научног и технолошког развоја. Развој таквих програма допринеће већем учешћу домаћих истраживача у међународним пројектима, размени знања и повећању примене научних резултата у пракси.

У оквиру друштвено-хуманистичког научног поља, теолошке науке представљају специфичну и значајну област која, својим предметом и методама, допринеси проучавању фундаменталних питања човека и његовог постојања, религијског искуства, вредности, етике, културе и друштва, уз развијање интердисциплинарног дијалога са историјом, филологијом, социологијом, психологијом, правом и другим научним областима. Посебан значај њихових истраживања огледа се у систематском проучавању библијских, патристичких, догматских, литургијских и канонских извора и традиција, као и у истраживању савремених питања биоетике, односа религије и друштва, међурелигијског и међукултурног дијалога, људског достојанства и односа човека према савременим технологијама.

Посебан допринос теолошких наука огледа се и у истраживању и научној интерпретацији културног наслеђа Србије, укључујући рукописну и стару штампану књигу, архивску грађу, богословску и литургијску књижевност, као и црквену уметност. Проучавање храмова, фресака, икона, илуминираних рукописа и предмета богослужбене употребе, уз сарадњу са сродним научним областима, допринеће целовитијем разумевању, очувању, дигитализацији и научној доступности значајног дела културног наслеђа Републике Србије.

У периоду 2026–2030. године потребно је наставити са развојем свих области друштвених и хуманистичких наука, уз уважавање њихових специфичности и различитих научних приступа, као и јачањем њихових истраживачких капацитета, подршком фундаменталним, интердисциплинарним и мултидисциплинарним истраживањима и снажнијим укључивањем у домаће и међународне научне пројекте. Посебно је важно унапредити доступност и међународну видљивост резултата истраживања кроз систематско објављивање и представљање научних резултата на српском језику, уз обезбеђивање одговарајућих верзија на латиничном писму и

енглеском језику, чиме би се очувала национална језичка и културна особеност, уз истовремено обезбеђивање шире међународне доступности и укључивања у глобалне научне токове.

Ефекти мера у оквиру ПЦ 6 – Унапређење управљања, ефикасности и одрживости система науке

Ефекти мера у оквиру овог посебног циља огледаће се у успостављању функционалног, ефикасног и одрживог система управљања научноистраживачком делатношћу, заснованог на јасно уређеним надлежностима, унапређеним механизмима координације и транспарентним поступцима планирања, финансирања, праћења и вредновања научноистраживачке делатности. Спровођењем мера обезбедиће се већа правна сигурност, ефикасније коришћење расположивих ресурса, унапређење институционалних капацитета и јачање одговорности свих учесника у систему научноистраживачке делатности. Посебан ефекат огледаће се у унапређењу нормативног и институционалног оквира, повећању ефикасности административних поступака и обезбеђивању дугорочне одрживости система. Реализација овог циља валидираће се кроз праћење показатеља који се односе на ефикасност управљања, динамику реализације програма и пројеката, степен дигитализације поступака, унапређење институционалних капацитета и остварење планираних резултата у систему научноистраживачке делатности. Ефекти мера огледаће се и у јачању капацитета националних референтних лабораторија и ветеринарских научних института, чија ће улога бити разматрана као инфраструктурних ресурса од стратешког значаја за систем здравствене и прехранбене безбедности Републике Србије. Кроз унапређење њихове истраживачке, дијагностичке и стручне функције обезбедиће се ефикасније праћење, процена и управљање ризицима у областима значајним за заштиту здравља становништва, безбедност хране и одрживи развој пољопривредног сектора

Ефекти мера у оквиру ПЦ 7- Унапређење доприноса науке развоју одбрамбених способности Републике Србије

Применом предложених мера очекује се јачање интегрисаног система научноистраживачке подршке систему одбране Републике Србије кроз унапређење институционалне сарадње, ефикасније управљање научноистраживачким ресурсима и повезивање научноистраживачких организација, високошколских установа, одбрамбене индустрије и институција система одбране. Очекује се да ће реализација ових мера резултирати позитивним институционалним, научним, технолошким и друштвено-економским ефектима, као и дугорочним јачањем способности система одбране и националног иновационог система.

Са аспекта усклађености са стратешким и нормативним оквиром Републике Србије, очекује се да ће предложене мере допринети остваривању циљева утврђених Стратегијом националне безбедности и Стратегијом одбране Републике Србије. Посебно се очекује унапређење механизма институционалне координације, систематичније утврђивање научноистраживачких приоритета у области одбране и ефикасније спровођење стратешких опредељења у области националне безбедности, одбране, науке и иновација. Очекује се да ће мере усмерене на јачање научноистраживачких капацитета допринети бољем усмеравању научних истраживања ка областима од стратешког значаја за систем одбране, повећању броја интердисциплинарних истраживања, развоју војних наука,

технологија двоструке намене, технолошких иновација и напредних истраживачко-развојних решења. Истовремено, очекује се интензивирање трансфера знања између научноистраживачких организација, високошколских установа, одбрамбене индустрије и институција система одбране, што ће допринети ефикаснијој примени резултата научних истраживања, јачању технолошке самосталности Републике Србије и повећању конкурентности домаће научноистраживачке заједнице.

Реализацијом мера које се односе на јачање доприноса научноистраживачких организација спровођењу Концепта тоталне одбране Републике Србије очекује се развој научних, технолошких, образовних и организационих капацитета неопходних за функционисање система одбране у условима повећаних безбедносних ризика, кризних ситуација, ванредног и ратног стања. Као непосредан ефекат очекује се јачање отпорности система одбране, обезбеђивање континуитета научноистраживачке делатности и стварање услова за благовремено обезбеђивање научно заснованих решења у функцији заштите националних интереса.

Очекује се да ће мере усмерене на развој сарадње научноистраживачких организација са одбрамбеном индустријом и високошколским установама резултирати повећањем броја заједничких истраживачко-развојних и иновационих пројеката, ефикаснијим трансфером знања и технологија, већом применом резултата научних истраживања у пракси и јачањем иновационог потенцијала одбрамбене индустрије. Истовремено, очекује се да ће сарадња високошколских установа, Универзитета одбране и научноистраживачких организација у Министарству одбране и Војсци Србије допринети развоју висококвалификованих истраживачких кадрова, јачању људских ресурса и дугорочном очувању научноистраживачког потенцијала од значаја за систем одбране, као и развоју националног иновационог система у области одбране, јачању технолошке суверености Републике Србије и тиме укупном јачању система одбране и одбрамбених способности Републике Србије.

5.2. Анализа ризика

Увођење нових мера у систем управљања, финансирања и вредновања научноистраживачког рада захтева континуирано праћење њихових ефеката и благовремено препознавање могућих ризика. Анализа ризика има за циљ да идентификује околности које би могле отежати или успорити спровођење предложених мера, као и да унапред дефинише механизме за њихово спречавање и отклањање. На тај начин ризици постају саставни део процеса планирања, праћења и евалуације, а не само накнадна процена могућих проблема.

Посебан значај има процена ризика који могу настати као последица различитог положаја института и факултета, специфичности појединих научних области, различитих модела финансирања и потребе да се очува институционална аутономија. Циљ анализе није да се предложене мере представе као ризичне саме по себи, већ да се обезбеди да њихова примена буде постепена, транспарентна и прилагођена различитим условима у којима научноистраживачке организације функционишу.

Методологија анализе ризика заснована је на принципима стандарда ISO 31000:2018 – Risk management — Guidelines и техникама процене ризика из стандарда ISO/IEC 31010 – Risk management — Risk assessment techniques. Процена ризика заснива се на идентификацији ризика и њиховој процени према вероватноћи настанка и тежини

потенцијалних последица, уз примену матрице ризика. За потребе ове анализе коришћена је петостепена скала за обе димензије, док је укупна оцена ризика добијена укрштањем, односно множењем оцене вероватноће и оцене тежине последица ($P \times T$). Обе категорије оцењују се на скали од 1 до 5. Оцена 1 означава веома ниску вероватноћу, односно незнатне последице, док оцена 5 означава веома високу вероватноћу или веома значајне последице. Укупна оцена ризика добија се множењем ове две вредности ($P \times T$). Ризици са оценом од 1 до 4 сматрају се ниским, од 5 до 9 умереним, од 10 до 16 високим, а ризици са оценом од 17 до 25 веома високим. Оваква класификација омогућава да се пажња и ресурси усмере на ризике који захтевају појачано праћење, при чему се оцене могу мењати током реализације мера у зависности од стварних резултата.

У оквиру предложених мера идентификовани су следећи кључни ризици:

Табела: Матрица ризика по посебним циљевима и мерама

Посебан циљ	Мере	Кључни ризик	P	T	$P \times T$	Превентивне мере	Одговорна институција	Показатељ праћења	Поступак реаговања
ПЦ 1	1.1; 1.2; 1.3	Прекомерно ослањање на тржишне показатеље и неравномеран положај научних области у погледу могућности сарадње са привредом	3	3	9	Комбиновање тржишних и нетржишних показатеља и уважавање друштвеног значаја резултата	НИТРА	Обим сарадње науке и привреде; број примењених резултата; расподела подршке по областима	Годишња анализа ефеката и корекција критеријума у случају значајних одступања
ПЦ 2	2.1; 2.2; 2.3	Недовољно прецизно индивидуално вредновање и могућност неједнаког приступа финансирању и подршци	3	3	9	Транспарентни и вишедимензионални критеријуми вредновања, уз уважавање разлика између научних области и каријерних фаза	НИТРА	Резултати евалуација; број приговора; структура финансирања и напредовања	Преиспитивање критеријума и поступака у случају систематских одступања
ПЦ 3	3.1; 3.2; 3.3	Неравномерна укљученост НИО у међународне програме и ограничена доступност међународних извора финансирања појединим областима	3	3	9	Подршка припреми међународних пројеката и јачање институционалних капацитета за међународну сарадњу	НИТРА	Број међународних пројеката; вредност међународног финансирања; број партнерстава	Циљана подршка институцијама и областима са ниском међународном укљученошћу
ПЦ 4	4.1; 4.2; 4.3	Релативно сужавање простора (али не и идеја) за фундаментална и тематски отворена истраживања услед фаворизовања краткорочно мерљивих резултата	3	4	12	Укључивање дугорочног научног доприноса и друштвене релевантности у вредновање и обезбеђивање подршке интердисциплинарни м и фундаменталним истраживањима	НИТРА	Удео интердисциплинарни х пројеката; структура финансирања; удео фундаменталних истраживања	Периодична анализа структуре истраживања и прилагођавање програма финансирања
ПЦ 5	5.1; 5.2; 5.3	Неадекватно прилагођавање специфичних резултата друштвених и хуманистичких наука услед захтева за	3	4	12	Прилагођавање критеријума специфичностима друштвених и	НИТРА	Број истраживања коришћених у јавним политикама; структура	Периодична анализа ефеката и корекција механизма

Посебан циљ	Мере	Кључни ризик	Р	Т	Р×Т	Превентивне мере	Одговорна институција	Показатељ праћења	Поступак реаговања
		непосредном применљивошћу				хуманистичких наука и уважавање научног квалитета и дугорочног значаја истраживања		финансирања; научни резултати	подршке
ПЦ 6	6.1; 6.2; 6.3; 6.4	Није увек једнака примена правила на институте и факултете; недовољно финансирање нових организационих решења	3	2	6	Јасно дефинисање надлежности и одговорности, усаглашавање са правним оквиром, укључивање НИО и универзитета у припрему решења и вишегодишње финансијско планирање	НИТРА	Степен примене смерница; број примедби; степен обезбеђености финансирања	Периодична институционална и финансијска анализа и прилагођавање решења
ПЦ 7	7.1; 7.2; 7.3	Ограничена доступност инфраструктуре и ресурса и недовољна повезаност научноистраживачких капацитета са потребама одбрамбеног система	2	4	8	Јасно дефинисање приоритета и механизма сарадње и обезбеђивање одговарајућих услова за истраживања од значаја за одбрамбене способности	НИТРА	Број подржаних истраживања; степен реализације приоритетних програма; број сарадњи	Годишње праћење реализације приоритета и прилагођавање програма

Скала за процену ризика

Оцена	Вероватноћа (Р)	Тежина последица (Т)
1	Веома мала	Незнатна
2	Мала	Мала
3	Средња	Средња
4	Висока	Висока
5	Веома висока	Веома висока

Класификација укупног ризика (Р × Т):

- 1–4 – низак ризик
- 5–9 – умерен ризик
- 10–16 – висок ризик
- 17–25 – веома висок ризик

6. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

Министарство науке, технолошког развоја и иновација одговорно је за координацију и спровођење Стратегије научног и технолошког развоја у периоду од 2026. до 2030. године. За ефикасно спровођење Стратегије планирана су два акциона плана: први обухвата период од 2026. до 2028. године, након чега ће бити усвојен други план за период од 2028. до 2030. године. Овај приступ омогућава флексибилност у прилагођавању мера, кориговању постојећих и увођењу нових мера ради ефикаснијег остваривања задатих циљева Стратегије.

Акциони план за период од 2026. до 2028. године дефинисаће мере и активности, одговорне и партнерске институције, као и показатеље резултата на нивоу мера, исхода на нивоу оперативних циљева и ефеката на нивоу општег циља. План укључује и рокове за реализацију и предвиђене финансијске ресурсе, усклађене са циљевима Стратегије.

Напредак у спровођењу сваке мере пратиће се кроз јасно дефинисане квантитативне показатеље у предвиђеним роковима. Вредновање Стратегије обухватиће анализу остварених учинака на нивоу општих и специфичних циљева, као и резултата појединачних мера.

Предлаже се успостављање система периодичних независних евалуација спровођења мера, уз укључивање домаћих и међународних стручњака и обезбеђивање јавне доступности резултата и извештаја о евалуацији. Истовремено, потребно је дефинисати механизме за преиспитивање и ревизију мера у случају утврђеног недовољног учинка или одступања од планираних резултата.

Министарство науке, технолошког развоја и иновација ће у складу са прописима којима се уређује плански систем у Републици Србији припремати извештаје о напретку акционих планова, користећи податке из Јединственог информационог система (ЈИС). Завршни извештај о постигнутим резултатима биће припремљен у складу са Законом о планском систему и достављен Влади на усвајање у року од шест месеци по истеку периода важења Стратегије.

7. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Сходно претходно изнетим ставовима и предложеној Стратегији, циљ је да се до 2030. године укупни издаци за научноистраживачку и истраживачко-развојну делатност увећају у односу на издвајања у 2024. години, на ниво од 1,1% БДП-а.

8. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Ову стратегију са Акционим планом за период од 2026. до 2028. године за спровођење Стратегије науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за период од 2026. до 2030. године објавити на интернет страници Владе, интернет страници Министарства науке, технолошког развоја и иновација и порталу е-Управа, у року од седам радних дана од дана усвајања.

Ову стратегију са Акционим планом за период од 2026. до 2028. године за спровођење Стратегије науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за период од 2026. до 2030. године објавити у „Службеном гласнику Републике Србије”.

05 Број: 660-8582/2026-5

У Београду, 3. септембра 2026. године

В Л А Д А

ПРЕДСЕДНИК

проф. др Ђуро Маџут

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА ПЕРИОД ОД 2026. ДО 2028. ГОДИНЕ, ЗА СПОРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ НАУКЕ, ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА И ИНОВАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД ОД 2026. ДО 2030. ГОДИНЕ

Акциони план:	Акциони план за период од 2026. до 2028. године, за споровођење стратегије науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије за период од 2026. до 2030. године					
Предлагач:	Министарство науке, технолошког развоја и иновација					
Координација и извештавање:	Министарство науке, технолошког развоја и иновација					
Општи циљ: Јачање улоге науке у развоју Републике Србије, односно унапређење доприноса научноистраживачких организација решавању проблема одрживог развоја кроз реализацију извршних, релевантних и међународно препознатљивих научноистраживачких активности у научним областима од посебног интереса за Републику Србију.						
Институција одговорна за праћење и контролу реализације: Министарство науке, технолошког развоја и иновација						
Показатељ/и на нивоу општег циља (<i>показатељ ефекта</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у последњој години АП	Последња година важења АП
Укупни индекс иновационих перформанси Србије у односу на ЕУ просек	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	51,5	2025	58,5	2028.
Удео научних публикација међу 10% најцитиранијих	% EU proseka	European Innovation Scoreboard (EIS)	47,5	2025	49,6	2028.

Посебни циљ 1: Повећање доприноса науке привредном и друштвеном развоју							
Институција одговорна за координацију и извештавање: Министарство науке, технолошког развоја и иновација							
Показатељ/и на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Удео малих и средњих предузећа која уводе иновације у пословне процесе	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	105,3	2025	107,0	108,5	110,0

Улагање пословног сектора у истраживање и развој	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	23,4	2025	23,6	23,8	24,0
Удео иновативних малих и средњих предузећа у укупном броју	% ЕУ просека	European Innovation Scoreboard (EIS)	91,9	2025	109,1	117,7	122,0

Мера 1.1.: Јачање капацитета НИО за трансфер технологије и развој пословања							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео НИО са институционално успостављеним капацитетима за трансфер технологије, комерцијализацију истраживачких резултата и развој пословања	%	НИТРА	17	2025	19,5	22,6	26,4
Број успешно реализованих пројеката трансфера знања и технологије из НИО у привреду (лиценцирање, уговори о комерцијализацији, спин-оф предузећа)	Број	НИТРА	179	2025	205	235	270

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0011, 0014, 0015, 0020, ПА 0021, ПА 0007, ПА 0002, ПА 0001	70,000	75,000	75,000
Финансирање Светске Банке	SAIGE	68,722	52,000	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.1.1. Финансијска подршка за успостављање и унапређење институционалних капацитета НИО за трансфер технологије, комерцијализацију резултата истраживања и развој пословања	НИТРА	НИО	4. квартал 2027. године	11 примања од иностраних задуживања (зајам Светске банке, Пројекат SAIGE	0201/4011/423	68,722	52,000	-
1.1.2. Финансирање НТП за развој услуга трансфера технологије и комерцијализације истраживачких резултата	НИТРА	НТП	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0011/451	20,000	20,000	20,000
					0201/0014/451	20,000	20,000	20,000
					0201/0015/451	5,000	5,000	5,000
					0201/0020/451	5,000	5,000	5,000
					0201/0021/451	0	0	0
1.1.3. Анализа постојећег стања и капацитета НИО за трансфер технологије	НИТРА	НИО	2.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-
1.1.4. Израда смерница и централизација даљег развоја трансфера технологија у оквиру НИО	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-
1.1.5. Успостављање удружења националних експерата за трансфер технологије (умрежавање постојећих капацитета)	НИТРА	НИО, Фонда за иновациону делатност, Научно-технолошки паркови, Центар за трансфер технологија	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/423	10,000	10,000	10,000
1.1.6 Развој и реализација програма обуке за трансфер технологије	НИТРА	Завод за интелектуалну својину, НАЛЕД	4. квартал 2026. (усвајање програма); континуирано 2027–2028 (реализација)	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	10,000	15,000	15,000

Мера 1.2.: Подстицање сарадње науке, привреде и јавног сектора							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број партнерстава научноистраживачких организација са привредом и јавним сектором	Број	НИТРА, НИО	1,317	2025	1,514	1,741	2,002
Број обука запослених у НИО за рад са платформом Отворене истраживачке инфраструктуре (Startech, Empower Innovation)	Број	НАЛЕД	-	-	-	1,348,500	1,348,500
Број пројеката сарадње науке и привреде	Број	НИТРА; Фонд за иновациону делатност; Фонд за науку	594	2025	653	718	789
Укупна вредност уговора са привредом и јавним сектором	Дин.	НИТРА	16,675,670,107	2025	18,343,237,117	20,177,560,828	22,195,316,910

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0002, ПА 0005, ПА 0001, ПА 0013	1,059,220	1,079,220	1,079,220

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.2.1 Програм финансирања заједничких истраживања НИО и привреде	НИТРА		4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/424	79,610	79,610	79,610
1.2.2. Програм финансијске подршке тимовима у НИО за оснивање спинофа	НИТРА		4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/424	79,610	79,610	79,610
1.2.3 Реализација програма Фонда за иновациону делатност и Фонда за науку који подстичу сарадњу науке и привреде	НИТРА	Фонд за иновациону делатност, Фонд за науку	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0005/451	415,000	415,000	415,000
					0201/0013/451	400,000	400,000	400,000
1.2.4 Организација промотивних догађаја за НТП за промоцију науке за популаризацију и промоцију научних резултата	НИТРА	ЦПН	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0006/451	15,000	20,000	20,000
1.2.5 Организовање обука запослених у НИО за рад са платформом Отворене истраживачке Инфраструктуре и јачање капацитета јавних службеника за подршку и развоју иновационог екосистема	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/423	10,000	10,000	10,000
1.2.6 Подстицање коришћење научне опреме и услуга НИО од стране привреде	НИТРА	Привредна комора Србије	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/423	-	-	-
1.2.7. Промовисање спровођења дела истраживања у оквиру докторских студија уз подршку привредног субјекта	НИТРА	НАТ, Министарство просвете НАЛЕД	4.квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	10,000	10,000

1.2.8 Обезбеђивање финансијских средстава за успостављање и реализацију стратешких партнерстава НИО са јавним и привредним сектором и суфинансирање докторских академских студија од интереса за привреду и суфинансирање стартапова проистеклих из докторских академских студија	НИТРА	НИО, Привредна комора Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	60,000	65,000	65,000
1.2.9. Израда смерница за оснивање спиноф и спинаут компаније	НИТРА	НИО, Привредна комора Србије НАЛЕД	4. квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета/редо вна издвајања	0201/0007/411			
1.2.10. Јачање капацитета јавних службеника за подршку и развоју иновационог рада	НИТРА	Привредна комора Србије НАЛЕД	4. квартал 2027.	06 - Донације од међународних организација донаторска средстава StarTech	*			

* Star Tech програм подршке дигиталној трансформацији малих и средњих предузећа део је пројекта за промоцију иновација и технолошког развоја у Србији који спроводи НАЛЕД у сарадњи са Владом Србије, а финансира компанија Philip Morris.

Мера 1.3.: Програми акцелерације и комерцијализације резултата истраживања							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број иновативних решења заснованих на резултатима истраживања укључених у програме акцелерације	Број	НИТРА, НИО	/	2025	10	15	20
Број развијених иновативних решења успешно пласираиша на тржиште	Број	НИТРА, НИО	/	2025	10	15	20

Изор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0005, ПА 0002	384.400	384,400	384,400
Финансијска подршка ЕУ	ИПА	213,000	351,200	282,800

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.3.1. Организација догађаја умрежавања НИО и инвеститора	НИТРА		4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/423	20,000	20,000	20,000
1.3.2. Реализација Катапулт програма Фонда за иновациону делатност	Фонд за иновациону делатност	НИТРА	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0005/451	360,000	360,000	360,000
1.3.3. Промоција и подстицање привреде за оглашавање развојних изазова и примену иновативна решења из НИО	НИТРА	НИО	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/423	4,400	4,400	4,400
1.3.4. Реализација Raising Starts и StarTech програма	НТП Београд	НИТРА	4. квартал 2028.	05 – Дотације од иностраних земаља 06 - Донације од међународних организација	*	83,000	151,200	132,800
1.3.5. Реализација Launcher програма акцелерације	НТП Ниш	НИТРА	4. квартал 2028.	06 - Донације од међународних организација	**	130,000	200,000	150,000
1.3.6 Развој и примена иновативних решења у области дигиталне ветерине, система заснованих на вештачкој интелигенцији, прецизне сточарске производње и паметних система за унапређење здравља, продуктивности и	НИТРА	НИТРА	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0001/424	-	-	-

одрживости производње								
-----------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

* Star Tech програм подршке дигиталној трансформацији малих и средњих предузећа део је пројекта за промоцију иновација и технолошког развоја у Србији који спроводи НАЛЕД у сарадњи са Владом Србије, а финансира компанија Philip Morris. Raising Stars програм финансира Влада Швајцарске. Финансирање се реализује преко Швајцарског државног секретаријата за економске послове (СЕЦО), у склопу пројекта под називом „Технопарк Србија 3 –Innovate Forward“

** Launcher национални програм акцелерације финансира Европска комисија (DG Connect), уз подршку Града Ниша и домаће компаније „Фази“.

Мера 1.4.: Интеграција научних резултата у решавање друштвених изазова и обликовање јавних политика							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Степен интеграције резултата научних истраживања и доприноса научноистраживачких организација у идентификацији, анализи и решавању друштвених изазова, као и у припреми, спровођењу и унапређењу јавних политика на националном и локалном нивоу.	%	НИТРА/НИО	/	2025	10	30	50

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005	200,000	5,385,000	6,255,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.4.1 Успостављање механизма за укључивање научних резултата у јавне политике	НИТРА	Ресорна министарства, НИО	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	30,000	32,500	32,500

1.4.2 Израда студија и анализа за потребе креирања докумената јавних политика	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	20,000	22,500	22,500
1.4.3 Промовисање јавне набавке иновација кроз механизам Партнерства за иновације	НИТРА	Канцеларија за јавне набавке НАЛЕД	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	5.130.000,00 -	6.000.000,00 -
1.4.4 Спровођење GovTech програма Фонда за иновациону делатност	НИТРА	Фонд за иновациону делатност, Регионални иновациони стартап центри, ресорна министарства, јединице локалне Самоуправе НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0005/451	150,000	200,000	200,000
1.4.5 Захтеви, уговори или решења којима су НИО ангажоване као експертска или аналитичка подршка државним органима и институцијама	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.4.6 Успостављање сарадње НИО са државним органима и јединицама локалне самоуправе	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.4.7 Препоруке које су прихваћене и примењене у раду државних органа и јединица локалне самоуправе	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.4.8 Иновативна решења развијена у сарадњи науке и јавног сектора која су уведена у праксу	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-

1.4.9 успостављена дугорочна партнерстава између НИО, органа државне управе и локалних самоуправа	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.4.10 Успостављање националних и секторских <i>testbed/sandbox</i> окружења за тестирање, валидацију и демонстрацију иновативних решења у сарадњи научноистраживачких организација, привреде и јавног сектора	НИТРА	Министарство науке, технолошког развоја и иновација; Фонд за науку Републике Србије; Фонд за иновациону делатност; Канцеларија за информационе технологије и електронску управу; надлежна секторска министарства (здравље, енергетика, саобраћај, пољопривреда, заштита животне средине и др.); НИО, Привредна комора Србије; Научно- технолошки паркови и регионални иновациони стартап центри; Привредни субјекти.	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-

Мера 1.5. <i>Успостављање и спровођење Националног плана развоја рачунарских капацитета за науку и вештачку интелигенцију</i>							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Степен развијености и коришћења националне дигиталне истраживачке инфраструктуре, укључујући НРС, cloud и AI ресурсе, гигабитну/5G повезаност, истраживачке податке засноване на FAIR принципима и повезаност са европским дигиталним и истраживачким инфраструктурама	%	НИТРА/НИО	/	2025	10	30	50

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005			

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.5.1. Израда и усвајање Националног плана развоја рачунарских капацитета за науку и вештачку интелигенцију;	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.5.2. Успостављање националног модела дељеног приступа НРС, cloud и AI	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из	0201/0007/411	-	-	-

ресурсима за научноистраживачке организације, научно-технолошке паркове и стартапе;				буџета/редовна издвајања				
1.5.3. Унапређење гигабитне и оптичке повезаности научноистраживачких организација и научно-технолошких паркова и јачање повезаности са европским истраживачким мрежама;	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.5.4. Развој и пилотирање приватних 5G/edge мрежа у научно-технолошким парковима и универзитетским кампусима за потребе примењених истраживања;	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.5.5. Успостављање Националног оквира за истраживачке податке заснованог на FAIR принципима и повезивање са Европским облаком отворене науке (EOSC);	НИТРА	НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.5.6. Развој стандардизованог скупа дигиталних услуга у научно-технолошким парковима, укључујући cloud/edge ресурсе, приступ НРС капацитетима, сајбер-безбедносно тестирање и подршку комерцијализацији дигиталних решења;		НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.5.7. Повезивање научно-технолошких паркова са мрежом Европских дигиталних иновационих хабова (EDIH) и укључивање у европске програме дигиталне трансформације;		НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-

1.5.8. Успостављање система за праћење коришћења, доступности и развоја националне дигиталне истраживачке инфраструктуре.		НИО НАЛЕД	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
---	--	--------------	---------------------	---	---------------	---	---	---

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005			

Мера 1.6.: <i>Успостављање акционалног програма истраживања, развоја и демонстрације технологија енергетске транзиције и енергетске екологије</i>							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Успостављање координисаног оквира за развој, демонстрацију и примену иновативних технологија које доприносе енергетској транзицији, повећању енергетске ефикасности, смањењу емисија и унапређењу еколошке одрживости	%	НИТРА/НИО	/	2025	10	30	50

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005			

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.6.1. Мапирање националних истраживачких компетенција, лабораторијске и пилот инфраструктуре и потреба енергетског и индустријског сектора;	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.6.2. Организовање тематских јавних позива за формирање конзорцијума научноистраживачких организација, енергетских компанија, оператора система, локалних енергетских система и индустриј	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.6.3 Финансирање развоја, испитивања и валидације технологија од лабораторијског до пилот и демонстрационог нивоа	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.6.4. Реализација пилот и демонстрационих пројеката и испитивање развијених решења у реалним постројењима или репрезентативним условима;	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.6.5. Развој и успостављање заједничких база података, методологија мерења и система за верификацију енергетских и еколошких ефеката развијених технологија	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.6.6. Подршка стандардизацији, заштити интелектуалне својине, лиценцирању и преносу резултата истраживања у техничке прописе, стандарде и јавне политике	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005			

Мера 1.7. Национални програм истраживања, развоја и демонстрације термичких, термо-флуидних и процесних технологија							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број развијених, верификованих и примењених технолошких и иновативних решења и остварених мерљивих резултата примене резултата истраживања	%	НИТРА/НИО	/	2025	10	30	50

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
1.7.1. Унапређење лабораторијске и испитне инфраструктуре за пренос топлоте и масе, механику флуида, вишефазне токове и испитивање енергетске опреме и система	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.7.2. Развој лабораторијских и пилотских капацитета за сагоревање, гасификацију, пиролизу, биогорива, водоник и Power-to-X процесе, укључујући високотемпературне процесе и испитивање деградације материјала и опреме	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-

1.7.3 Јачање мобилних мерних и метролошких капацитета за теренска испитивања, енергетске прегледе, мерење емисија и верификацију перформанси енергетских система	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
1.7.4. Развој рачунарске инфраструктуре за CFD и вишефизичке симулације, нумеричку оптимизацију и примену дигиталних близанаца у анализи и пројектовању термичких и енергетских система	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0005			

Посебни циљ 2: Унапређење научне изврсности истраживача и квалитета научноистраживачког рада							
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА							
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Укупан број радова објављених у часописима који се налазе међу 35% по импакт фактору у својој области – база Web of Science	Број	Web of Science	5280	2025	5540	5820	6110
Број одбрањених докторских дисертација годишње	Број	Национални савет за науку и технолошки развој Републике Србије	682	2024	755	791	827

Мера 2.1.: Унапређење научне изврности							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: Уредба о нормативима и стандардима расподеле средстава државног буџета акредитованим научноистраживачким организацијама							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број добијених ERC грантова	Број	НИТРА	3	2024	4	4	5
Усвојен нови оквир за вредновање 10% извршних истраживача по областима науке	0 – Не; 1 - Да	НИТРА	0	2025	0	0	1

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА0013, ПА 0007	-	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.1.1 Унапређење модела вредновања и награђивања научноистраживачких резултата	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0013/451	-	-	-
2.1.2 Измена Уредбе о нормативима и стандардима расподеле средстава државног буџета акредитованим научноистраживачким организацијама	НИТРА		4. квартал 2026. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0007/411	-	-	-

Мера 2.2.: Континуирана подршка врхунским истраживачким пројектима							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 – 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број НИО подржаних кроз пројекте ФзН	Број	Фонд за науку	145	2024	145	145	145
Укупна вредност уговорених средстава кроз програме подршке ФзН	млрд. динара	Фонд за науку	5,6	2024	5,6	5,6	5,6
% подржаних истраживача кроз програме ФзН у односу на број истраживача у систему институционалног финансирања	%	Фонд за науку	22,78	2023	23	25	27

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА0013	-	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.2.1 Обезбеђивање континуитета у спровођењу позива Фонда за науку	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0013/451	-	-	-
2.2.2 Развој и спровођење програма Фонда за науку у складу са националним приоритетима	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-

Мера 2.3.: Развој и унапређење истраживачких компетенција и каријерних путева							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број истраживача који су учествовали на научним скуповима и састанцима радних тела у иностранству	Број	НИТРА	854	2024	883	897	911
Број међународних радионица организованих од стране НИО	Број	НИТРА	267	2025	272	277	283
Број подржаних истраживача из Републике Србије кроз програм постдокторског усавршавања НИТРА	Број	НИТРА	17	2024	18	19	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	822,700	898,135	980,500

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.3.1 Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће истраживача на међународним научним скуповима и усавршавањима	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	100,000	115,000	132,000
2.3.2 Набавка научне и стручне литературе и приступ електронским базама података	НИТРА	НИО, Народна библиотека Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	388,700	408,135	428,500
2.3.3 Обезбеђивање финансијске помоћи за објављивање научних публикација и одржавање научних скупова у РС	НИТРА	НИО Народна библиотека Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	312,000	351,000	393,000

2.3.4 Финансирање трошкова боравка страних истраживача у Републици Србији ради научне сарадње са домаћим истраживачим	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	22,000	24,000	27,000
---	-------	-----	------------------	--------------------------------------	---------------	--------	--------	--------

Мера 2.4.: Имплементација програма за задржавања младих талената у земљи							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број уписаних стипендиста и стипендираних ученика средњих школа преко НИТРА	Број	НИТРА	415	2024	425	435	445
Број уписаних стипендиста преко Фонда за таленте	Број	НИТРА	1,611	2025	1,707	1,756	1,804
Број младих истраживача новоукључених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	500	2020	750	750	750

Мера 2.5.: Привлачење научних кадрова из дијаспоре и иностранства							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број истраживача повратника из иностранства запослених у научноистраживачки рад НИО	Број	НИТРА	80	2025	81	83	85
Број истраживача страних држављана укључених/запослених у	Број	НИТРА	55	2025	56	57	58

научноистраживачки рад НИО							
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Успостављена платформа еДијаспора	0 – Не; 1 - Да	НИТРА	0	2024	0	0	1
-----------------------------------	-------------------	-------	---	------	---	---	---

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0002, ПА 0001	49,500	50,000	46,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.5.1 Финансирање програма 'Тачка повратка' за повезивање и повратак стручњака из дијаспоре	НИТРА	Тачка повратка	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0002/462	41,500	41,500	41,500
2.5.2 Развој и одржавање платформе еДијаспора за повезивање са научницима у иностранству	Министарство спољних послова	НИТРА	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	8,000	8,500	4,500

Мера 2.6.: Подизање капацитета запослених у НИТРА за ефикасније праћење научних политика							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Информативно-едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број одржаних обука за коришћење савремених информационих технологија и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број	НИТРА, НАЈУ	0	2024	2	4	6

Број одржаних обука за техничку помоћ око апликације и евалуације пројеката и укупна утрошена финансијска средства у ту сврху	Број	НИТРА, НАЈУ	0	2024	2	4	6
---	------	-------------	---	------	---	---	---

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0007	0	0	0

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.6.1 Обуке запослених у НИТРА за коришћење савремених ИКТ алата и информационих система	НИТРА	НАЈУ	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0007/411	-	-	-
2.6.2 Обуке за евалуацију пројеката, финансијских извештаја и техничку помоћ	НИТРА	НАЈУ	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0007/411	-	-	-

Мера 2.7.: Привлачење нових извора финансирања у циљу повећања улагања у науку							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално управљачко-организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Издавања за научне и иновационе пројекте из других јавних извора (ван ресорног министарства) и донаторских програма (укупна вредност годишње).	Дин.	НИТРА	5,448,699,000	2024	6,854,035,900	7,556,704,350	8,259,372,800

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 7010	-	-	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
2.7.1 Пружање информативне, саветодавне и административне помоћи НИО и истраживачима у припреми апликација за програме ЕУ	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	Континуирано 2026–2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/7010/462	-	-	-
2.7.2 Успостављање механизма за привлачење приватних инвестиција и донација у науку	НИТРА	Фонд за науку, Фонд за иновациону делатност, Ресорна министарства, НИО	2.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-

Посебни циљ 3: Јачање међународне позиције и интеграције српске науке							
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА							
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Стопа успешности учесника из РС у Оквирном програму ЕУ за истраживање и иновације (Хоризонт Европа до децембра 2027. године)	%	Horizon Dashboard	15,56	2024	15,80	16,00	13,00

Нето ЕУ допринос по истраживачу у Оквирном програму (кумулятивно, Хоризонт Европа)	ЕУР/истраживач	Еуростат/ Horizon Dashboard	6,828	2024	9,500	10,500	11,500
Укупан број земаља партнера институција из РС у оквирним програмима ЕУ	Број	Horizon Dashboard	116	2024	110	111	111

Мера 3.1.: Подршка учешћу академског и привредног сектора у међународним научноистраживачким програмима и фондовима							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Одобрени ЕУ буџет за учеснике из Републике Србије (програм Хоризонт Европа)	ЕУР	НИТРА	124,000,000	2024	145,000,000	150,000,000	-
Број одобрених EUREKA пројеката	Број	НИТРА	9	2024	11	12	13
Процентуално учешће истраживача из Републике Србије у COST акцијама	%	НИТРА	97	2024	97	98	98

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 7010, ПА 0001	5,121,200	5,040,000	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години

3.1.1 Финансирање националне контрибуције за програм Хоризонт Европа и спровођење мера информисања, саветовања и подршке апликантима	НИТРА	НИО	4.квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/7010/462	5,040,000	5,040,000	-
3.1.2 Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће у програмима COST и EUREKA	НИТРА	НИО	4.квартал 2026.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/462	81,200	-	-

Мера 3.2.: Унапређење међународне научне сарадње и промоција научне дипломатије							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљашко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број нових иницијатива за доношење међународних јавних политика у оквиру међународних организација у оквиру УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА	0	2025	0	0	1
Број организованих догађаја и број присуства у оквиру имплементације УН Декаде наука за одрживи развој	Број	НИТРА	1	2025	2	3	4
Број држава са којима Република Србија има билатералну сарадњу	Број	НИТРА	14	2024	17	18	19

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 4003	139,250	139,250	169,250

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
3.2.1 Унапређење билатералних споразума о научној сарадњи и научна дипломатија	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	60,000	60,000	60,000
3.2.2 Реализација стратешких билатералних пројеката са европским земљама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	30,000	30,000	60,000
3.2.3 Научна сарадња са НР	НИТРА	НИО	4. квартал	01 Општи	0201/4003/424	44,000	44,000	44,000
Кином у приоритетним областима			2028.	приходи и примања из буџета				
3.2.4 Учешће у Fulbright програму академске размене са САД	НИТРА	Универзитети	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/462	5,250	5,250	5,250
3.2.5 Координација активности научне дипломатије и учешће у УН Декади наука за одрживи развој	НИТРА	Министарство спољних послова	Континуирано 2026 - 2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-

Мера 3.3.: Интеграција у међународне истраживачке инфраструктуре							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљашко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број потписаних споразума са међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама	Број	НИТРА	5	2024	6	7	8
Број Европских конзорцијума истраживачке инфраструктуре у којима је Србија партнер	Број	НИТРА	3	2024	3	4	5

Усвојена Мапа пута за истраживачку инфраструктуру	0 – Не; 1 - Да	НИТРА	0	2024	0	0	1
---	-------------------	-------	---	------	---	---	---

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	527,828	548,828	548,828

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
3.3.1 Учешће у раду ЦЕРН-а и подршка српским истраживачима у ЦЕРН-у	НИТРА	НИО	4. квартал 2028. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/462	481,328	481,328	481,328
3.3.2 Сарадња са Обједињеним институтом за нуклеарна истраживања (ОИЈН) у Дубни	НИТРА	НИО	4. квартал 2028. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/462	31,500	52,500	52,500
3.3.3 Израда Мапе пута за истраживачку инфраструктуру Републике Србије	НИТРА	НИО	4. квартал 2027. године	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-
3.3.4 Обезбеђивање финансијске помоћи за учешће у међународним организацијама и истраживачким инфраструктурама (ESFRI/ERIC, EOSC, GPAI, ICGB, ORCID)	НИТРА	НИО	Континуирано 2026-2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/462	15,000	15,000	15,000

Посебни циљ 4: Унапређење интердисциплинарности, равнотеже и друштвене релевантности научних истраживања

Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА

Показатељ/и на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП
Број радова у првих 10% најцитиранијих на 1.000 истраживача	Број	Web of Science	50,1	2025	56,6	63,1	70,7
Удео примењивих резултата (патенти, техничка решења) у укупним научним резултатима	%	НИТРА/еНаука	1,2	2024	1,5	1,8	2,1

Мера 4.1.: Повећање међусекторске интердисциплинарности

Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (<i>показатељ резултата</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Проценат финансираних истраживачких пројеката који укључују институције из различитих поља науке	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	65	2025	68	70	72
Број посебних позива или програма који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	13	2025	14	15	16
Број публикација у врхунским категоријама (M11, M12, M13, M14, M21a-M23) са коауторима из различитих поља науке	Број	НИО/еНаука	550	2025	570	590	610

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години

Приходи из буџета	ПА 0013, ПА 0001	282,785	411,000	411,000
-------------------	------------------	---------	---------	---------

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
4.1.1 Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката кроз Фонд за науку	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0013/451	82,785	200,000	200,000
4.1.2 Финансијска подршка интердисциплинарним истраживањима у приоритетним областима	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	200,000	211,000	211,000
Мера 4.2.: Јачање истраживања у идентитетским наукама, очување и дигитализација културне баштине								
Институција одговорна за реализацију: НИТРА								
Период спровођења: 2026 - 2028					Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:								
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)	
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката) јавно доступних	Број	НИО, НИТРА	2907	2025	3000	3100	3200	
Број развијених или унапређених капиталних научних ресурса (речници, лексикони, енциклопедије, корпуси, атласи)	Број	НИО/ НИТРА	41	2025	50	60	70	
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/ НИТРА	5	2024	6	8	11	

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001, ПА 0012	75,400	75,400	75,400

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
4.2.1 Финансирање истраживачких пројеката Матице српске у области идентитетских и хуманистичких наука	НИТРА	Матица српска	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	50,400	50,400	50,400
4.2.2 Финансијска помоћ за развој дигиталне инфраструктуре за очување научног и културног наслеђа	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0012/423	25,000	25,000	25,000

Мера 4.3.: Унапређење друштвене релеватности истраживања							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљачко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број израђених докумената категорије М121 и М122	Број	НИО, НИТРА	8	2025	10	12	14
Број јавних институција који су успоставили сарадњу са НИО око креирања докумената јавних политика заснованих на научним анализама	Број	НИО, НИТРА	61	2025	70	80	90
Број истраживачких пројеката са документованом применом у јавним политикама	Број	НИО НИТРА	31	2025	40	50	60

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	145,000	165,000	170,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
4.3.1 Обезбеђивање финансијских средстава за успостављање и реализацију стратешких партнерстава НИО са јавним и привредним сектором	НИТРА	НИО, Привредна комора Србије	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	60,000	65,000	65,000
4.3.2 Покретање националних истраживачких програма за стратешка подручја од посебног друштвеног значаја	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	4.квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	25,000	35,000	40,000
4.3.3 Финансирање трансфера истраживачких резултата у креирање јавних политика	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	60,000	65,000	65,000

Посебни циљ 5: Развој друштвених и хуманистичких наука у домену јавних политика и стратешких циљева Републике Србије								
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА								
Показатељ/и на нивоу посебног циља (<i>показатељ исхода</i>)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП	
Број чланстава Србије у европским конзорцијумима истраживачке инфраструктуре за ДХН (ERIC)	Број	НИТРА	3	2024	3	4	5	
Број истраживачких пројеката из области ДХН који примењују методе вештачке интелигенције	Број	НИТРА/Фонд за науку	0	2025	2	4	6	

Мера 5.1.: Уважавање специфичности приликом вредновања резултата истраживања и научног доприноса у области друштвених наука	
Институција одговорна за реализацију: НИТРА	
Период спровођења: 2026 - 2028	Тип мере: Институционално-управљачко организациона
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:	

Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео научних радова, научних монографија и поглавља у монографијама у укупном броју вреднованих научних резултата у друштвеним наукама	%	НИТРА	21	2025	23	25	27
Процент финансираних пројеката у друштвеним наукама који су усмерени на приоритетна питања од националног, регионалног или локалног значаја	%	НИТРА, Фонда за науку	90	2025	91	93	95
Број експертиза, анализа и студија из друштвених наука израђених за потребе државних органа и институција	Број	НИО, НИТРА	19	2025	25	30	35

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	30,000	35,000	35,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.1.1 Развој критеријума и методологије за вредновање резултата у друштвеним наукама	НИТРА	НИО	2. квартал 2027.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	-	-	-
5.1.2 Финансијска подршка истраживачким пројектима у приоритетним областима друштвених наука	НИТРА	НИО, Фонд за науку	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	15,000	17,500	17,500

5.1.3 Програм израде експертиза и студија за потребе јавних политика (друштвене науке)	НИТРА	Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	15,000	17,500	17,500
--	-------	----------------------	------------------	--------------------------------------	---------------	--------	--------	--------

Мера 5.2.: Усмеравање друштвених наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Проценат финансираних истраживачких пројеката у друштвеним наукама који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО, НИТРА, Фонд за науку	75	2025	76	78	80
Број заједничких научних публикација насталих као резултат интердисциплинарних и мултидисциплинарних истраживања	Број	НИТРА	550	2025	570	590	610
Број програма Фонда за науку и фонда за Иновациону делатност који подстичу интердисциплинарна и мултидисциплинарна истраживања	Број	НИТРА, Фонд за науку	13	2025	14	15	16

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	100,000	105,000	105,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.2.1 Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката у друштвеним наукама кроз посебне програме и позиве	НИТРА	Фонд за науку, Фонд за иновациону делатност	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	40,000	42,500	42,500
5.2.2 Финансирање мултидисциплинарних програма у друштвеним наукама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	40,000	42,500	42,500
5.2.3. Подстицање и популаризација интердисциплинарности кроз организовање догађаја и панела	Центар за промоцију у науке		Континуирано 2026-2028	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0006/451	20,000	20,000	20,000

Мера 5.3.: Унапређење видљивости резултата научних истраживања у области друштвених наука							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број научних публикација из друштвених наука доступних у отвореном приступу (open access)	Број	НИТРА	860	2025	880	900	920

Удео пројеката из области друштвених наука у укупном броју пројеката из свих научних области, финансираних од стране Центра за промоцију науке	%	НИО/ НИТРА/ Центар за промоцију науке	17,65	2025	25	30	35
--	---	---	-------	------	----	----	----

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	50,000	55,000	60,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.3.1 Обезбеђивање финансијске помоћи издавања у научним часописима из области друштвених наука	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	25,000	27,500	30,000
5.3.2 Финансирање отвореног приступа и дигиталне дисеминације резултата друштвених наука	НИТРА	НИО, Центар за промоцију науке	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	25,000	27,500	30,000

Мера 5.4.: Јачање капацитета друштвених наука за креирање јавних политика							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Информативно - едукативна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број израђених policy студија и препорука	Број	НИО/ НИТРА	8	2025	10	12	14

Број обука или радионица за доносиоце одлука	Број	НИО/ НИТРА	56	2025	60	65	70
--	------	---------------	----	------	----	----	----

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	55,000	62,000	64,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.4.1 Финансирање израде policy студија и препорука засновани на друштвеним наукама	НИТРА	НИО, Ресорна министарства	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	40,000	45,000	45,000
5.4.2 Обуке за доносиоце одлука о коришћењу резултата друштвених наука у јавним политикама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	15,000	17,000	19,000

Мера 5.5.: Усмеравање хуманистичких наука у правцу интердисциплинарног и мултидисциплинарног приступа							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)

Проценат финансираних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама који имају интердисциплинарни или мултидисциплинарни карактер	%	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	80	2025	80	82	84
Број истраживачких пројеката у хуманистичким наукама усмерених на проучавање културне баштине, идентитетских и језичких питања кроз интердисциплинарни приступ	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	18	2025	18	19	20

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	54,000	56,500	56,500

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.5.1 Финансирање интердисциплинарних истраживачких пројеката у хуманистичким наукама	НИТРА	Фонд за науку, НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	35,000	37,500	37,500
5.5.2 Обезбеђивање финансијских средстава за истраживачке пројекте у области културне баштине и идентитетских питања кроз интердисциплинарни приступ	НИТРА	НИО, Матица српска	4.квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	19,000	19,000	19,000

Мера 5.6.: Очување и дигитализација културне баштине	
Институција одговорна за реализацију: НИТРА	
Период спровођења: 2026 - 2028	Тип мере: Подстицајна
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:	

Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број дигитализованих јединица (докумената, рукописа, артефаката)	Број	НИО/НИТРА	2907	2025	3000	3100	3200
Број објављених критичких издања	Број	НИО/НИТРА	141	2025	145	150	155
Број успостављених или ажурираних база података	Број	НИО/НИТРА	5	2024	6	8	11

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0012	25,000	25,000	25,000

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.6.1 Финансијска подршка програмима дигитализације у хуманистичким наукама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0012/423	12,500	12,500	12,500
5.6.2 Дигитализација рукописа, докумената и артефаката од научног значаја	НИТРА	НИО, Министарство културе	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0012/423	12,500	12,500	12,500

Мера 5.7.: Интердисциплинарна сарадња и међународна видљивост							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)

Број интердисциплинарних пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	65	2025	68	70	72
Број међународних партнерстава и пројеката	Број	НИО/ НИТРА/ ФОНД ЗА НАУКУ	207	2024	217	227	237
Број заједничких публикација са страним институцијама	Број	НИО/ НИТРА	5010	2025	5610	6300	7000

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета	ПА 0001	101,600	106,600	106,600

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
5.7.1 Финансирање интердисциплинарне сарадње НИО у друштвено-хуманистичким наукама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	60,000	65,000	65,000
5.7.2 Обезбеђивање финансијских средстава за подршку међународним партнерствима и заједничким публикацијама у хуманистичким наукама	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета	0201/0001/424	41,600	41,600	41,600

Посебни циљ 6: Јачање управљачких и организационих капацитета НИО ради ефикаснијег усмеравања истраживања и иновација								
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА								
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП	

Удео НИО са организационом структуром усклађеном са стандардизованим моделом	%	НИТРА	/	2025	5	20	40
Удео НИО са уведеним професионалним управљачким позицијама	%	НИТРА	/	2025	5	15	30
Удео НИО са усвојеним стратешким плановима истраживања усклађеним са приоритетима привреде и друштва	%	НИТРА	/	2025	10	30	50

Мера 6.1.: Унапређење организационе структуре научно истраживачких организација							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Институционално-управљачко организациона			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео НИО са организационом структуром усклађеном са дефинисаним моделом	%	НИТРА	/	2025	5	20	40
Удео НИО са уведеним смерницама за рад Управног одбора	%	НИТРА	/	2025	5	15	30

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Финансијска подршка Светска Банка	SAIGE	9,000	32,000	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
6.1.1. Анализа постојећег модела организационе структуре НИО, идентификација недостатака и могућности за унапређење	НИТРА	НИО	4. квартал 2026.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	3,000	3,000	-
6.1.2 Развој стандардизованог модела организационе структуре у НИО са јасно дефинисаним управљачким и оперативним радним позицијама	НИТРА	НИО	2. квартал 2027.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	3,000	3,000	-
6.1.3 Израда смерница за рад управљачких тела научноистраживачких организација (НИО), које ће обухватити управне одборе института и одговарајуће органе управљања факултета (савете факултета), уз дефинисање њихових надлежности, одговорности, начина доношења одлука и механизма извештавања,.	НИТРА	НИО	4. квартал 2028.	01 Општи приходи и примања из буџета/редовна издвајања	0201/0007/411	-	-	-
6.1.4. Увођење међународних чланова/експерата у Управне одборе НИО	НИТРА	НИО	1. квартал 2028.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	2,000	25,000	-
6.1.5. Пилот примена модела организационе структуре у одабраним НИО	НИТРА	НИО	1.квартал 2028.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	1,000	1,000	-

Мера 6.2.: Професионализација управљачких и оперативних радних места у НИО							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Удео НИО са уведеним професионалним управљачким и оперативним позицијама (нпр. пројектни менаџер, менаџер за трансфер технологија, менаџер за развој пословања...)	%	НИТРА	/	2025	0	10	20
Број запослених и радно ангажованих лица на новим позицијама	Број	НИТРА	/	2025	0	5	30
Повећање сопствених прихода НИО	%	НИТРА	0	2025	10	15	20
Извор финансирања мере		Веза са програмским буџетом		Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.			
				У 2026. години		У 2027. години	У 2028. години
Финансијска подршка Светска Банка		SAIGE		10,000		90,650	-

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
6.2.1 Анализа постојећих управљачких и оперативних капацитета у НИО	НИТРА	НИО	4. квартал 2026.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	3,000	3,000	-
6.2.2 Дефинисање нових стандарда компетенција и критеријума за избор и евалуацију управљачких кадрова	НИТРА	НИО	2. квартал 2027.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	2,000	2,000	-

6.2.3 Увођење професионалних управљачких и оперативних позиција у НИО	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	2,000	35,000	-
6.2.4 Успостављање механизма финансијске подршке за ангажовање управљачких кадрова	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	1,500	25,000	-
6.2.5 Развој и имплементација програма обука за управљачке и лидерске компетенције	НИТРА	НИО	4. квартал 2027.	11 примања од иностраних задуживања Пројекат SAIGE	0201/4011/423	1,500	25,650	-

Посебни циљ 7: Унапређење доприноса науке развоју одбрамбених способности Републике Србије								
Институција одговорна за координацију и извештавање: НИТРА								
Показатељ/и на нивоу посебног циља (показатељ исхода)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години	Циљана вредност у 2028. последњој години АП	
Степен унапређења доприноса научноистраживачког система развоју одбрамбених способности Републике Србије	%	НИТРА Министарство одбране						

Мера 7.1.: Успостављање редовних годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и других релевантних државних органа ради утврђивања приоритета научноистраживачког рада од значаја за систем одбране								
Институција одговорна за реализацију: НИТРА								
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна				
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:								
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)	
Број реализованих годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и других релевантних државних органа	Број							

Број утврђених и усаглашених приоритетних области научноистраживачког рада од значаја за развој система одбране	Број						
---	------	--	--	--	--	--	--

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
7.1.1 Организовање редовних годишњих консултација Министарства одбране, научноистраживачких организација и релевантних државних органа	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.1.2 Утврђивање и усаглашавање приоритетних области научноистраживачког рада у складу са потребама развоја система одбране	НИТРА	НИО Министарство одбране						

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета				

Мера 7.2. Јачање доприноса научноистраживачких организација спровођењу Концепта тоталне одбране Републике Србије кроз реализацију конкретних активности усаглашених са Министарство одбране							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број реализованих активности научноистраживачких организација у подршци спровођењу Концепта тоталне одбране	Број						

Број научноистраживачких организација укључених у активности од значаја за спровођење Концепта тоталне одбране	Број						
--	------	--	--	--	--	--	--

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
7.2.1 Реализација научноистраживачких активности од значаја за спровођење Концепта тоталне одбране у сарадњи са Министарством одбране	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.2.2 Развој и унапређење научних, технолошких и организационих капацитета научноистраживачких организација за подршку систему тоталне одбране	НИТРА	НИО Министарство одбране						

Извор финансирања мере	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.		
		У 2026. години	У 2027. години	У 2028. години
Приходи из буџета				-

Мера 7.3. Подстицање развоја војних наука, научних истраживања, технолошког развоја и иновација од значаја за систем одбране, укључујући развој технологија двоструке намене							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број реализованих научноистраживачких и развојних пројеката од значаја за систем одбране	Број						

Број развијених и примењених иновативних решења и технологија двоструке намене од значаја за систем одбране	Број						
---	------	--	--	--	--	--	--

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
7.3.1 Финансирање и реализација интердисциплинарних научноистраживачких и технолошко-развојних пројеката у приоритетним областима од значаја за систем одбране	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.3.2 Развој, експериментална валидација и тестирање иновативних технологија двоструке намене за примену у систему одбране	НИТРА	НИО Министарство одбране						

Мера 7.4. Јачање сарадње научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије у реализацији заједничких истраживачких, развојних и иновационих пројеката							
Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број реализованих заједничких истраживачких, развојних и иновационих пројеката научноистраживачких организација и	Број						

одбрамбене индустрије							
Број успостављених партнерстава научноистраживачких организација и привредних субјеката одбрамбене индустрије за развој и примену научних и технолошких решења	Број						

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
7.4.1 Успостављање и развој партнерстава научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије за реализацију заједничких истраживачких и развојних пројеката	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.4.2 Реализација заједничких научноистраживачких, технолошко-развојних и иновационих пројеката научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.4.3 Подршка трансферу знања и примени резултата научноистраживачког рада у развоју и унапређењу производа, технологија и решења од значаја за одбрамбену индустрију	НИТРА	НИО Министарство одбране						
Извор финансирања мере		Веза са програмским буџетом		Укупна процењена финансијска средства у 000 дин.				
				У 2026. години		У 2027. години		У 2028. години
Приходи из буџета								-

Мера 7.5. *Подстицање сарадње високошколских установа и Министарства одбране у реализацији постдипломских истраживања од значаја за развој одбрамбених способности Републике Србије*

Институција одговорна за реализацију: НИТРА							
Период спровођења: 2026 - 2028				Тип мере: Подстицајна			
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:							
Показатељ/и на нивоу мере (показатељ резултата)	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност	Базна година	Циљана вредност у години 2026.	Циљана вредност у години 2027.	Циљана вредност у 2028. (последњој години АП)
Број заједничких истраживачких и развојних пројеката научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије са реализованим резултатима	Број						
Број резултата научноистраживачког рада пренетих у развој, унапређење или примену производа и технологија одбрамбене индустрије	Број						

Назив активности:	Орган који спроводи активност	Органи партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом	Укупна процењена финансијска средства по изворима у 000 дин.		
						у 2026. години	у 2027. години	у 2028. години
7.5.1 Идентификација и покретање заједничких истраживачких и развојних пројеката научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије у приоритетним областима одбрамбених технологија	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.5.2 Развој и експериментална валидација научно-технолошких решења кроз заједничке истраживачко-развојне пројекте научноистраживачких организација и одбрамбене индустрије	НИТРА	НИО Министарство одбране						
7.5.3 Подршка трансферу и примени резултата научноистраживачког рада у развоју и унапређењу производа, технологија и	НИТРА	НИО Министарство одбране						

производних процеса одбрамбене индустрије								
--	--	--	--	--	--	--	--	--